

**De vita Antonii Musae Brasavoli commentarius historico-medico-criticus /
ex ipsius operibus erutus. Ab Aloysio Francisco Castellani.**

Contributors

Castellani, Luigi Francesco, 1727-1794.

Publication/Creation

Mantuae : Joseph Braglia, 1767.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/yt7s7fkn>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

2149

1662

1375

16996/8

B. xxix Bra

B. 125

21

160

Digitized by the Internet Archive
in 2018 with funding from
Wellcome Library

<https://archive.org/details/b3050370x>

BIBLIOTECA PRIV. T.

Sala Scan.

F. N.

DI PATRIZIO ANTOLINI

Reg.^o N.

Scheda N. 217

ANTONIVS MVSA
NOB: FERRARIEN: DOC:

BRASAVOLVS
TORCOMES ETEQVES

J. Calvi Del.

J. Giorgi Inc.

DE VITA
ANTONII MUSÆ
BRASAVOLI

COMMENTARIUS

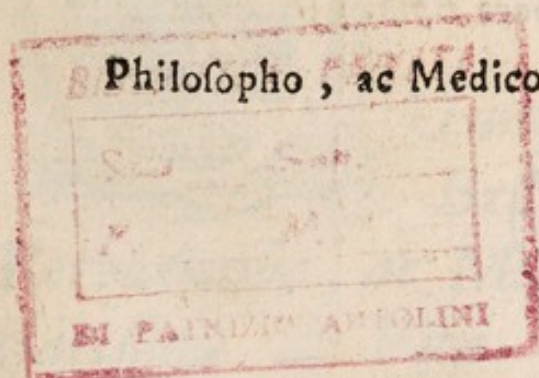
HISTORICO-MEDICO-CRITICUS

EX IPSIUS OPERIBUS ERUTUS

A B

ALOYSIO FRANCISCO

CASTELLANI

MANTUÆ.

~~~~~

Publica auctoritate excudebat

Joseph Braglia Anno MDCCLXVII.

*Si vel plebeis Scriptoribus , pro affectu nudo , gratiam a-
liquando habitam scimus , sive pro eo , quod iter ape-
ruisse sequentibus visi erant , quanta (oro te) gratia
claris ac probatis Scriptoribus est habenda : qui mul-
tis ante nos sæculis in terram versi , divinis ingeniis,
institutisque sanctissimis nobiscum vivunt , cohabitant ,
colloquuntur ?*

*Franciscus Petrarca De Remed. utriusque
Fortunæ lib. 1. Epist. Præf. p. m. 35.*

Instruenda est vita exemplis illustribus .

Seneca Epist. 83.

Excellentissimo Marchioni

CAROLO VALENTI

JOSEPH II. IMPERATORIS

E T

MARIÆ THERESIÆ

AUGUSTÆ ET APOSTOLICÆ

Intimo Cubiculario & a penitioribus
Consiliis &c. &c.

ALOYSIUS FRANCISCUS CASTELLANI

S. P. D.

*Uum Antonii Musæ
Brasavoli Nobilis
Ferrariensis, ac Medici suæ ætatis
clarissimi de Vita Commentarium
nuperrime exarasset, atque in lu-
cem,*

a 2

cem, quicumque ille futurus esset, emit-
 tere decrevissem, statim Nomini TUO,
 MARCHIO EXCELLENTISSIME,
 inscribendum, TIBIQUE devovendum
 cognovi. TU enim qui disciplinarum,
 artiumque sublimiorum scientia ma-
 xime flores, optimasque litteras, ea-
 rumque Cultores tueris in dies, Vi-
 tam literatissimi Viri jure quodam
 TUO TIBI repetere vidbaris; eoque
 potissimum quod & MAJORES non
 modo TUI, sed & EXCELLENTIS-
 SIMÆ BEATRICIS Conjugis TUÆ
 hoc celeberrimæ Universitatis Ferra-
 riensis lumen TIBI præcipue com-
 mendari & gestiunt & probant.
 Amplissimus Patruus TUUS SYLVIVS,
 dignitate non minus, quam virtuti-
 bus toto Terrarum Oribi clarissimus
 ita Universitatem, & Professores
 Fer-

Ferrarienses coluit, ut inter tot per Italiam celebres hanc unam delegerit, a qua & doctorali laurea donaretur, & in Ferrariensium Doctorum albo (1) adscriberetur. Ex florentissima vero BENTIVOLORUM Gente summus Poeta HERCULES, tum ALOYSIUS Marchio Pater, Theologus, Philosophus, Orator, omnique eruditionis genere refertissimus (2), tum GUIDO Filius, Eques & ipse virtutibus spectatissimus maximum Virum Brasavolum universo Orbi omnibus viribus commendatum voluerunt. Alter enim Brasavoli sapientiam suis carminibus (3) celebravit: Alter quum es-

(1) Borsetti Hist. Gymnas. Ferrar. T. 2. lib. 1. ^{a 3 set}
p. 495. col. 1.

(2) Id. Ibid. lib. III. p. 257.

(3) Satira III.

set Moderator, in Ferrariensis Universitatis ædibus magnifica Brasavolo inscriptio posita est: Tertius & ipse ejusdem Lycei Moderator, Genitoris, cæterorumque MAJORUM suorum sollicitudinem in Academia ornanda cumulate complectitur. Quamvis autem hunc pro ingeniolo meo conscriptum Commentarium TIBI ex rei natura minime debuissim, nihilo tamen secius libenti eum TIBI inscripsissem animo, ut, dum nullus illi splendor ex laboribus meis accesserat, plurimus saltem NOMINIS TUI præsidio compararetur. Omnes profecto qui singulares ANIMI TUI dotes, maximam præcipue in difficilioribus negotiis prudentiam, mentisque consilium, & humanitatem, comitatemque pene incredibilem, & summam

morum suavitatem, & incomparabilem prorsus clementiam, & liberalitatem admirantur, sicuti & TE præ reliquis merito suspiciunt, ita & quæ TUA sunt, vel TE quoquomodo spectant, pari reverentia prosequuntur. Sed TIBI tandem Commentarius hic meus omnino debebatur eo præsertim ex titulo, quod me una cum Francisco Rainerio (quem ingenio, doctrina, atque experientia præstantissimum Virum maxime colo, ac plurimi facio) incolumitati salutis EXCELLENTISSIMÆ DOMUS TUÆ perhumaniter præfecisti. Quare quicumque mihi e studiorum meorum ratione fructus percipitur, TUI juris totus esse videtur. TE igitur parcam obnixius deprecari, ut Commentarium TUUM æque ac meum ab ob-

*treclatorum injuriis tueri velis . Si
minus enim benignitati , ac patrocini-
nio TUO fiderem , injurius TIBI es-
sem . DEUS O. M. TE una cum
EXCELLENTISSIMA CONJUGE TUA
diu incolumem , sospitemque servet .*

CLARISSIMO, AC OMNI DOCTRINA, ET
ERUDITIONE SPECTATISSIMO VIRO

JOANNI ANDREÆ BAROTTI

ALOYSIUS FRANCISCUS CASTELLANI

S. P. D.

Mota est omnibus, comper-
taque res ex duobus prin-
cipiis quemlibet homi-
num coalescere, cor-
pore scilicet & mente,
iisque, ut alterutro carere minime
possit. Genitori corpus debet filius;
Præceptoris mentis institutionem di-
scipulus. Parentis beneficio commu-
nem brutis animantibus corporis vi-
tam assequimur; studio ac industria
Præceptoris divinam ferme, atque
im-

immortalem animæ vitam . In divitiis pro filio comparandis infudat Pater . Mentibus studio imbuendis , morumque probitate , continentia , modestia , humanitate , aliisque virtutibus informandis , queis facilis ad dignitates , honores , & opes aditus discipulo pateat , operam impendit omnem Magister . Jure igitur optimo uterque hominis parens est habendus . Ille corporis , hic mentis : paribus enim officiis continetur mentis , & corporis educatio . Fateor equidem , plerosque futuros inter illiteratos præsertim homines , qui se magis Parentibus debere jactitent , quum nihil in se ipsis , quod Præceptoribus acceptum referant , agnoscant , neque plures quam bruta Parentes habeant . Sed quid iis corporis præstantia sine ullo mentis ingeniique cultu prodesse potest ? Mihi , quæso , ex iis aliquem ad perfectam usque ætatem in sylvis ,
pecu-

pecudum more, educatum fingere liceat, cujus nunquam ad aures ulla appulerit vox Præceptoris. Consideremus diligenter hominem, non enim sua res carebit delectatione. Quidnam hunc inter, & brutum erit discriminis? Quam exlex membrorum motus, quam defixus oculorum obtusus, quam stupida corporis forma! vultus, qui sermo quidam tacitus mentis est, quam ineptus semperque idem! non is tamen, qui in Socrate (1) erat, quum mentis, a qua is fingitur, nulla in eo cum posset fieret mutatio, nulla in hoc fieri possit. Nonne quod tam difficile Cicero prædicabat, mentem ab oculis sevocare (2) in hoc homine facillimum? Quid ii innuunt oculi, quid præseferunt, quid loquuntur? Nonne in tali corpore obmutescere Anima videtur? Quinam
 ipsi

(1) Cicero Tuscul. 197.

) 2) De nar. Deor. 63. 6.

ipsi inest ratiocinationis usus, quænam
 considerata aliquid faciendi, aut
 non faciendi excogitatio, quodnam
 satis aptum animi consilium? Is ne,
 quæ proprio Genitori debeat, quæque
 illi sint persolvenda officia, tenere di-
 cendus est, qui nefariis epulis Paren-
 tum suorum appetit carnibus exsatu-
 rari? Pater, meo quidem iudicio, si-
 mili prorsus ratione filio corpus fin-
 git, ac tellus abietem, aut pinum,
 vel platanum producit. Quamvis hæc
 parvi vulgo pendantur, nihilo tamen
 fecius si ferris, scalpris, limisque
 Artificis subjiciantur, ut elegans ela-
 boretur statua, quonam tunc pretio
 lignea moles non emitur? Præceptor
 accepta a Patre materia, Artificis in
 modum, naturæ, quotquot dedecent,
 vitia amputat, quidquid virtutem sa-
 pit insculpere conatur, eoque laboris
 sui dexteritate opus perducit, ut di-
 gnum, & foro, & curia, & summo-
 rum

rum Imperatorum aulis habeatur . Mens ita scientiis imbuta æternos corpori , cui neſcitur , honores parit ; corpus vero nullam Animæ laudem procreat . Virtus perpetuo ſupereſt , corpus contra mortale eſt : hinc ſi corpore donari delectemur , virtutis eſt ; ob hanc enim honores aſſequitur corpus , opibusque utitur . At quonam hæc mea progreditur oratio ? Præceptorem Genitori præferre quaſi videor . Id vero ſi minime aſſequutus ſum , doleo minus , ſi ſaltem æqualia Præceptoribus , ac Parentibus obſequia deberi probaverim . Reipſa jurejurando affirmabat divinus Senex Hippocrates : *Ηγήσασθαι μὲν τὸν διδάξαντά με τῷ τέχνῳ τούτῳ , ἴσα γενέτησιν ἐμοῖσιν , καὶ βίου κοινώσασθαι . καὶ κρεῶν κρηίζοντι μετὰδοσιν ποιήσασθαι , præceptorem , qui me hanc edocuit Artem Parentum loco habiturum , vitam communicaturum , eaque quibus opus habuerit , impertiturum*

(1) ; immo & sacris initiati medicis eodem stringebantur juramento . Ita & Juvenalis iis bona precatur , qui Præceptores suos non minus , quam Parentes coluerint

. . . . . *Dent* , inquit ,
Dii majorum umbris tenuem & sine
pondere terram ;
Spirantesque crocos , & in urna per-
petuum ver ,
Qui præceptorem sancti voluere pa-
rentis

Esse loco (2)

E contrario *officia non reddere viro bo-*
no non licet , ajebat Princeps Orato-
 rum Cicero (3) . *Ingratus sum* , ad
 rem melius moralis Philosophus Se-
 neca (4) , *nisi illum* (idest Magi-
 strum) *inter gratissimas necessitudines*
diligo . Iis ex Præceptoribus , qui
 quam-

(1) Jusjurand.

(2) Satyr. VII.

(3) De Offic. lib. I. cap. XIV.

(4) De Benef. lib. VI. cap. XVI.

quamplurimis in scriptis editis usque adhuc nobiscum vivunt, colloquuntur, nostrisque institutionibus famulantur, noster sane bis centum sexaginta supra septem & ultra abhinc annos Ferrariæ ortus eminet Antonius Musa Brasavolus. Nonne ergo huic, tamquam communi omnium Parenti debitum amoris, ac officii munus, ne execrando ingrati animi crimine teneamur, persolvendum? Nonne benefacta beneficiis rependenda? Si in eos, ut idem pronuntiavit Cicero (1), *quos speramus nobis profuturos, non dubitamus officia conferre, quales in eos esse debemus, qui jam profuerunt?* Quoties, ut verum fatear, hujus præstantissimi Viri nomen a laudatis Viris celebrari audiebam, aut ejus ingentem scriptorum copiam mente intuebar, toties eum in primis suspiciebam,

(1) De Offic. loc. cit.

bam, nostræque Ferrariensi Academiæ,
 quæ inter cæteros de eo gloriatur, gra-
 tulabar, & toties ipse mecum corde
 volvebam, quemadmodum tanti Præ-
 ceptoris, qui & meæ scriptis suis al-
 laboravit instructioni, benemeritis
 gratiam publicam referrem. Ut au-
 tem a natura ita comparati sumus, ut
 dum alicujus doctrinam, nominisque
 admiramur celebritatem, ejusdem et-
 iam & studia, & mores, & varios ani-
 mi habitus investigandi nos cupido
 subrepat, ita & a quadam interiori vi
 ad ejus cognoscendam vitam moveri
 intelligebam. Quo fiebat, ut Majori-
 bus nostris, qui præclarissimi Præcep-
 toris, beneficiique quasi dicam imme-
 mores nihil monumentis de eo man-
 darint, subirascerer, eorum saltem
 negligentiam æquo animo ferre non
 possem. Hinc meus ad ejus vitam li-
 teris consignandam excitabatur ani-
 mus, ut, dum eum quodammodo ab
 inte-

interitu ita revocarem, aliquod mei
erga illum grati animi specimen da-
rem; post mortem enim magnis hoc
pacto vita redditur Viris, ut cecinit
Horatius (1)

..... *incisa notis marmora publicis*
Per quæ spiritus, & vita redit bonis
Post mortem Ducibus .

Quisnam enim tam ingrato esset ani-
mo, qui iterum in vitam, eamque
longe diuturniorem illos, quibus pro-
priam debet, sponte, & libenter, si
posset, non restitueret? Non tamen
me fugiebat salebrosus maxime esse,
mores, naturam, studia, ac uno ver-
bo vitam illius, quem non noverimus,
investigare. Quum tamen Brasavoli
opera a me sæpe pervoluta satis mate-
riæ ad vitam concinnandam suppedi-
tare cognoverim, summopere, & ex
animo sum lætatus, atque hinc illinc
multa excerpti, in ordinem digessi,
b mihi.

(1) Lib. 4. Od. 8.

mihiq̃ue ejus vita nata est. Hanc cum
 tibi mittere, Vir clarissime, decrevis-
 sem, meas forte pervenit ad manus
 Commentarium, quod antea non no-
 veram, clarissimi Hieronymi Baruffal-
 di Ferrariensis in inscriptionem anno
 MDCCIII Antonio Musæ in nostro
 Ferrariensi Archilyceo positam. Com-
 mentarium, inquam, in quo aliqua
 ipse congefferat, quæ & ego ex dili-
 genti operum Brasavoli, ac assidua
 aliorum Auctorum lectione college-
 ram. Quid essem inde facturus hæsitaba-
 bam quam maxime, ne Lector aliquis
 nasutior furti me insimularet, quasi
 alienis vigiliis, tamquam propriis, uti
 viderer; malluissemque mea suppri-
 mi, quam maledicis, ac conspurcatis
 linguis calumniandi ansam suppedita-
 re. At diutius rem pacatiusque per-
 pendens novi, Baruffaldum non sua
 inventa, sed ab Auctoribus hinc il-
 linc excerpta attulisse (quæ & ego,
 unde,

unde haufiffem , adnotaſſem) neque Antonii Muſæ vitam condidiſſe , etſi eo in Commentario ſparſim de ejus præfertim virtutibus non pauca habeat . Immo cum in nonnullis ab ipſo Baruffaldo diſſentiam , variis rem aliter ſe habere argumentis demonſtrabo , multa ab eo ſilentio prætermiſſa aperiā , & abſolutam , quod neque ab eo , neque ab alio hætenus tentatum eſt , Antonii vitam dabo . Quæ a Baruffaldiano opere ſelegero , adnotare non præteribo , ne me putet Lector , nihil ab ipſius ſcripto profeciſſe , inconfulto velle jactare . Tali conſcriptam methodo juris publici facere decrevi , ut debitum erga ſummum Præceptorem amoris officium exſolvam , gratique animi (ſicuti virum bonum decet) florentiſſimæ Ferrarienſi Academia argumentum præbeam , cui omnes illius nunquam pœnitendæ culturæ , quam ex ea retuli ,

licet exiguos, fructus reddere omni ope, atque opere mihi semper hæreditario debito enitendum est. Hyacinthus enim Anselmus amantissimus Parens meus, Philosophus, ac Medico-Chirurgus literariæ Reipublicæ non ignotus, fuit (sicuti & ipse, primis ab eo haustis rudimentis) in ea Academia educatus, jamque Anno MDCCXXXIV VII Cal. Decembris diebus extraordinariis Lector in ipsa licentiatus, in qua Ars nostra *omnium præclarissima* (1) ita emicuit semper, ut ex ea celeberrimi omni ævo scaturerint Medicinæ Professores; *sunt enim Ferrarienses*, Amato Lusitano (2) teste, *cœlesti quodam influxu favente, Medici doctissimi, ac rerum naturalium cognoscendarum diligentissimi*. Immo quot in omni Scientiarum genere ex ea non eruperunt præstantissimi Viri? *Ex hac Universitate Ferrariensi nostris*

(1) Hipp. De lege in princip.

(2) Comment. in Dioscor. lib. iv. Enarr. 3. p. 374.

nostris temporibus multi Philosophi, ac Legum peritia eruditi Viri prodierunt excellentes, qui Patriæ suæ, ac familiæ ornamenta fuere, jam prodidit in suo Belgico Athenæo (1) Franciscus Svvercius, omnibusque in aliis facultatibus plurimos enumerat cæcus Adriensis (2) Aloysius Grotus, ac pene innumeros recenset Ferrantes Borsetti Juris utriusque Doctor, Illustrissimæ Civitatis Ferrariæ a Secretis, Poeta lepidissimus, atque Historiæ almi Ferrariæ Gymnasii Scriptor elegantissimus, qui Patriæ & Literatorum mærore anno MDCCLXIV XIV Cal. Augusti, hora undecima cum dimidio, die Jovis e vivis sublatus est. Verum quid auctoritatibus opus est? Hoc satis superque testatur maxima virtus tua, Vir doctissime, ac eruditio illa per totum literarium Orbem jam pervagata, qua ita omnes in tui

b 3

admi-

(1) p. 63.

(2) Orat. 21. p. 129.

admirationem rapuisti , ut singuli fateantur comparandum tecum vix esse aliquem . Hæc maxime me commovit , excitavit , incendit , ut ad Te , quem unum maximi facio , hunc de Vita Antonii Musæ Commentarium meum darem , ut tuum de eo iudicium , an in publicum prodire , an latere potius debeat , intelligerem . Narrantur primo in libro Antonii Musæ in literaria palæstra præclare acta . Alter ipsius vitæ cursum , ac mores exhibet . Ad extremum contra vulgatam de eo in aliquibus sententiam Commentarii apologiam remittimus . Etsi in eo aliqua fortasse jejuna , & levia alicui videri possint , si tamen clarissimos Viros spectent , & præsertim antiquiores , & præclara habenda sunt , & merito recolenda . Narrantur autem omnia , non eo styli nitore , atque elegantia , qua Tu , Vir præstantissime , non dicam , in tuis concinnandis operibus uti affoles ,
 sed

sed neque ea, quæ Te quicquam possit legentem allicere, aut a nimia animi satietate recreare. Præ oculis tantum in scribendo mihi fuit veritas in dictis, quam ut fartam tectamque fervem ipsius Brasavoli testimoniis polliceor institutum. Non ergo fucato elegantis sermonis cultu, sed solido veritatis ornatu, qua nihil in terris, vel pretiosius, vel optabilius est, ad Te, Vir eruditissime, Commentarius accedit. Quæ enim, notante Seneca (1), *veritati operam dat oratio, incomposita debet esse, & simplex*. Interea graviora doctrinæ studia, quibus maxima tui, & Patriæ cum gloria totus continenter distineris, nonnihil intermittere, haud renuas, velim, ut lucubrationi huic meæ, si per tempus licet, tantisper vaces. Spero Te sin minus operis venustatem, aut ordinem, animi tamen propositum probaturum,

b 4

quo

(1) Epist. 40.

quo aliorum saltem utilitati consulere studui. Nos, teste Seneca (1), *vivimus ad exempla*, & ita, ut etiam vitia clarissimis Viris insita, tamquam virtutum species non raro imitemur. Contractos Platonis humeros Familiares expressisse Plutarcus refert, quemadmodum & Aristotelis balbutientem linguam amici imitati sunt (2). At si vis exemplorum est tanta, tam præclarum ad imitandum magnarum virtutum exemplar exhibiturus sum, ut eo facile proficiant plurimi. Namque ut ait Terentius (3)

*Inspicere, tamquam in speculum, in
vitas omnium*

*Jubeo, atque ex aliis sumere exem-
plum sibi.*

Atque utinam ex hoc virtutem singuli, verumque laborem discerent, & vitæ studiorumque rationem ad ejus
imi-

(1) Epist. 123.

(2) In lib. de dign. vēr. ami. ab adul.

(3) Adelph. Act. 3. Scen. 4.

imitationem componerent ! Ita Deo
O. M. accepti, humano generi utiles,
nomen suum apud Posteris æterna glo-
ria donarent. Vale Ferrariæ decus, &
me Tibi commendatum velle scias.

Dat. Mantuæ Calendis Martiis
MDCCLXVII.

COMMENTARII DISTRIBUTIO

LIBER PRIMUS.

§. I.

*Antonii Musæ ortus, ratio nominis, ingenium,
& pueritia.*

§. II.

Ejus studia, & Præceptores.

§. III.

*Publicus Dialecticæ Lector efficitur, &
Doctōris laurea insignitur.*

§. IV.

*Conclusiones, quas Ferrariæ, Patavii, Bononiæ
defendit, exponuntur.*

§. V.

Ejusdem lucubrationes, postquam Lector evasit.

§. VI.

Octo Annis Dialecticam legit. Edit scripta.

§. VII.

*Herculis Estensis Archiater, & Philosophiæ Le-
ctor designatur. Varia scribit Philosophica.
Reformator Universitatis deligitur. Cum Her-
cule Galliam petit. Ibi acta.*

§. VIII.

§. VIII.

E Gallia redit, nubit, Alphonso Duci medicinam cœpit facere. Cum eo familiariter agit, & Venetias proficiscitur.

§. IX.

In Archiatrum confirmatur ab Hercule. Universitatis Reformator creatur. Herculis Ducis in illum amor, & liberalitas.

§. X.

De aceto scribit, de vino, de arborum medicina, & de citris epistolam.

§. XI.

Opus, cui inscriptio est Examen simplicium Medicamentorum, exarat; quod Romam & Neapolim quum pergeret, secum Romæ imprimendum defert.

§. XII.

Hoc opus Lugdunum delatum recuditur. Argenterii de eo iudicium.

§. XIII.

Aloysius Mundella Brasavolum carpere conatur.

§. XIV.

Amatus Lusitanus Mundellæ refellit objecta. Andreæ Cæsalpini de Brasavolo iudicium.

§. XV.

S. XV.

Peculiaris in Botanicam Antonii Musæ amor.

S. XVI.

Typis committit tractatum de Æquali hominum natura, Examen Syruporum, dein Examen Catapotiorum.

S. XVII.

Roma & Neapoli in Patriam reversus Aphorismos Hippocratis interpretatur.

S. XVIII.

Ejus in literis græcis peritia.

S. XIX.

Lucam adit. Pauli III Pontificis Archiater efficitur.

S. XX.

*Ferrariam venit, libros de ratione victus in morbis acutis Hippocratis exponit, & de Vermium curatione. Jussu Ducis libello de modo Juris dicendi exarato, scribit Examen omnium Ele-
ctuariorum, pulverum, & confectio-
num catharticarum.*

S. XXI.

*Epidemicos Hippocratis libros publice interpreta-
tur scribitque Commentaria in Prognostica.*

S. XXII.

§. XXII.

Romam petit. Infortunia quæ ei obvenierunt, & terribilia insomnia.

§. XXIII.

Plura opera evulgat.

LIBER ALTER.

§. I.

Antonii Musæ ingenuitas in scriptis.

§. II.

Ejusdem ad Artem amplificandam sedulitas.

§. III.

Ejusdem ab otio fuga.

§. IV.

Ejus mira in scribendo facilitas.

§. V.

Singularis in discipulos amor.

§. VI.

E tota Europa Auditores trahit.

§. VII.

*In medicis quæstionibus dirimendis Judex eligitur.
Ejus in re medica auctoritas.*

§. VIII.

§. VIII.

Multi Europæ Principes eum consulunt.

§. IX.

Provinciae ab eo petunt Medicum.

§. X.

Rerum domesticarum curam Conjugi relinquit.

§. XI.

Ejus in Deum pietas.

§. XII.

Ejusdem sollicitudo in liberorum animos tum moribus, tum literis imbuendos.

§. XIII.

Naturam biliosam immutat.

§. XIV.

Brasavoli modestia, & humanitas.

§. XV.

Ejus liberalitas.

§. XVI.

Antonii Musæ structura, & temperamentum.

§. XVII.

Ejusdem vivendi norma.

§. XVIII.

§. XVIII.

Ejus obitus.

§. XIX.

Parentalia ejusdem.

§. XX.

Referuntur inedita M. S. Ferrariæ asservata.

§. XXI.

Alia edere meditabatur.

§. XXII.

Traditur Elenchus Scriptorum Antonii Musæ.

LIBER TERTIUS.

§. I.

*Elogium renuntiatur in alma Ferrariensi
Universitate inscriptum.*

§. II.

Negatur Brasavolum Jurisconsultum fuisse.

§. III.

*Afferta ejusdem in S. Theologia laurea in
dubium vocatur.*

§. IV.

*Nec Luca sequutum Paulum III, nec Romæ
apud eundem extitisse contra Baruffaldum
pro-*

probatur . §. V.

An Leonis & Clementis Physicus a Consiliis fuerit, ambigendum est.

§. VI.

De quolibet scibili disputasse falsum ostenditur.

§. VII.

Musæ nomen a Francisco I Galliarum Rege Brasavolo datum contra plures Scriptores negatur.

§. VIII.

Hieronimum Fratrem Antonii Musæ ortum præcessisse oppugnatur.

D E V I T A

ANTONII MUSÆ BRASAVOLI

L I B E R P R I M U S.

§. I.

Antonii Musæ ortus, ratio nominis, ingenium, & pueritia.

IN ea Italiæ Urbe, quæ ad Padum jacet, quæque unicos in omni exercitationum genere, ut Aloysii Groti cæci Adriensis verbis (1) utar, procreat Viros, ac Ferraria nominatur, perantiquis etiam temporibus tum sanguinis nobilitate, tum summarum dignitatum splendore clara fuit inter cæteras Brasavolorum familia. Comes Franciscus, Hieronymi Brasavoli filius, Juris utriusque Doctor (2), & Medicus do-
A tri-

(1) Orazion. 21. p. 129.

(2) Ut patet ex sui Doctoratus privilegio, rogatu Peregrini fil. Pauli Albertini Not. Ferrar. sub die prima Julii 1490. Indic. VIII,

Arina, & fama insignis, *ac extra aleam Philosophus* (1), imo in patrio Archilyceo extraordinariæ practicæ Lector (2), ducta in uxorem, post primæ obitum, Margarita Maggi clari generis (3) Brixienfis (4) fœmina, tres ex ea suscepit filios, Antonium Musam, Hieronymum, & Joannem Baptistam. Hic trium annorum puer vita defunctus est. Alter Philosophiæ, ac Medicinæ laurea donatus hanc facultatem (5) publice docuit, atque anno MDXXVIII grassante per totam Italiam miserrima lue, annos quinque supra viginti natus magno Fratris mœrore diem obiit supremum (6). Solus itaque Antonius Musa natu major superstes fuit, cujus de vita, scriptis, & meritis, quæ nobis fuerint comperta, literis mandare decrevimus. Hisce ergo Parentibus, qui ad divi Antonii templum ha-

(1) Brasav. de Medic. cathart. quæ unicuiq. humori &c. p. 96, litt. C.

(2) Borsetti Hist. Stud. Ferrar. P. II. p. 86.

(3) Baruffaldi Coment. Stor. . . . all' iscrizione eretta nell'Almo Studio di Ferrara in memoria del famoso Antonio Musa Brasavoli p. 34 & 148.

(4) Brasav. Exam. simpl. Med. §. de lign. p. 427. Edit. Valgrif. 1545.

(5) Id. de Med. Cathart. quæ &c. p. 96. litt. C.

(6) Id. Exam. Simpl Med. p. 428.

habitabant (1), natus Antonius Musa est decimo septimo Calendas Februarias, hora noctis sexta cum dimidio ante divi Antonii festum, anno a Christi ortu MD (2), Hercule hujus nominis primo Ferrariæ Duce II. Franciscus Comes genitor Antonium Musam appellari eum voluit, non ex diei festi, temple divi Antonii proximitate, non ex ejus Proavi memoria, ut clarissimus Baruffaldus (3) opinatur, sed ut præstantissimum Augusti Medicum nomine non solum, verum etiam scientia, & celebritate (4) referre conaretur. Nec Patrem fefellit spes; Antonius enim Musa adeo unus omnium maxime floruit, ut æternam ingenio suo famam condiderit: Imo Joanni Argenterio Hastensi Medico clarissimo (5) videtur id præstitisse Antonius Musa Medicus Ferrariensis doctissimus, tanta profecto felicitate, ut non minori admiratione a nobis legi possit, quam olim a Galeno,

A 2 reli-

(1) Id. Exam. Electuar. p. 16.

(2) Id. Exam. Simpl. Med. §. de lign. p. 428.

(3) Coment. cit. §. 2. p. 63.

(4) Brasav. Comment. in Aph. Hipp. & Gal. lib. 2. Aph. 52. p. 346. Item Exam. Simpl. Med. §. de Gumm. p. 471.

(5) Epist. nuncup. præmiss. Exam. Simpl. Med. Brasav. Lugdun. edit. 1538.

reliquisque Græcis Medicis celebratus fuit antiquissimus ille Medicus Antonius Musa, ut certissima conjectura ob studiorum, animorumque similitudinem, hunc ab illo emanasse existimandum sit. Ab ineunte ætate cæteros ingenio prævertens pueros ad nullum literarum genus ineptus accesserat, fulgebatque in eo mira virtutis indoles, ut adhuc puer, primis Grammaticæ rudimentis a Francisco Bovio (1) Ferrariensi Viro doctrina insigni, feliciter haustis, humanioribus literis vacans clam noctu e lectulo exurgeret, animumque studio, amicis noctis silentiis invitantibus, sedulo intenderet. Dux ei tunc erat in hisce literis Cælius Calcagninus (2) Ferrariensis doctissimus. Comite Francisco Patre jam vita functo, qui nobilem puerum ad bonas literas hortaretur, atque excitaret, existeret nemo; quin Margarita Mater, quæ, uti Parentum mos est, nimio filiorum amore tenebatur, quum noctu a somno surgere comperiisset, ut studiis operam daret suis, de ejus valetudine in primis timens, in dies magis conquerebatur, eumque acriter (3) objurgabat. Verum quod post mille
com-

(1) Brasav. de Med. Cathar. quæ unicuiq. humor &c. p. 96. litt. D.

(2) Id. Exam. Simpl. Med. §. de fruct. p. 306.

(3) Id. Exam. Catap. p. 14.

Comminationes studium vix delibant pueri, id nostro Antonio Musæ ita arridebat, ut nec morbi timore, nec precibus, aut minis de suscepto in scientias amore demoveri sustineret, diurnisque, nocturnisque horis distributis, neque a negotiis, neque a studiis feriatum esse deinceps ad extremum usque vitæ suæ cursum unquam (1) voluerit.

§. I I.

Ejus studia, & Præceptores.

Hunc maxime in modum pueritia acta Clericus constitutus ad matutinas horas singulis diebus conveniebat. Musicis quoque institutionibus vacabat, ut ad omnia, quæ Clericum decent, munera exequenda se paratiorem redderet. Sed cum sibi minime demandatas Sacerdotii partes intelligeret, eo primum studia omnia convertit, ut immenso Juris civilis, & canonici mari se committeret. Mox quum ad nostram Medicam Artem magis magisque illustrandam, augendamque Deus eum delegisset, hinc a Juris studio divulsus ad liberalium, ut ajunt,

A 5

Ar-

(1) Id. Ibid. p. 16.

Artium cognitionem, anno ætatis suæ quinto decimo exacto, magna animi contentione se contulit, in iisque immoratus est. Audiebat tunc Brasavolus celeberrimum Virum Nicolaum Leonicensem Ferrariæ publicum Professore, de quo ipse ait: *memini excellentissimum Virum Nicolaum Leonicensem mihi a primis Philosophiæ rudimentis præceptorem* (1). Doctissimum etiam Ferrariensem Joannem Manardum præceptorem habuit, ut colligere ex verbis ejusdem Brasavoli licet; sic enim de Manardo tradidit: *sed pace dixerim tanti Viri, ac mei præceptoris* (2); & alibi: *Manardo nonnunquam præceptore usus sum* (3).

§. III.

Publicus Dialecticæ Lector efficitur, & Doctoris laurea insignitur.

Quæ igitur a tantis Præceptoribus Ferrariæ tradebantur, celeriter arripiebat. Quæ ex re trium annorum spatium ita profecit,

(1) Id. Exam. Cerat. p. m. 432. Item Exam. Simp. Med. p. 49., & 142. Edit. Valgrif. 1545.

(2) Id. Exam. Simpl. Med. p. 25. Edit. Lugdun. 1537.

(3) Ibid. p. 321. Ed. Valgrif.

cit, ut (1) diebus festis ad Dialecticam interpretandam, cum adhuc puer ætate esset, & scholasticus, vocaretur. Attamen in docendis tractandisque scientiis senilisquædam in Brasavolo maturitas apparuit, quæ tantam illi comparavit famam, ut vix octavo decimo ætatis suæ anno expleto in patrio Archilyceo publicus fuerit Dialecticæ Lector designatus (2). Subsequenti anno Artium, & Medicinæ insignia adeptus est (3). Quo tempore vicesimus primus secundi libri aphorismus Hippocratis *Λιμὸν θάψῃς λόβει* illi obtingit exponendus (4); & ita dicendi vi majorem in modum ingenii sui laudem comprobavit, ut universa Academia tantam in

A 4

uno

(1) Id. Exam. Catap. p. 14.

(2) Probatur ex ipso Brasavolo, qui Comm. in Aph. Hipp. & c. Præf. p. 1. ait: *nam octo annis in hoc almo Ferrariensi gymnasio Dialecticæ gyros interpretati sumus. Deinde Philosophiam novem annis.* Hæc scribebat Auctor statim a Romæ & Neapolis reditu, idest initio anni MDXXXVI, ut clare (XVII) patebit. Ergo novem annis, & octo in cathedra ascendenda jam ad totum Annum MDXXXV impendisse fatetur. Detractis ergo ab hoc anno MDXXXV novem & octo Magisterii remanent decem & octo ætatis Brasavoli.

(3) Bras. Exam. Catap. p. 14.

(4) Id. Comment. in Aph. Hipp. & Gal. & c. lib. 2. Aph. 21. p. m. 225.

uno homine doctrinam, tantumque mentis acumen satis admirari non posset. Elapso anno, idest MDXX Medicam exercere Artem coepit (1) tali profecto fortuna, tantaque scientiæ fama, ut magna cum omnium admiratione ad maximos honoris gradus, qui post multa in patriam collata beneficia Senioribus tantum demandantur, erectus fuerit.

§. IV.

Conclusiones, quas Ferrariæ, Patavii, Bononiæ defendit, exponuntur.

CEntenas conclusiones pridie Nonas Maii anno MDXX in patria Universitate vix annos viginti natus publice defendendas per triduum suscepit publicus jam Logicæ Professor, qui *turpe quidem esse affirmabat Doctori publice Logicam profitenti, si de omnibus ex insperato quoquo modo respondere nesciat*; ideo hanc universalem sub numero octogesimo secundo statuit in Dialectica de quolibet. Septimo Calendas Junii ejusdem anni in Patavino Archigymnasio, & XV Calen-

(1) Id. Exam. Simpl. Med. §. de Metall. p. 525. Valgrise

lendas Julii Bononiæ easdem ingenti omnium comprobatione propugnavit. Eas hîc, licet a clarissimo Baruffaldo (1) relatas, rescribendas arbitramur. Non illud tantum Lectoribus nostris gratum facturi, ut, quantum in ea ineunda disceptatione infudarit, intelligant, sed & illud magis, ut, quantum præsens ab antiquo philosophandi more distet, cognoscant.

ANTONIUS BRASAVOLUS

FERRARIENSIS DOCTOR.

*Has conclusiones in tribus gymnasiis Ferrariæ,
Patavia, & Bononiæ disputabit: Die 6.
26. Maii, & 15. Junii 1520.*

C. IN THEOLOGIA.

- 1 *Utrum intellectui nostro Dei simplicitas, infinitasque repugnet.*
- 2 *Utrum Viatori in hoc statu altera (demptis physicis disciplinis) necessaria sit doctrina.*
- 3 *Etsi Dei potentia sit infinita: ipsum posse contra-*

(1) Coment. cit. p. 121. e seg.

10 *Antonii M. Brasavoli Vita.*

tradiçtoria: Divo Thomæ inbærentes: Negamus: Oppositum etiam probabiliter sustentantes.

4 *Utrum in divinis species sint.*

5 *Utrum Angeli sint compositi.*

IN METAPHYSICA.

6 *Utrum Deus idem Metaphysice subiectum sit, quod a Græcis scopu dicitur. Ens vero in quantum, ens ipocimenon, vel utrorumque partes obtineat.*

7 *Utrum de ente reali solum in Metaphy. percurrerit Aristoteles.*

8 *Utrum Metaphysica omnes alias sibi Doctrinas subalternet.*

9 *Utrum Forma composito sit præstantior.*

10 *Utrum Materia quædam formam nobilitate præcedat.*

IN NATURALI PHILOSOPHIA,

11 *Utrum ratio formalis subiecti Philosophiæ naturalis sit mobilitas.*

12 *Utrum Divi Thomæ, & Scoti opiniones de primo cognito sustentari possint.*

13 *Utrum Finiti corporis moles: ad terminum
non*

non numquam devenerit. Si finitas ab eodem particulas detrabamus.

- 14 *Utrum Antiquorum opiniones ab Aristotele primo Phy. positæ defendi possint.*
- 15 *Utrum Artificialia in naturalibus latitent.*
- 16 *Utrum Anima secundum Arist. mentem immortalis sit.*
- 17 *Utrum in Alchimistarum sensu species transmutari invicem possint: quæ si mutantur dubitamus.*
- 18 *Utrum ex stercore aurum fieri possit.*

IN PLATONIS DOGMATE.

- 19 *Infernum atque Paradisum Plato esse fatetur.*
- 20 *Purgatorium quoque secundum ipsum est.*
- 21 *In quo loco infernus: ibi Purgatorium secundum ipsum.*
- 22 *Animam quoque unam fatetur eodem modo fere quo Averroys.*
- 23 *Animæ de corpore in corpus secundum Platonem non migrant.*
- 24 *Et si ad hanc usque diem interpretes dixerint Pla. nostrum addiscere, reminisci esse voluisse, nobis tamen videtur ejus sententiam esse de novo scientias accipere.*
- 25 *Decipiuntur qui Platonem de Trinitate loquutum esse opinantur.*

IN ARITHMETICA.

- 26 *Utrum divisio qua numerus par : in pariter parem : impariter parem, & pariter imparem dividitur : Sit generis in species.*
- 27 *Utrum Pariter par numerus ab Unitate procreetur.*
- 28 *Pariter paris proprium est si per sectiones ad unitatem usque proportionales dividatur : Et uno describatur in loco : Si unum ad ei medium : id per se se multiplicatum reddit totum : si vero media duo sint : & ipsa invicem collata reddunt totum.*

IN MUSICÆ THEORIA.

- 29 *Utrum unica : pluresque : Unico pulsu cordæ voces emittantur.*
- 30 *Utrum consonantia vocum sit dissimilium in unum redacta concordia : vel ex similibus fieri contigit.*
- 31 *Ea quæ ex malleis : a Boetio est confecta Musica : Et si ratione consistat : nunquam re ac sensu fieri posse deprehenditur, & siquidem concordia efficiatur illud Mallei pondus : aberrant.*
- 32 *Utrum Perfectam Semitonium Consonantiam*
cum

um intercalari sequenti, & altero tono profecerit.

IN PRACTICA MUSICÆ.

- 33 *Utrum exquisitam reddiderint Consonantiam per octo sonorum gradus distantes voces tertia interveniente ab altera per diapente a reliquis per diatessaron declinans.*
- 34 *Utrum canentibus in Choro Præsbyteris in emiolia proportionem versiculos: quos tamquam nulla fiat sex qualtera tempora metiri possit proportionalia.*
- 35 *Qui Cantus quinque: sex: pluribusque cadunt vocibus: in alteris quatuor incidunt: vel ut quartam non excesserint: vel imperfecta sit consonantia, vel absque artificio sit cantus, vel ab humana voce promi non possunt: ex his tamen vituperandi non sunt.*
- 36 *Utrum Musica nostri temporis media: & antiqua sit facilius.*

IN GEOMETRIA.

- 37 *Utrum definitio puncti ab Euclide enarrata conveniat.*
- 38 *Utrum linea recta posita: triangulum equilaterum collocare demonstrative contingat: & si*

- si affirmativam partem asseruerit Euclides.*
 39 *Utrum circuli quadratura intellecta fuerit.*
 40 *Nec punctum ut punctum est (ni per Analogiam) intelligi posse dubitamus.*
 41 *Utrum Cubica figura absque æqualitate partium esse possit.*

IN PROSPECTIVA.

- 42 *Eadem per quam res videmus : pyramis nonnunquam angulum habet acutum : nonnunquam obtusum, nonnunquam rectum.*
 43 *Radius acutus rem a .... * .... quantitate magis distantem reddit secundum .... * .... rectus : tertium obtusus.*
 44 *Utrum Pyramis eas dimensiones habeat terminatas vel interminatas.*
 45 *Dubium quomodo figuræ in Euclidis Tetragono naturaliter causentur.*

IN COSMOGRAPHIA.

- 46 *Terræ mensores vanum accipiunt fundamentum : metiri volentes perspecto polo : quum montium non possint canonem habere.*

* verba a vetustate consumta.

- 47 *Posito trepidationis motu in Cœlis: ea perit Cosmographia.*
- 48 *Varia quum sint: Centrum magnitudinis, ac gravitatis: Stante etiam polo: deficere non dubitamus.*
- 49 *Nec si in duas, & viginti partes terræ peripheriam dividamus, a quibus una auferatur, tertia pars relictarum terræ diametri quantitas erit.*
- 50 *Utrum eadem mensura utantur.*

IN ASTRONOMIA DE MOTIBUS.

- 51 *Utrum sub Equinoctiali sit habitatio.*
- 52 *Utrum in secundo, quartove Cœlo Sol elucescat, & si in quarto.*

COROLLARIUM.

- 53 *Utrum a Mercurio, vel Venere eclypsari contingat, seu magis lucide coalescat.*
- 54 *Utrum Cœli octo sint, vel plures.*
- 55 *Alphrag. Ro. de Cœli rotunditate: quam Joannes adduxit vana est.*
- 56 *Argumentum Joannis, quo per guttas aquam probat Orbicularem, nihil concludit.*

IN JUDICIARIA ASTRONOMIA.

- 57 *Utrum Planetæ hæc inferiora necessitent.*
 58 *Utrum Errones magis: videlicet ipsorum aspectus vigorem infundant, & si aspectus nonnunquam Saturno in Scorpione, vel opposito in Horoscopo ascendente: bona de illo Crisis comprehendi poterit.*
 59 *Utrum novus Orbis figuris (ut ajunt) quibusdam sit inspersus.*
 60 *Utrum eadem hæc inferiora comescant.*

IN MEDICINÆ THEORICA.

- 61 *Utrum inter sanitatem, & ægritudinem detur medium etiam secundum Galeni sententiam.*
 62 *Utrum Medicinæ evacuent e tota specie.*
 63 *Utrum per similitudinem evacuent.*
 64 *Utrum per proprietatem.*
 65 *Utrum Præssinea colera ex Vitellina per adustionem generetur, vel etiam ex humiditate fiat, quod nec Avicennæ repugnat.*
 66 *Utrum sint alii præter sanguinem humores.*
 67 *Subiectum Medicinæ est ægritudo.*

IN SIMPLICIUM MEDICINA.

- 68 *Quam in præsentī Brancam Ursinam dicunt:
antiqui Achantum appellare.*
- 69 *Reibarbarum apud Græcos, & priscos latinos,
inter solutivas Medicinas non nominatur.*
- 70 *Paliurus est ea apud antiquos herba: quam
nunc vulgo dicunt Calcatrepula.*
- 71 *Turbit nostri temporis haud verum est Turbit.*

IN PRACTICA MEDICINA.

- 72 *Utrum ab eodem latere, vel diverso pblebotomia
fieri debeat.*
- 73 *Utrum in colerica febre, & Melancholica
Pblebotomia conveniat.*
- 74 *Utrum ex simili quis ad sanitatem reducatur.*
- 75 *Et si antiqui Medici ex opposito dixerint, non
utiliter loquuntur.*
- 76 *Utrum Isteritia sit ægritudo, vel accidens.*
- 77 *Utrum ex pulsu febris cognosci possit.*

IN CHIRURGIA.

- 78 *Utrum in vulnere labia consuere melius sit,
vel altera (dempto acu) via colligare.*

- 79 *Utrum Medicamen vulneris nervorum siccum esse debeat, ut quarto quarti Avicennæ placeat, vel humidum nonnunquam esse possit.*
- 80 *Utrum Os quandoque dislocari opus sit, ut alterum collocetur.*
- 81 *Os fractum restitui impossibile est.*

IN DIALECTICA.

- 82 *Turpe quidem est Doctori publice Logicam profitenti si de omnibus ex insperato quoquo modo respondere nesciat: ideo hanc universalem conclusionem adduxero.*

DE QUOLIBET

IN ARTE SOPHISTICA.

- 83 *Utrum omnia Sophistica argumenta ad Aristotelis fallacias, vel barbaram Grammaticam deduci possint.*
- 84 *Utrum peccata in materia Dialectico convellant.*
- 85 *Si tu es ubique, tu non es ubique, igitur non es hic: nec has Conclusiones legis: consequentiae quidem optima.*
- 86 *Socrates potest desinere esse sortes nihil dependendo.*

IN RHETORICA.

- 87 *Nec Entimema, neque exemplum: ut talia ad Rhetorem spectant.*
- 88 *Nullus est locus, qui Rhetoricus dici possit: Et si Marcus Cicero, Boetius, Themistocles ita appellarint: ni materialiter intellexerint: aberrarunt.*
- 89 *Tota Rhetoricæ vis in coloribus: hisque consistit: quum in Dialectica, ac Grammatica fundamenta sumpserit.*
- 90 *Sola pronuntiatio est Rhetoricæ peculiare.*
- 91 *Argumenta fundata in loco a nota plerumque decipiunt.*

IN POETICA ARTE.

- 92 *Utrum Poeta aliqua specie Argumentationis utatur.*
- 93 *Utrum Syllabarum tempus in ipsis naturaliter sit.*
- 94 *Utrum magis congruum sit, & longam, & brevem syllabam uno tempore insigniri docere.*
- 95 *Utrum dictio, quæ plures habet pedes plura habeat tempora, vel unum.*

IN GRAMMATICA.

- 96 *Utrum Nomenclatura ad Grammaticos, vel potius Philosophos spectet.*
 97 *Omne Idioma, Arabicum, Caldeum, Hebraeum, Graecum, Latinum, maternum, siue non, Grammatica est.*
 98 *Utrum Grammatica ante Logicam disci debeat.*
 99 *Utrum postposita praepositio, praepositio sit.*
 100 *Utrum magis deceat septimum dari casum, quam oppositum.*

§. V.

Ejusdem lucubrationes, postquam Lector evasit.

PRimos sui studii & adolescentiae labores Deo Optimo Maximo devovere constituit. Vitam Jesu Christi Servatoris italico sermone conscripsit, in qua paraphraetae more quatuor divini verbi Evangelicos Scriptores interpretatus est. In hoc doctissimo, nec tam brevi Dialogo, quem una cum Herculis II Ducis IV Ferrariensium Sorore Eleonora, ac Venerabilis Monasterii Corporis Domini Abbatissa texuit, ejus in sacra Theologia

gia ad Angelici Doctoris mentem emicat doctrina, ut in originali Ferrariæ in Bibliotheca penes Fratres ex præclarissima Dominicana familia videre est. Hoc vero argumentum (1) ea lingua tractare instituit, ut familia ejus universa æqualem ex heri, & patris scriptis utilitatem perciperet, bene ac fideliter christianam religionem indueret. Conscripsit quoque, non ad Annam Estensem, ut Comes Mazzuchelius opinatus est, sed ad Eleonoram Alphonsi Ferrariensium Principis filiam Dialogum illum, cujus inscriptio est: *Quod mors nemini placeat*. Hunc typis mandavit, cum certo sciret (2) eum, qui mortem contemneret, aliisque mortem contemnendam suaderet, haud vulgarem ex philosophia fructum percepisse, maximaque laude dignum esse. Erat enim Eleonora hujus philosophicæ sententiæ, ut mortem quæ terribilium omnium ultimum est, fortiter contemnere se profiteretur. Editus fuit hic Dialogus, notante clariss. Comite Mazzuchelio (3), Lugduni per Sebastianum Gryphium MDXLIII in 8. Nectitur etiam *Examine* Em-

B 3

pla-

(1) Jacob. Ant. Bonus in Præf. apposita Indici in Galen. Brasav.

(2) Id. Ibid.

(3) Scrittor. d' Ital. Vol. 2. Part. 4. p. 2026.

plastrorum. Deinde ut stylum exerceret (ita ut fit) Muricis encomium , quasi ludum lusit , ne quod otii a negotiis suffurabatur , inutiliter contereret (1) , quod Unguentorum Examini præmissum legitur . Scripsit etiam de Cæna & Prandio tractatulum , qui Examen Trochiscorum præit ; quod argumentum , ut ait Jacobus Antonius Bonus publicus Ferrariensis Lector (2) , in instituenda victus ratione , tum ad morbum depellendum non mediocriter conducit . Item cum Illustrissimæ Victoriæ Piscariæ Marchionissæ (3) medicinam faceret , Marinus Vir doctissimus Ferrariensem aerem , & natale Cælum reprehendebat , eamque , ut alio salubriorem hauriret aerem , Ferraria discedere hortabatur . Quam ob rem patrii Cœli temperie accurate observata *De Ferrariensi aere* libellum feliciter , ut Marino satisfaceret , literis consignavit , quasi alter Hippocrates (ut idem Bonus tradidit) , qui cum anni tempora , ac Cœli status apud Thasios exegisset , non modo Thasiis profuit , sed Illyricos a gravissima peste liberavit . Observatio fane ad prædictiones utilissima .

VI.

(1) Bonus loc. cit.

(2) loc. cit.

(3) Bras. Exam. Looch p. 5.

§. VI.

Octo Annis Dialecticam legit, Edit scripta.

OCto annis Dialecticam publice edocuit (1), atque ad eam magis magisque illustrandam eo tempore totum se contulit. Itaque Orationem exaravit.

De Laudibus Dialecticæ, ubi de ejus præstantia, utilitate, ac necessitate disseruit (2).

De ordine librorum Logicæ.

De suppositionibus secundum Antiquos.

Commentaria in Paulum Venetum.

Commentaria in Porphyrium Phœnicem.

Porphyrii Panoplia, in qua defenditur Auctor ab iis, qui ex professo illum reprehendunt.

Commentaria in Predicamenta Aristotelis Stagyritæ.

in librum de Interpretatione.

in Posteriora Analytica.

Quoniam vero has omnes (3) lucubrationes demortuus Auctor anecdotas reliquit,
ita

B 4

(1) Id. Præf. ad Comment. Aph. Hipp. & Gal. &c. p. 1.

(2) Id. Exam. Looch &c. de Infus. p. 113.

(3) Bonus loc. cit.

ita hæc cum ab una in alias devenissent manus magno literariæ Reipublicæ detrimento forsitan deperiere. Ad Posteror tamen pervenerunt in *Anitii Manlii Severini Boetii de divisionibus Opusculum Commentaria*, *Hieronymo Morosino Nobili Veneto dicata*: prodierunt enim per Magistrum Jacobum Pontium de Lencho VII Idus Aprilis anni MDXXIV in 8. Præter hæc a Bono relata, alia extant opera a Baruffaldo recensita (1) facile a Bono prætermissa. Hæc sunt

Universalis, & liber de re Philosophica differens in fol.

Interpretationes in Porphyrii Isagogas, vel *quinque voces*.

Prior, me fugit, an fuerit typis evulgatus. Alter, Scholastico quodam curante, editus fuit. At quum nil tale cogitans Auctor tum Impressoris, tum pravi exemplaris vitio (2) plura legisset errata, quam verba, mendosam correxit editionem, purgavit, rursusque Ferrariæ apud Franciscum de Rubeis de Valentia MDXXX in fol. evulgavit.

§. VII.

(1) Comment. Istor. cit. p. 137.

(2) Brasav. Exam. Simpl. Med. p. 327.

§. VII.

Herculis Estensis Archiater, & Philosophiæ Lector designatur. Varia scribit Philosophica. Reformator Universitatis deligitur. Cum Hercule Galliam petit. Ibi acta.

IN dies ergo ingenii, atque doctrinæ suæ fama apud omnes celebrabatur. Quo factum est, ut anno a Virgineo parru MDXXV, ætatis quoque suæ XXV, in Archiatrum Herculis II Estensis, Alphonsi I Ferrariæ Ducis III primogeniti fuerit designatus. Insequenti anno jam exacto, quo implebatur octavus in Dialecticæ gyrorum publica interpretatione ab eo impensus, ad Philosophiæ naturalis exponendæ munus delectus est, eamque novem annos (1) exposuit. Hoc ipso tempore scriptis consignavit *in libellum Averois de Substantia Orbis inscriptum Juveniles Exercitationes*, quas Illustriss. & Excellentiss. Frederico Gonzagæ Mantuæ Duci nuncupatas, typisque mandatas denunciavit Baruffaldus (2).

Ve-

(1) Id. Comment. in Aph. Hipp. & Gal. &c. Præf. p. 1.

(2) Comment. Istor. cit. p. 139.

Verum clarissimus Joannes Andreas Barotti, optimarum literarum cultor eximius, nunquam fuisse hoc opus prælo commissum, me pro sua singulari humanitate admonuit. Apud eruditissimum hunc Virum harum Exercitationum exemplar Illustriss. & Excellentiss. Francisco Gonzagæ Mantuæ Duci, Friderici filio dicatum servatur, ipseque literis ad me datis significavit, in exemplaris (quod paginis quingentis circiter in fol. continetur) nuncupatoria Brasavolum fateri, se ex juvenilibus lucubrationibus suis hæc Commentaria Patri ejus Friderico nuncupanda excerpisse; *at cum impia fata* (Brasavoli verba) *illum nobis furto surripuerint, & tam prope-*
ranter, ut vix expirare potuerit, tibi, o puer Il-
lustrissime, mactæ virtute totius ditionis hæredi,
loco invictissimi patris hunc nostrum laborem di-
camus, atque devovemus, ut una sis hæres di-
tionis, & patris schematum. Patet ergo nunquam Friderico Commentaria fuisse oblata, neque ante hujus obitum, qui *viceſima octa-*
va Junii millesimi quingentesimi quadragesimi (1) contigit, evulgata. Extincto dein Friderico an hæc in lucem prodierint assiduam doctis-

simi

(1) Possevinus: Gonzaga lib. 7. p. 736.

Ami Barotti (quem semper honoris causa nomino) in investigando diligentiam fugit. Item *Commentaria in libros Physicorum Aristotelis*, & *Commentaria in libros de Anima* literis tradidit. Verum, cum hæc a me nullibi inveniri potuerint, valde dubito, an typis unquam mandata fuerint. Quod ad *Commentaria in libros de Anima* spectat, Lectori præstare tantum possumus, eadem, ac si juris fuissent publici, Brasavolum hisce verbis citasse: *Sed hæc a nobis longius in nostris libri de Anima commentariis pertractata sunt* (1). Ob tot assiduos cum in docendo tum in scribendo labores, ut ad illustrem Reformatoris Ferrariensis Archigymnasii dignitatem eveheretur, meritus est. Ex publicis annui census libris in isto fuisse dignitatis gradu collocatum anno MDXXVII compertum habuit Baruffaldus (2); ibi enim dignitatis causa tributo annuo solutus declaratur. At cum Hercules, ut Renatam Regis Ludovici duodecimi filiam (quæ Francisci primi Galliarum Regis glos erat (3), non nepos, uti

Ba-

(1) Bras. Comment. in Aph. Hipp. & Gal. &c. lib. 2. aph. 6. p. 146.

(2) Comment. Istor. cit. p. 97.

(3) Muratori Annal. T. X. p. 214. & 226. Item Vinc. Bellini Delle Monete di Ferrar. p. 187.

Baruffaldus (1) refert) conjugio sibi jungeret Anno MDXXVIII vel Nonis vel postridie Nonas Aprilis Galliam petiisset, Brasavolus pariter ad tuendam ejus valetudinem magno cum Nobilium cœtu eum (2) comitatus est. Parisiis exceptus a fortuna sibi oblatam sui nominis amplificandi occasionem noluit præterlabi. Ibi literis multorum est memoriæ traditum, relatis (IV) centum conclusionibus hanc quoque contra præstantissimorum illius Academiæ Virorum objecta *Quidquid dixit Galenus bene dixit* adjecisse, sciteque omnibus admirantibus per triduum in celeberrima illa Academia propugnasse. Quo factum est, ut Rex Franciscus primus, Scientiarum protector maximus, atque Literatorum Mæcenas liberalissimus, tum publice tum privatim disputantem Brasavolum admiratus, ejusque miram in Medicina exercenda, cum ipse ægrotaret, peritiam, singularis suæ erga ipsum benevolentiæ, atque existimationis signo, præter alia pretiosa munera, ut tribus aureis liliis gentilitium ejus symbolum distingueret, donarit liberaliter.

Ad

(1) Comment. Istor. cit. p. 49.

(2) Brasav. Exam. Catap. p. 14. Item Exam. Sim. pl. Med. §. de gumm. p. 511.

Ad hæc tempora idem Christianissimus Rex, eximia tanti Viri doctrina, familiæque nobilitate perspecta, illum Sancti Michaelis in Galliis Equitem creavit: hinc pictas ejus imagines aureo Divi Michaelis, ut ajunt, ordine decoratas conspiciamus. Ipsos quoque Sorbonici Athenæi Doctores, ut suam de clarissimi Ferrariensis doctrina opinionem palam facerent, in suorum Sodalium numero recenseri jussisse Auctor Inscriptionis in Ferrariensi Archigymnasio memoriæ Brasavoli affixæ, & Baruffaldus perhibent; quin imo postremus hic Scriptor associationis diem assignat, ut ex Actis, & ex authenticis, ait, satis patet memoriis. Verum aliquem hanc in rem obrepisse errorem, dicendum est; sub illa enim descripti anni die relatum mihi est, frustra in Sorbonicis actis Brasavoli nomen conquisitum esse: curavi autem, ut Academiæ illius acta diligenter investigarentur. Extra tamen dubitationis aleam est, eo tempore doctioribus Parisiensibus ejus doctrina devictis in primis carum fuisse. Inter eos magnæ famæ Virum Ruellium notat ipse Antonius Musa (1). Cum hoc tantam ille inivit amicitiam, ut plerumque prandio excipe-

(1) Id. Exam. simpl. Med. p. 10.

ciperetur, qui nonnunquam Ruellium invitabat vicissim. Quorum multos de Brasavolo verba facientes frequenter inveni, & Inscriptio memorata aperte asserit, Antonium Musam, *Musæ* nomine, quasi in eo, uti ait Libanorius, omnis Musarum adesset chorus, a Francisco Galliarum Rege donatum fuisse. Quod quam verum censendum sit, licet maximam Gallorum erga eum benevolentiam comprobare possit, modo non dicam. Ad operis hujus calcem rem melius explanabo.

§. VIII.

E Gallia redit, nubit, Alphonso Duci medicinam cœpit facere. Cum eo familiariter agit, & Venetias proficiscitur.

TAntis honoribus, tantisque auctus muneribus eodem anno pridie Cal. Decembris Herculem secutus e Gallia in Patriam Noster Ferrariensis demigravit. Protinus nupsit (1) Cassandræ (2) Ferrariensi (3), præstantissimi Hieronymi de Robertis

(1) Id. Exam. Catap. p. 14.

(2) Id. Exam. Syrup. p. 15.

(3) Id. ibid. p. 10.

tis (1) filiæ. Ex hac nono elapso mense (2) filium, & deinceps alios quinque procreavit masculos, fœminas octo. Hos omnes proprio nomine ipse recenset (3), scilicet Renatum, Herculem, Hieronymum, Franciscum, Joannem Franciscum, & Hyppolitum, puellas Margaretam, Eleonoram, Lucretiam, Bernardinam, Lauram, Eleonoram alteram, & alteram Lauram, atque Violantem; imo ex his undecim vitam egisse anno MDXLV eodem locò testatur; atque ob tot liberorum copiam *sum*, subdit ipse, *immunis, & amplo privilegio me decoravit Illustrissimus & Excellentissimus Hercules Dux Ferrariæ quartus*. Ferrariam ergo restituto summa cum expectatione, & fama Antonio Musa, per Urbem de scientissime ab eo in Gallia actis unus erat omnibus sermo. Itaque peculiaris sapientiæ beneficio omnes sibi ita devinxit Cives, ut omnium in eum oculi converterentur, neque ei alius in Civitate compararetur. Quo factum est, ut Alphonso Duci, non Herculi tantum, cœperit, me iudice, medicinam facere.

(1) Id Exam. simpl. Med. §. de lign. p. 428. Valgrif.

(2) Id. Exam. Syrup. p. 14.

(3) Id. Exam. simpl. Med. §. de lign. p. 428.

cere. Nos testimonio suo Brasavolus facit certiores, Alphonsum nempe Ducem, laterali morbo ex¹ pituita correptum, pristinae sanitati donasse (1), quem dein sub ejus cura obiisse indubium quoque est; hæc enim profert (2): *Nos Illustrissimum Alphonsum Ferrariae Ducem in cura habuimus, in cujus ventriculo tuberculum disruptum est.... & secunda die a disruptione mortem.* Quam vero familiariter Brasavolus cum Alphonso ageret, non ut subditus cum Domino solet, sed intrinseci alicujus more, Venetiis maxime patuit. Cum illuc, nescio quo anno, profecti essent una cum divino Ludovico Areosto, cymbamque cum Magnifico Catharino Zeno conscendissent, jussit Dux remiges Castellorum portu exire, atque in altum provehi. Dux & Zenus in puppi sedebant, Areostus & Brasavolus tenebant proram. Vix duorum milliariorum spatio a littore aberant, cum conqueri cœperunt nautæ, aerem nimis refrigescere (3), pro-

xi-

(1) Id. Comment. in Aph. &c. lib. 6. aph. 33. p. 977.

(2) Id. ibid. lib. 7. aph. 8. p. 1043.

(3) Nauticam vocem Venetorum vernaculo sermone ita exhibet Brasavolus *el se refresca massa*. De Med. purgant. p. 9., quo loco hæc omnia ab eodem narrantur.

ximæ tempestatis signum. Ad portum regredi exclamat Dux; at invalescente vento undæ interim intumescere, agitari, in cymbam fluctus jacere cœperunt. Nautæ per transversum undas prora secant, quæ carinam percutientes in altum elevabant, dumque frangerentur, partim navim ingrediebantur, partim in Brasavoli faciem impingebant; nullus enim dabatur locus, in quem progredi posset. Jamque se minime naufragium fugere posse arbitrabatur, cogitabatque, si navis submergeretur, se supra Ducis dorsum jactare, illique tenaciter inhærere, ut cum eo salvus evaderet, vel suffocaretur. Hoc autem consilii capere statuerat, sciens Alphonsum Ducem facillime, uti piscem, enatare. Jamque pedem unum ex una transtrorum parte, alterum ex alia posuerat, ut illum posset liberius aggredi. Sed Deo dante Muranum, ubi tunc Dux habitabat, pervenerunt. Tum Dux Brasavolum marina aqua fluentem irridere aggressus est, qui & ex illa non parce biberat. Nam cum fractæ undæ faciem attingebant, inspirabat vehementer, easque invitus exsorbebat. Quum se vero jactaret Dux, si navicula obrueretur, ad litus libere enataturum; id fecisses quidem, respondit Brasavolus, si permisisses.

Cur non facerem , ille interrogat . Quia , responderet , cum in una tua natandi dextertate , & facilitate mortis evitandæ spem coniecissem , te procul dubio per collum apprehendens , dorsoque tuo infiliens fortunam tecum tuam experiri decreveram . Tum ostenso pugione , quem lateri Dux suspensum tenebat , manus tibi , inquit , incidissem , & enataissem . At cum te cruribus meis complexus essem , subdit Brasavolus , pugionis evaginandi commodum eripuisssem , atque ita in risum controversia soluta est . Vide familiarem Viri licentiam , summamque in eum Ducis benignitatem . Pugionem illum postea dono accepit ab Hercule Duce IV , cum eum Romam comitaretur anno MDL . At Brasavolus , ea aquarum illuvie , in ventriculi perturbationem incidit , alvique profluvium per octo dierum spatium ita passus est , ut vix aliquid edere posset . Nec modo tanta apud eum florebat gratia , sed & auctoritate valebat plurimum , atque adeo , ut Dux ipse filium suum parvulum Alphonsum in extremum vitæ adductus discrimen non semel ei commendaverit (1) . Promissa item ,
quæ ,

(1) Id. Epist. nuncup. ad Alphonf. Estens. præmiss. Exam. Catap. p. 3.

quæ, dum ultimo Dux Alphonfus tenebatur morbo, Brasavolo, utpote Botanicæ cultori solertissimo, fecerat, summam Ducis in eum benevolentiam confirmant: *Mi Antoni, si a præsentî ægritudine evadam, ingens viridarium tibi decrevi, & nuntios, quorsum jusseris, mitam, ut herbæ, quæ apud nos non sunt, afferantur.* (1).

§. IX.

In Archiatrum confirmatur ab Hercule. Universitatis Reformator creatur. Herculis Ducis in illum amor, & liberalitas.

MOrte interim deleta pridie Cal. Novembris hora sexta noctis, sexta decima horæ parte dempta (2) anno MDXXXIV Alphonso Duce, Hercules, cui summa imperii delata est, magna Civium exultatione, & plausu die omnium Sanctorum festo ejusdem anni Dux salutatus (3) Antonium Musam peculiari Diplomate in Archiatrum suum confirmavit; hinc perpetuum in almo Archi-

C 2

gym.

(1) Id. Exam. simpl. Med. p. 59.

(2) Id. ibid. 594.

(3) Id. ibid. p. 595.

gymnasio Reformatoris obivit munus: *Principi* enim *medendi* provincia eam quoque dignitatem secum ducit, quæ te *Ferrariensis Academiae* ex altera parte *Principem*, ac *Moderatorem* efficit, ut in uno munere decernendo duas dignitates sis adeptus, scribebat Renato Brasavolo Bartholomæus Riccius (1). Hac ille in dignitate constitutus re ipsa in *memoriali* proximi insurgentis anni MDXXXV legitur a Ferrante Borsetti (2); eamque illi merito, cessisse Jacobus Antonius Bonus anno circiter MDL gratulabatur: *In Ferrariensi Academia* cui multos abhinc annos merito *præfectus* est (3). Anno quoque MDLV, cum de doctissima Jesu Societate in Galliarum Regno primo admittenda, stabiliendaque ageretur, *Academiae nostræ* duo supra triginta Magistri in Divi Romani templo coacti solemne in Societatis comprobationem testimonium sanxerunt, quod, Hercule Duce curante, Sorbonæ Theologis redditum apud illos tantum valuit, ut in Gallias fuerunt Religiosissimi Patres acciti. Brasavolo Reformatori onus ab Duce impositum fuit, ut

Uni.

(1) Epistol. lib. v. epist. 31.

(2) Hist. Alm. stud. Ferr. P. I. Lib. II. p. 185.

(3) Præf. ad Indic. Galen. cit.

Universitatis Lectores, quod fui juris erat, convocaret, ut affirmat P. Daniel Bartoli ejusdem Societatis Scriptor eximius (1). Archiatrum adeo, tamque diligenter Hercules coluit, ut pluries (2) secum prandendi ei copiam fecerit, eumque summa sibi familiaritate devinxerit: quare jure & merito affirmare Brasavolus poterat: *Ego testis sum optimus, qui intimam habui cum Illustrissimo Alphonso consuetudinem, & quam nunc habeam cum Illustrissimo Hercule patrono meo nullus ignorat* (3): Ea autem hujusmodi erat, ut tamquam Pater ab Hercule habebatur. Quod adeo cuique apertum fuit, ut quum Hieronymus Antonii Musæ filius *Examen omnium Sief, idest Collyriorum* a Patre conscriptum eidem Duci dedicaret, *impulit vero, ait, tua in Patrem meum benevolentia, nam (ut audiivi) illum non ut trivialem quempiam amas, sed diligis, colis, ac uti Patrem observas*. Tandem præter alia amplo prædio, quod *Novi* dicebatur, in Carpenfi agro anno circiter MDXXXV eum donavit, de quo ita sibi plaudebat, ut *deinceps nec succidia, nec panis (ut Ciceronis paræmia utar)*

C 3 deesse

(1) Italia lib. 3. cap. 11.

(2) Brasav. De Ord. ac modo Jur. dicend. in princip. Item p. m. 700.

(3) Id. Exam. Electuar. p. 34.

deesse possit (1). Ejusdem prædii fructus per Mantuanam ditionem ab omni vectigalis onere immunes Ferrariam asportari poterant ex privilegio Friderici II Mantuæ Ducis Antonio Musæ Idibus Julii anno MDXXXIX dato, quod anno MDXLIII ab Vincentio confirmatum in Mantuano Tabulario legitur. In quo tot ipsius prædii proventus adnumerantur, ut Brasavolo obsonia etiam & vestes abunde possent suppeditare.

§. X.

*De aceto scribit, de vino, de arborum medicina,
& de citris epistolam.*

Quamvis Philosophiæ naturalis Lector (VII) discipulos quotidianis lectionibus instrueret suos, & tot ægrorum curis implicaretur, ut illi *singulis annis quingenti supra mille ægrotantes*, Amato Lusitano teste (2), subjicerentur, non his (V ad VII) tamen laboribus contentus fuit. Libellum scripsit

(1) Id. Exam. simpl. Med. §. de liquid. succ.
p. 430.

(2) Comment. in Dioscor. lib. 3. Enarr. 12. p. 293.

plis de Aceto illustri Julio Tassoni Duci strenuissimum datum. In eo varia aceti genera, ejusque qualitates explicat, quibus fiat modis exponit, & quomodo brevi acerrimum evadat, explanat (1). Tractatum quoque de Vino Illustrissimo Alphonso Duci Ferrariæ dicatum scriptis mandavit (2). Hic docet, quæ sapidiora apud antiquos vina haberentur, quæque eorum diversæ essent species, quibus ætatibus iis utendum, quomodo & quando degenerant, & de optimis sui temporis vinis, deque medicatis differit, pharmacopolasque instituit, quæ ex illis in officina sint asservanda. Librum etiam de Arborum medicina exaravisse ex ipso constat; nam de Citris ad Serenissimos Principes Herculem Estensem, & Renatam Gallam Ferrariæ Duces cum verba faceret, hæc habuit: *Denique hujus arboris morbos, & remedia hic opus esset afferre, nisi satis superque in nostro de arborum medicina libro illa tractavissemus* (3). At quoniam de Citris mentio incidit, ea hic est commemoranda epistola, quam adhuc adolescens ad Illustris-

A 4

fi.

(1) Brasav. Exam simpl. M. §. de liquid. succ. p. 430.

(2) Id. ibid. p. 429. & seq.

(3) Epist. nuncup. præmiss. Exam. simpl. Med.

simum Hippolitum Estensem, Mediolani Archiepiscopum, ac dein S. R. E. Cardinalem *de Citris* dederat, quamque excusam ex eo putamus, quod Antonius Musa de his fructibus agens exoptat, eamdem *pro hac re legere ne pigeat* (1). Etsi autem, ut superiora opuscula mihi compararem, ac legerem, frustra vias omnes sim persecutus, ex nuncupationibus tamen, quas gestant, prælo credo subiecta.

§. XI.

Opus, cui inscriptio est Examen simplicium Medicamentorum, exarat; quod Romam & Neapolim quum pergeret, secum Romæ imprimendum defert.

ERat Medicorum pene omnium suæ tempestatis sententia, eaque humano generi perniciosissima, insigni Medico indecorum esse, simplicia medicamenta de facie nosse, illa sæpe tractare, a falsis vera, ab adulteratis legitima discernere. Quo fiebat, ut in Seplassarios, Pharmacopolasque, homines literarum

(1) Exam. simpl. Med. p. 325. De hac epistola etiam loquitur in nuncup.

rum ignaros, hoc rejiceretur munus. Eadem de re Leonardus Fuchsius conquerebatur (1). Hoc autem onus & honorificum & Medico pernecessarium cum non ignoraret Ferrariensis noster, atque non nisi exacta medicamentorum simplicium notitia medicinas componere, & compositis recte uti quemquam posse, sciret, tantum mortalium detrimentum ferre nequivit, & arrepto calamo anno circiter MDXXXIV (2) literis mandavit *Examen omnium simplicium medicamentorum, quorum in officinis usus est*. Hoc in tractatu omnia simplicia medicamenta, quorum apud Ferrarienses publicus erat usus, solertissime perpenduntur, ne ægroti aut decipi, aut lædi possent; in eo enim, Jacobo Antonio Bono (3) affirmante, multos errores emendavit primus, multa ab aliis intacta primus edocuit. Insequenti anno, quum Herculem Ducem Romanam ad Paulum tertium Pontificem Maximum & Neapolim ad Carolum quintum Imperatorem comitaretur (4) proficiscentem, ut

(1) Paradox. Med. lib. 1. Proem.

(2) Brasav. Exam. simpl. Med. p. 428. ubi hæc habet: *Nunc trigesimum quartum annum implevi.*

(3) In Præf. apposita Indic. in Gal. libr. Brasav.

(4) Brasav. Comment. in Aph. Hipp. &c. Præf. p. 1.

ut dicemus , ad Typographum opus detulit
(1) imprimendum , atque Herculi Estensi,
& Renatæ Gallæ Ferrariæ Ducibus dicatum
in fol. dedit Romæ impensis , & laboribus
Antonii Bladi de Asula anno a Christi nati-
vitate MDXXXVI Mense Majo .

§. XII.

*Hoc opus Lugdunum delatum recuditur.
Argenterii de eo judicium.*

UNicum hujus præstantissimi operis ex-
emplar mense ultimo ejusdem anni
fuit Lugdunum (2) ab Urbe delatum. Quum
Joannes Argenterius (1) doctissimus Vir uti-
lissimum , quod ab omnibus legeretur , judi-
caret, minime passus est, ut alii eo diu ca-
rerent, ac statim recudendum curavit, ut,
(3), *in universam nostram Galliam, Germa-
niam, aliasque omnes gentes, quæ ab hujuscemo-
di literarum studiis non abhorrent, prodiret.* Lug-
duni igitur apud Joannem, & Franciscum
Frel-

(1) Bladus typographus in nuncup. R. P. D.
Christophoro Jacobat. Episcop. præmiss. edit. Rom.

(2) Epist. nuncup. præmiss. Exam. simpl. Med.
Brasav. Lugdun. edit. 1537.

(3) In Epist. nuncup. cit.

Frellæos fratres MDXXXVII in 8. fuit recu-
sum. Huic addita fuerunt *Aristotelis Proble-*
mata, quæ ad stirpium genus, & oleracea per-
tinent. Joannes Maria Comes Mazzucheli
vir clarissimus in amplissimo Scriptorum Ita-
licorum (1) opere Lugdunensem editionem
ad annum refert errore, ut puto, typo-
graphico MDXXXVI, quo Romæ primum
prodiit. At nuncupatoria tertio Idus Januarii
MDXXXVII data est, in eaque scribit Ar-
genterius editor (quod in operiscalce ipsi Frel-
læi impressores fatentur) mense tantum De-
cembri ab Urbe delatum opus fuisse, quomo-
do ergo anteriori anno Lugduni eorundem
Impressorum opera fuit prælo commissum,
aut excudi potuit? Si anno MDXXXVI
Frellæus impressisset, non quidem exempla-
ri romano Benedicti Curtii Symphoriani in-
diguisset. In hujus tractatus adprobationem
sequentia præstantissimi Editoris (2) verba
apposite subnectam: *Nam si hujus Viri (Bra-*
savoli), & aliorum, qui in eodem argumento
versati sunt, monumenta comparare inter se li-
beat, illos pauca sparsim, nulloque sæpe ordine:
hunc plurima, eaque certo, antiquo, & jucundo
scri-

(1) Gli Scrittori d'Italia Vol. 2. Part. IV. p. 2025.

(2) In epist. nuncup. cit.

scribendi genere tradidisse comperiemus: ut si propter utilitatem alios legimus, amamusque, hunc jam venerari, & in sinu gestari oporteat. Et mercurio multis aliis nominibus laudandus est. Et enim alii non omnes ex æquo, sed Germani Germanos, Galli Gallos, ac tandem unusquisque suos potissimum juvare studuit: hic omnibus prodesse voluit, ad omnesque nationes sua transferre laboravit, ut ita ab omnibus vehementer amari debeat. Alii præterea ita docte scripserunt, ut a solis doctis legantur: alii inepte, ut nulla voluptate lectores alliciant. Hic etsi rem cum idiotis tractaret, tamen orationem ita temperavit, ut ab eruditis, quoniam eruditus, & a paulo rudioribus, propterea quod a populari facilioreque stylo omnino non recedit, cum utilitate, & jucunditate legi queat: ut posthac neminem esse putem tam male in antiquos auctores animatum, qui hujus viri lectione oblectatus, tandem non rescipiscat, cupiatque in bonis studiis versari: neminem tam doctum, qui illius conatus vehementer non approbet, fateaturque se multum cum eo profecisse.

§. XIII.

*Aloysius Mundella Brasavolum
carpere conatur.*

CONTRA Argenterii, ac cæterorum doctissimorum expectationem, tertio Kal. Januariæ anno salutis MDXXXVIII insurrexit Aloysius Mundella Brixianus, nonnullas in Antonii Musæ simplicium medicamentorum examen criticas subjiciens annotationes, quas inter epistolas medicinales Mundellæ Basileæ MDXXXVIII in 8, ibidemque apud Michaellem Isingrinium MDXLIII in 4 apud Lud. Köning in 8, & Lugduni apud hæredes Jacobi Juntæ MDLVII in fol. una cum epistolis aliorum Auctorum p. 383 editas, facile reperiet curiosus Lector. Oblatum tamen certamen nullo pacto suscepit, ac nullo peculiari libello suæ fretus doctrinæ veritate ei responsum fecit. Sed cum Valgrisium typographum Venetum *Examen* suum edere velle intelligeret, statim in operis recudendi initio (1) cum Seneca ita Dialogum instituit: *Non me latet*, ait Senex, *multos in*
te

(1) p. 3.

te scripturos esse, & Brasavolus respondet: Nos oppositum sentimus, quis enim hac in re *onus* absque honore subire voluerit? nempe viri probi aliud quid habent quod agant, quam in uno alicujus auctoris libro decem, aut duodecim non quidem errata, sed ambigua invenire: ignavi vero, & qui bonas literas summis solum labris degustarunt, & si prava eorum natura in bonos viros invehatur, & inani quadam gloriola ducti eos vellicare tentent, posthabendi sunt, & tractandi veluti aselli, qui dum per viam transimus pedita emittunt, & veluti trochlearum strepitus negligendi, illisque dicendum, scribe tu si sapis, & justum volumen, & non viginti, aut triginta versus in ordinem congere. Quantum in me est, scribat quicumque in nostras nugas, nunquam Apologias conficiam, ne vulgi fabulam evadam, & per totam urbem digito commonstrer, sed cum in re aliqua vellicabor, de ea agam cum obiter incidet, nulla etiam illius, qui me carpere tentabit, mentione facta, illa scribens, quæ veritati nobis convenire videbuntur, ne & ego videar virum illum (si vir sit) vice versa, & maligna quadam mente reprehendere velle, & veluti de illius injuria vindictam sumere. Revera a Senæ interlocutore Mundellæ objecta suis propriis locis prolata sine iracundia diluit Brasavolus, ac suppresso Mundellæ nomine, uti virum christianum, uniusque veritatis amantem

tem decet, comiter, & jucunde refellit. Autum ita tractatum in 8. typis Valgrifius Venetiis commisit anno MDXLV.

§. XIV.

Amatus Lusitanus Mundellæ refellit objecta.

*Andree Cæsalpini de Brasavolo
judicium.*

NON me latet quoque, Amatam Lusitanum in suis in Dioscoridem Commentariis (1) loquentem induxisse Brasavolum, qui quum Sorbum immaturum validam vim habere astrictoriam, maturum vero parvam, aut nullam ab Amato pronuntiare audivisset, hæc statim verba profert: *quum olim in Examine simplicium medicamentorum in similia verba prorupissem, non defuit postea quidam male feriatus vir, qui, tanquam falsa, ea oblitescere conabatur. Cui verbum tali pacto Amatus reddidit: Sinamus istos sycophantas maledicentes, qui nihil præter obreſtationes, calumniasque discunt, nescientes bonum a malo discernere, & vitium a virtute. Plura alia ibi dicun-*

(1) lib. 1. Enarr. 155. p. 150.

cuntur, quæ, ne fatigentur Lectores, omit-
timus. Non tamen silentio prætereunda Pe-
tri Andreæ Matthioli maledicta sunt, con-
viciaque in Amatum, quod is *impudentissime*,
ut ait (1), *Mundellam ipsum virum citra om-
nem controversiam clarissimum sycophantam ap-
pellavit*. Sed dum Amatum impudentia no-
tare nititur, ipse in maiorem labitur. *Præ-
stantissimos viros optimè de literis meritos non sy-
cophantas, sed modestius nominandos exclamans, non ne, Amatum alloquens ait, stoli-
dum, vecordem, insanum te judicabunt?* Vir
ergo, qui plurima evulgavit scripta, Romam-
que aliquoties accitus fuit, ut *Julio III Pon-
tifici Maximo ægrotanti opem ferret* (2), quem-
que dum in Ferrariensi Academia publice
(3) profitebatur, *Rex Poloniae* (Petro Castel-
lani (4) referente) *ingenti præmio invitavit,
sed ire recusavit*, vecors ne & infanus haben-
dus? Cur non potius rationibus, quam jur-
giis Mundellæ sententiam vindicat? Neque
sum nescius de Polemonio (5) tractantem

hæc

(1) Censur. in Amat. Lusit. Enarrat. ubi de Po-
lemon.

(2) Amatus in Epist. nuncup. Centur. III. præ-
fixa.

(3) Id. in nuncup. ad Comment. in Dioscor.

(4) Vit. Illustr. Med. ubi de Amaro.

(5) Amat. lib. 4. Enarr. 9. p. 377.

hæc Amatam protulisse: Nec est, quod Mundella Brixienfis vir mea sententia doctus, sed in praxi parum instructus, Brasavolum in hac re vellicet, quum ex variis simplicibus eandem vim habentibus, unum medicamentum componere, apud Medicos novum non sit. Item de Mercurio verba faciens (1) hæc scripsit: Hoc vero sciens doctissimus Brasavolus, examine suorum simplicium dixit, nos argentum vivum infantibus in vermium semimortuis exhibuimus, & illico sanati sunt: nec Mundellæ Brixienfi, qui contra illum invebitur, fides ulla habenda est, quum absque ratione, & experimento loquatur; acriter enim argento vivo deleteriam inesse vim, ideoque minime deglutiendum Mundella contra Brasavolum propugnabat. Verum mirari non debemus, uti Petrus Andreas Matthiolus (2) Stephano Laureo Medico Cæsareo scripsit, si Brasavolus tam clarus ætate nostra Medicus, ad necandos interaneorum vermes, dari pueris argentum vivum nullo incommodo scriptum reliquit, cum de Mercurii innocentia omnes ad hanc diem sint Medici testes, ejusque singularem anthelminticam vim universus prædicet terrarum orbis;

D

unde

(1) Ibid. lib. 5. Enarr. 70. p. 490.

(2) Epist. Med. lib. 4. p. m. 276.

unde optime agebat Cicero, veritatem id in se habere, ut per se se sola a maledicis tueatur. Sed licet contra *simplicium examen* tam vehementer Mundella scripserit, nihilo tamen minus Venetiis sub signo Putei MDXXXIX in 8, ibidemque apud Antonium Vincentium MDLVI in 16, & antea MDLV Tiguri recusum fuit, & Lugduni tandem apud Joannem Frellonium MDLVI typis Michaelis Sylvii in 16, uti summa, qua pollet, humanitate me docere dignatus est clarissimus Vir, ac Sereniss. Mutinæ Ducis Bibliothecæ Præfectus P. Franciscus Antonius Zaccaria Societatis Jesu. Ex quo periclitantis Botanicæ restaurator nominari cœptus est. Ita Andreas Cæsalpinus Aretinus, summique Pontificis Clementis VIII Archiater, qui octo supra quadraginta ab Antonii Musæ obitu annis e vivis excessit (1): *Cæterum stirpium cognitio, quæ & a Græcis authoribus, & a Latinis, Arabibusque tradita est, ob barbarorum injuriam periclitabatur, ne deleteretur omnino: nisi nuper eandem suscitassent Ruellius, Hermolaus, Brasavolus, aliique exteri. Hinc maxime demiror, doctissimum, ac magni nominis in Republica medica Virum Albertum*

(1) De Plant. Epist. nuncup.

tum Haller de botanico nostri Auctoris opere non adeo utiliter sensit (1). Consentit enim ipse sapientissimus Vir, incultum miserumque fuisse Botanicæ statum eo tempore (2), quo vivebat Brasavolus, tuncque hortos medicos condi publicos in usus tantum cœpisse. In humili ergo, quasi dicam, Botanices initio expectanda ne erant ab hujus Scientiæ cultoribus opera maxime perpolitata, omnibusque numeris absoluta? Quæ scientia in institutionis suæ vestibulo perfecta fuit? Non ne ideo ejus Inventores, Cultores, Instauratores maximo in pretio habendi? Horum opera hodiernis comparata, quia imparia, sunt contemnenda?

§. XV.

Peculiaris in Botanicam Antonii Musæ amor.

Tanto in Botanices culturam amore diligens rei medicæ Instaurator ferebatur, ut omnia simplicia, Amato Lusitano referente (1), *variis scriniolis disposita apud se*
D 2 re-

(1) Method. Stud. Med. Boerh. locuplet. T. I. p. 213.

(2) Ibid. p. 212.

(3) Comment. in Dioscor. lib. 5. Enarr. 44. p. 479.

reservata haberet, & ea omnibus magna animi liberalitate videnda exhiberet. Viridarium quoque multis simplicibus refertum posuerat, & tanta ipsi erat in iis ab hiemis inclementia defendendis accuratio, ut ea singulis annis milii nigri culminibus tegi, & vere adveniente, detegi (1) juberet. Quo ex more illud incommodi fortuito contigit, ut dum aliqua ex iis culminibus ancilla ejus, multo vino obruta, combussisset, cineremque, in quo nonnullæ adhuc scintillæ latebant, in aviarium, & apud paleare transportasset, vehementi adspirante vento, eodem die incendium proximæ tegeti (de qua infra uberius) intulerint.

§. XVI.

Typis committit tractatum de Æquali hominum natura, Examen Syruporum, dein Examen Catapotiorum.

EO ipso tempore, quo simplicium (XI) examen instituit, tractatum quoque, si non antea, de æquali hominum natura, & quare alter alterum excellat exaravisse suspicamur;
anno

(1) Brasav. Exam. omn. oleor. p. m. 217.

anno enim proximo post Examinis Simpli-
cium editionem, idest MDXXXVII Vene-
tiis in officina S. Bernardini in 8 prodiit.
Item opus inscriptum *Examen Sympliciorum*,
quorum publicus usus est, evulgavit sub auspi-
ciis Eleonoræ Estensis Alphonsi Ferrariæ Du-
cis III filia. Dum septimus a suis nuptiis
agebatur annus (1), idest MDXXXV in hu-
jus seriptione examinis laborabat; quod ta-
men an ante annum MDXXXVIII, quo
Venetiis in officina Divi Bernardini fuit ex-
cufum per Bernardinum Stagninum, prodiif-
set, fatis non teneo. Ibidem quoque apud
Cominum de Tridino Montisferrati anno
MDXLV, & antea, idest MDXL Lugduni
(2) & iterum MDLVI apud Joannem Frel-
lonium typis Michaelis Sylvii, uti me per-
humaniter instruit celeberrimus P. Zaccaria
memoratus, fuit eadem forma recufum.
Huic libello *Examen omnium Catapotiorum*,
vel pilularum, quarum apud Pharmacopolas u-
sus est Alphonso Estensi, Alphonsi Ducis Fer-
rariæ filio inscriptum fuffecit (3). Editum

D 3

Ba.

(1) Id. Exam. Sympliciorum. p. 10.

(2) Frisius Biblioth. & A. Haller Stud. Med. &c.
T. I. p. m. 184.

(3) Brasav. Exam. Catap. Epist. nuncup. ad Al-
phons. p. 4.

Basileæ fuisse apud Frobenium anno MDXLIII in 4; Lugduni apud Joannem Pullonum MDXLIII, quæ editio a Cl. Andrea Barotti demonstrata mihi est, & apud Frellæos fratres MDXLVI in 16; Venetiis apud Vincen-
tium Valgrisium MDXLIX in 8; Iterum Lugduni apud Antonium Vincentium MDLVI in 16 certo scimus. Quæ & ultramontanæ potissimum editiones, quanto apud Medico-
rum Rempublicam hoc opus in pretio fue-
rit, satis loquuntur. Atque hoc omnibus probatorum Auctorum scriptis commune est, ut propria se laude tueantur.

§. XVII.

Roma, & Neapoli in Patriam reversus Aphorismos Hippocratis interpretatur.

ANno MDXXXV (1) publicas lectiones per quatuor mensium curriculum intermittere ab Duce Hercule coactus est, ut illum Romam ad Paulum tertium Pontificem Maximum, & Neapolim ad Carolum quintum Imperatorem proficiscentem (XI) comi-

(1) Id. Comment. in Aphor. Hipp. &c. Præf. p. 1.

mitaretur (1). In suo Commentario historico Hieronymus Baruffaldus (2) tempus hujusce itineris expresse adnotans ad sextum decimum Augusti diem Brasavoli profectio-
nem, reditumque ad sextum decimum Januarii insequentis refert. At a die Augusti sexto decimo ad Januarii decimum sextum, non quatuor, sed quinque mensium spatium interfluere nemo ignorat; Brasavolum vero quatuor tantum mensibus, ipso (3) fatente, abfuisse certo certius est. Quamobrem veritati consonum magis, die undevicesima Septembris discessisse, & vigesima quinta Januarii die subsequenti anni Ferrariam rediisse, uti de Hercule verba faciens in eruditissimo *de nummis Ferrariensibus* opere notat Amicus noster Vincentius Bellini doctissimus, ac in nostra Ferrariensi Universitate

D 4

de

(1) Id. ibid. Item Exam. oleor. p. m. 397. Item de medic. purgant. &c. p. m. 43.

(2) p. 94, & 107.

(3) *Superioribus mensibus illustrissimus, & excellentissimus Dux noster Hercules cogit nos publicas lectiones intermittere, ut illum Romam ad Paulum tertium Pontificem maximum, & Neapolim ad Carolum quintum imperatorem comitaremur. . . . & si nunquam in hoc quatuor mensium spatio otiosus fuerim &c.* Comment. in Aph. Hipp & Gal. &c. Præf. p. 1.

de antiquis monumentis famigeratissimus Lector (1); spatium enim a Bellini signatum quatuor implet menses, & dies sex. Sed hæc levissima sunt, quæ tamen, ut suus veritati locus daretur, minime prætereunda erant. Quocumque tendebat Brasavolus summis excipiebatur honoribus. Neque eum literati tantum Viri, sed & Urbium primores, ac moderatores, & summus ipse Imperator Carolus inprimis coluit. Ejus sæpe colloquia exquisivit, eum publicis laudibus cumulavit, eique argenteam Austriæ fasciam gentilitio Brasavorum stemmati inferendam permisit, & magnifico Aulæ Cæsareæ, & Imperialis Concistorii Comitibus nomine, ut ex Imperiali Diplomate dato Neapoli pridie Idus Decembris eodem anno MDXXXV abunde patet, decoratum voluit. Expleto jam hoc itinere, & in Patriam redux publice Hippocratis aphorismos, Galenique Commentaria interpretanda suscepit (2). Hæc magni facta pluriesque recusa fuisse scripsit inter alios Morerius (3), mihi tamen accidit nunquam, ut præter Frobenianam Basileæ
in

(1) Delle Monete di Ferrara p. 201.

(2) Brasav. Comment. in Aph. &c. loc. cit.

(3) Dictionaire &c. in verbo Brasav.

in fol. an. MDXLI *ad Serenissimum atque invictissimum Henricum Britanniae Regem* dicatam, alias invenire potuerim editiones, quamvis Gesnerum, & Frisium in suis Bibliothecis secutus Clar. Comes Mazzucheli (1) alteram ab eodem Impressore anno insequenti excusam denunciaret. Non equidem ignoro de recudendis hisce Commentariis secum toto animo Auctorem cogitasse; Ferrariae enim quamplurimis immutatis locis, ac scholiis ab eodem additis ea adservabat olim primarius in Patria Universitate Professor doctissimus, de Republica Medica benemeritus Franciscus Nigrifolius (2); eaque, Jacobo Antonio Bono (3) teste, *ad incudem revocavit*. At morte forsitan praeventus, quod animo intendebat, absolvere, ut suspicor, non potuit. Eadem publici juris facta non mediocrem Scriptori suo commendationem, & *Viri eruditissimi* nomen a praestantissimo Commentatore Joanne Zecchio Bononiensi (4), pepererunt. Imo Hieronymus Mercurialis, Vir apud Medicos cele-

(1) Scrittori d' Italia Vol. 2. Part. IV.

(2) Baruffald. loc. cit. p. 139.

(3) Praefat. praemiss. Indici Brasav. in Gal. libr.

(4) Comment. in Aph. Hipp. Sect. 8. p. 77.

lebris, horum Commentariorum concinnitatem maxime probans cum Hollerio sapientissimo Viro illum comparat (1): *Antonius Brasavola, atque Hollerius, Viri tempestate nostra in medicina facienda, atque docenda eminentissimi.*

§. XVIII.

Ejus in literis græcis peritia.

QUæ cum sine maxima Græcæ linguæ peritia aggredi non potuerint, græce enim suos conscripsit Hippocrates aphorismos, quantum in ea lingua excelleret Brasavolus dicendum est. *Institutiones linguæ græcæ*, de quibus infra, conscripsit, & in latinum sermonem primus eos vertit aphorismos, quos interpretandos Galenus prætermiserat, quoniam ab Hippocrate minime editos, neque in ordinem redactos putaverat. At Brasavolo utile visum fuit, aphorismos hosce intactos ab aliis in unum congere, e græco, ut diximus, transferre, & commentariis illustrare, ne deinceps temporum

in-

(1) Prælect. in Aph. Hipp. lib. 8. p. m. 811.

injuria, aut paterni sermonis difficultate inculti delitescerent, nec aliquid, quod ad absolute solutum opus spectare posset, desideraretur. Itaque septem aliis liber octavus ab eo primum adjectus est. Græcos pariter Philothei, sive Theophili Commentarios in Aphorismos Hippocratis, in quibusdam codicibus Stephano Atheniensi Theophili discipulo adscriptos, latine vertit (1), quem Philotheum, in suis Commentariis, ait (2) Brasavolus, adducere non pigebit.

§. XIX.

Lucam adit. Pauli III Pontificis Archiater efficitur.

UT autem illuc, unde divertimus, redeamus, hoc ipso anno MDXLI, quo doctissima in aphorismos Commentaria edidit, Lucam, ubi Pontifex Maximus Paulus III aderat, & Carolus V Imperator, profectus est. Clarissimus Baruffaldus pluribus in locis asserit, Antonium Musam cum eo-

(1) J. A. Fabritius Biblioth. Græc. Vol. XIII. lib. vi. cap. ix. p. 369.

(2) lib. i. aph. i. p. i.

eodem Pontifice iter suscepisse, utpote qui
 apud eum Archiatri officio fungens moraretur.
 At res aliter (sit verbo venia) se habet;
 nam Herculem Ducem Patronum suum
 (qui ipso Baruffaldo (1) probante Lucam
 venit) secutus, Ferraria excedens Lucameo
 tempore se contulit, neque apud Pontifi-
 cem ullo unquam tempore, ut infra osten-
 detur, commoratus est. Pontificem officii
 causa sexdecim comitabantur S. R. E. Cardi-
 nales, magnusque Prælatorum numerus;
 Imperatorem vero Comites, Marchiones,
 Duces ad quadraginta, & amplius (Ferra-
 riæ, Florentiæ, ac Camerini Ducibus, vel
 Legatis exceptis) aliique diversis honoris ti-
 tulis illustres præter magnum inferioris no-
 tæ gregem. In tanta Ducum, Magnatum-
 que frequentia, opportunitate doctrinæ suæ
 demonstrandæ sponte sibi oblata, Medicum
 alterum, doctum cæteroquin hominem, qui
 disceptando in opposita erat sententiâ, in
 suam deduxit, omnibus Brasavoli opinioni
 faventibus. *Non mihi tempero* (ipsius verba
 recensere juverit), *quin Medici cujusdam te-*
meritatem adducam, qui Lucæ prandente Pon-
tifice 1541 in mense septembris, totis viribus
de-

(1) loc. cit. p. 104.

defendere conabatur, neminem ante Hippocratem de re medica quicquam scriptis mandasse, nos autem præter alia presentem sententiam adduximus, qui Cnidas vocatas sententias scripserunt, ostendentes Cnidios medicos ante Hippocratem scripsisse, & in publicum libros evulgasse, & Galenus in 18 hujus libri sectione antiquiores Hippocrate refert (1). Quam ob rem Paulus III mira Brasavoli captus doctrina sui Medici titulum eo ipso, ut opinamur, tempore illi dedit.

§. XX.

Ferrariam venit, libros de ratione victus in morbis acutis Hippocratis exponit, & de Vermium curatione. Jussu Ducis libello de modo Juris dicendi exarato, scribit Examen omnium Electuaria, pulverum, & confectuum catharticarum.

Absoluto Lucae congressu una cum Hercule Duce Ferrariam rediit Brasavolus. Insequenti anno MDXLII (2) ut in li,

(1) De rat. vict. in morb. acut, Comment. &c. p. 3. col. 1.

(2) Ibid. p. 2. col. 2.

libros de ratione victus in morbis acutis Hip-
pocratis, & Galeni Commentaria Ferrariensi
juventuti exponerentur, Hercules Dux de-
signavit Brasavolum. Ad hanc igitur partem
Artis enucleandam pro virili se applicuit,
annotationesque addidit, quas Venetiis apud
Hieronymum Scotum MDXLVI in fol. ex-
cudi curavit, atque Christianissimo, & invi-
ctissimo Francisco I Gallorum Regi Patrono
(VII) suo nuncupavit. Omnia in Hippo-
cratem, & Galenum Commentaria, & an-
notationes maximi dilaudaverunt in Arte Vi-
ri. Doctor Bibliothecarius, ac Sorbonicus
Professor *l'Abbè Ladvocat* in suo Historico
&c. dictionario (1) Brasavolum memorans
de eo ait: *dont on a des Comments estimés sur
les aphorismes d'Hippocrate, e d'autres oeuvres.*
Alexander Massaria in doctissimo Patavino
Gymnasio primo loco edocens, perlectis di-
ligenter Brasavoli Commentariis, inter pau-
cos Hippocraticæ periclitantis doctrinæ Pa-
tronos eum jure optimo recenset (2): *Al-
ter est (inquit) Antonius Musa Brasavolus Fer-
rariensis, quem Virum nobilissimum multis illu-
stribus laudibus dignissimum, ex eo potissimum
soleo*

(1) In verbo *Brasavolus*.

(2) De Purgat. princip. morb. p. 217.

soleo magni facere, ac suspicere, quod jure eum
possumus inter paucos numerare, qui tristissimo
hoc tempore, quo catervæ veniunt contradicen-
tium, Hippocratis & Galeni dogmata constanter
tueri, & sustinere conatur. Merito ergo, &
apposite cecinit Franciscus Bovius Ferrarien-
sis (1)

*Hactenus Hippocrates latuit, pariterque Ga-
lenus,*

Nec fuerant nobis notus uterque satis.

*Sed cum cuncta vices habeant, post nubila
Phœbus*

Succedat, maneat sors quoque nulla diu.

*En tibi mirando nunc MUSA ANTONIUS
ausu*

Abdita quæque prius lucida sensa facit.

& paulo post

Hinc præclara tibi sumes documenta, fidelis

*Quæ tibi dat medicus, dat tibi quæque so-
phos.*

Interea quamvis esset ad auditorum animos
ex cathedra imbuendos occupatus, plura ta-
men alia, ut Reipublicæ Medicæ, omnibus-
que universum prodesset, scriptis consignare
non destitit. *Tractatum de vermium curatio-
ne*

(1) Carmen Encom. præmiss. Comment. de Rat.
vict. in morb. acut. Hipp. &c. Brasav.

ne literis mandavit. Quo ex loco, quave ex officina prodierit nos quidem fugit; prælo tamen excusum fuisse Lectori testamur, quoniam hæc habet (1) Antonius Musa: *illum (ad lumbricos pulverem) vero in scriptis mandavi in vermium curatione, quam EDIDI*, Similiter libello *de ordine ac modo Juris dicendi* (qui legitur Examini omnium Collyriorum præmissus) jussu Herculis Ducis anno MDXLVI confecto, *Examen omnium Electuariorum, pulverum, & confectionum catharticarum, quarum usus est in officinis* edidit Venetiis apud Vincentium Valgrisium MDXLIII & MDXLVIII in 8, & Lugduni MDLVI in 16.

§. XXI.

Epidemicos Hippocratis libros publice interpretatur, scribitque Commentaria in Prognostica.

EPidemicos Hippocratis libros anno MDL publice interpretari aggressus est (2), atque illustrare Commentariis. An hæc fuissent typis evulgata animo fluctuavimus jamdudum incerti, a Sene tamen rogatus Brasavola.

(1) Exam. Suffuf. idest pulver. p. 177.

(2) Id. Exam. Oleor. p. 213.

favolus in Dialogo de Oleis (1), ut verum Ligni Indici decoctionem instituendi modum sibi aperiret, cum hoc dedisset responsum : *Tu locum illum legere poteris in nostris supra secundum Epidemiorum Hippocratis librum Commentariis &c.* nos hæc Commentaria in manibus fuisse omnium concludebamus. Nunc vero omnem pene nobis adimit hæsitationem Zacutus Lusitanus hæc scribens (2) : *Libros Epidemion subtilissime exposuere Vallesius & Musa Brasavolus.* Quo ex prælo tandem evulgata, quoniam ea nunquam vidimus, nos latere fatemur. Scripsisse quoque Commentaria in Prognostica Jacobus Antonius Bonus (3) testatur, & Zacutus Lusitanus (4). Verum quo loco excusa fuerint, ignoramus pariter.

E

§. XXII.

(1) p. 419.

(2) De Medicor. Princip. Hist. Præf. tot. oper.

(3) Præf. præmiss. Indici in Gal. libr. Brasav.

(4) loc. cit.

§. XXII.

*Romam petit. Infortunia quæ ei obvenerunt,
& terribilia insomnia.*

DUm his distineretur literariis curis Romam sequi Herculem Ducem post Februarii mensem (1) Julium III Pontificem Maximum visitaturum (2) adactus est. Sed cum ipse equum conscenderat, qui aliis fortasse defatigatus laboribus vix iter ingressus tam vehementer in lapidem pedibus impexit, ut ferme corruerit (3). Ferraria egressus, & ad locum in medio itineris situm Ferrariam inter & Bononiam, qui nunc sub Bononiensi ditione Sanctus Petrus in Cafali nuncupatur, ubi pransurus erat, pervenit, atque equo descendens, cum dextra fagi sui pars sub ephippio in itinere effugiisset,

(1) Brasav. Exam. oleor. p. 213. Narrat hoc loco suæ tegetis (de qua postea) incendium, quod contigisse fatetur iv. Kal. Martias *antequam Romam profectus esset* (ibid. p. 216.). Ergo post Februarium petiit Romam.

(2) Id. De medic. tam simpl. quam compos. cathart. &c. p. 9. litt. D

(3) Id. Exam. Oleor. p. 210.

set, totam diffregit. Paulo post diaphoretico cœpit sudore profluere, ac in syncopem incidit. Venter dein illi commotus est, & febris, licet remissior, excitata. Verum Patronum suum, qui vitam propriam in ejus sponte manibus commiserat, nullique melius fidebat (1), tanta observantia colebat, ut recta eodem die Bononiam se conferre decreverit. Noctu somno non caruit, & quamvis novo mane minime vacaret febri, tamen equo infidit, ac denique sospes, licet dexteri cruris dolore aliquantulum gravaretur, Romam venit, ac in monte Jordano apud Cardinalem Estensem (2), eo imperante, sibi domicilium posuit. Hæc illi incommoda, antequam Ferraria discederet, in somnis, ut vulgo creditur, ex parte prædicta sunt. Somniavit per summa juga equitasse, equum in præceps ruisse, & in acutum lapidem caput suum impegisse. Visus est aliquando a latronibus trucidari, aliquando ab ingentis anguis (qui quatuor equi, quo vehebatur, cruribus cauda sua complexis pronum in terram dejecerat) dentibus lacerari. Ei quoque in somnis Parentes,

E 2

Fra-

(1) Id. ibid. p. 203.

(2) Id. ibid. p. 211.

Fratres , Sorores , Filii , Patruī , Consobrini jam e vivis abrepti , visi fuerunt , qui eum ad Divi Andreæ templum , in quo Brasavorum sepulcrum conditum est , adsportarunt , eumque comprehensum Genitores jam prouum humo sternere aggrediebantur , cum a repentino strepitu in suo cubiculo excitato experrectus est . Hæc præter morem terrificæ insomniæ , & visæ (1) , quæ Ferrariæ passus , Romam quoque habuit , ideo commemoravimus , non ut ipsius incommoda , quibus obnoxius fuit , prædixisse credantur , sed ut quæ de ipsius vita collegimus , licet non adeo seria , minime prætermitteremus . Silentio quoque prætereundum non est , cum Roma post sanctissima Resurrectionis festa rediret Ferrariam , prope Volsinium anulum triginta aureis emptum cyaneo lapide distinctum amisisse . Hoc anulo , quem in sinistræ manus auriculari gerebat digito , Antonium Musam donavit *nobilissimus Philippus Strozza Mantuanus* (ex qua præclarissima Familia florent ætate nostra Domini Marchiones Fratres Strozza , inter quos Marchio primogenitus Philippus virtutum antiqui Philippi insignis emulator , & Eques omni laude

(1) Id. ibid. in princip.

de dignissimus) cujus clarissimi viri mnemofyno carere Brasavolum tædebat maxime (1). Incolumis tamen (2) Ferrariam regressus est.

§. XXIII.

Plura opera evulgat.

HOc ipso anno MDL, cum quinquagenarius (3) esset, scriptis consignabat *Examen Trochiscorum, Unguentorum, Ceratorum, Emplastrorum, Cataplasmatum, & Collyriorum, quorum frequens usus est apud Ferrarienses Pharmacopolas*. Hæc examina variis ex Atestinorum Principibus divisim inscripsit Hieronymus filius, quamvis nunc in uno sint collecta volumine, quod Venetiis apud Juntas MDLI in 8 prodiit primo, dein Lugduni apud Sebastianum Honoratum MDLV in 16. Item scripsit *Examen omnium Looch* idest *Linctuum, Infusionum, suffus* idest *Pulverum, Aquarum, Decoctionum, Oleorum, quorum apud Ferrarienses Pharmacopolas usus est*. His accessit *de morbo gallico lepidissimus ejusdem*

E 3

Au.

(1) Id. ibid. p. 212.

(2) Id. ibid. p. 217.

(3) Id. Exam. Trochisc. p. 196.

Auctoris tractatus. Fuit ab Auctore Balduino de Balduinis Episcopo Marianensi inscriptum, & Venetiis evulgatum apud Juntas MDLIII in 8, & notante Comite Mazzuchellio (1) iterum MDLV eadem forma. Lugduni quoque apud Sebastianum Barptolomæi Honorati MDLIV in 16, uti ab eruditissimo P. Zaccharia accepi, & apud Jo: Temporalem MDLV in 16, iterumque, eodem Mazzuchellio scribente, MDLVII. Ibidem apud Sebastianum Honoratum MDLXI in 16. De morbo gallico Tractatus extat etiam in Operibus *de morbo gallico* ab Aloyfio Luifino collectis, editisque Venetiis tomo primo p. 564, & Lugduni Batavorum MDCCXXXI in fol., quem laudat celeberrimus Parisiensis Joannes Astruc hisce verbis: *De morbo gallico multa differit egregie* (2): Et antea Paschalis Gallus (3) scripserat: *de lue venerea etiam diligentissime copioseque tractatur.* Ita Vir summi ingenii, atque emunctæ naris Albertus Haller universæ Medicorum Reipublicæ ob egregios suos tractatus valde carus nostri Auctoris opusculum, commendat hæc dicens (4):
opti-

(1) Scrittori d'Ital. Vol. II. Part. IV. p. 2026.

(2) De Morb. Vener. T. II. p. 175.

(3) Biblioth. Med. p. 30.

(4) Method. Stud. Med. Boerh. locuplet. T. II. p. 334.

optime de lue gallica scripsit. Quo illi major accedit laus, quod inter eos, qui de veneris morbis scripserunt, gonorrhœam virulentam, quæ impuræ veneris pedissequa est, primus omnium descripsit (1). Dum hæc Auctor in publicis haberet scholis anno MDLI, Alexander Fontana Mutinensis Antonii Musæ lectiones frequentans quindecim de Ligno Indico quæsitâ in medium proposuit, ut a Brasavolo solverentur. Quæ in calce ejusdem de morbo gallico opusculi reperiuntur. Conscripserat quoque ab eo *De medicamentis tam simplicibus, quam compositis catharticis, quæ unicuique humori sunt, propria tractatus insignis*, & editus fuit Lugduni apud Sebastianum Honoratum MDLV in 16; Tiguri apud Gesneros Fratres eodem anno in 8. *De Radicis Chinæ usu* tractatum evulgavit, in quo radicis decocto utendi modum docet, quemque Venetiis MDLXVI in fol. edidit, & in Veneta de morbo gallico collectione extat eodem tomo p. 615. Ex universis Galeni operibus amplissimum in sui tantum, filiorum, ac amicorum commodum, ut ipse (2) testatur, indicem collegerat. At

E 4

cum

(1) Astruc loc. cit. T. I. p. 93.

(2) In epist. nuncup. ad Indic. ipsum.

cum Thomas Junta Venetus impressor anno MDL omnia Galeni opera aucta, castigata, pulchrisque characteribus ornata in lucem edere studeret, ne quid perfectius in hac secunda editione desiderari posset, Gabrielem Falloppium ad Brasavolum mittere decrevit, ut in Galenum indicem, si posset, ab eo reportaret. Reluctabat sane Brasavolus, cum haud esset ignarus, ut ipse scribit, *quantum hoc colligendi authorum sententias munus secum afferat calumniae, & difficultatis: calumniae inquam, quia inglorius labor videtur Indices parare, difficultatis vero, quoniam difficile admodum est authorum sententias exquisitae, absoluteque colligere*. Falloppius tamen (cujus tanta erat commendatio orationis, ut nemo ei dicendo posset resistere) tantum apud Antonium Musam praëceptorem potuit, valuitque eloquentia, ut Indicem, ipso Hercule Duce suadente, illico typis committi non dene-gaverit. Prodiit eidem Duci dicatus sub titulo *Indicis refertissimi in omnes Galeni libros in fol.*, quem octies cum Galeno Junta recudit, & denuo Venetiis MDCXXV. *Opus indefessae elucubrationis, & utilitatis inexplicabilis* vocat Petrus a Castro (1), cujus ope
om.

(1) Biblioth. Med. p. 93.

omnes Galeni locos, ut scripsit Amatus Lufitanus (1), quisquis hodie vel pinguioris Minervæ medicus quærere poterit, Brasavoli præsertim ex Galeno collectum indicem si ante oculos habuerit, quem Dii vellent, in lucem Vir doctissimus nunquam misisset, ac non jam hodie vel veterinarii, & muliones de medicina garrire cœpissent.

Quas hætenus retulimus nostri clarissimi Viri lucubrationes, non omnes exactissimo eo ordine chronologico, quo ipse eas exaravit, enuntiavimus. Ea enim præsertim examina, quæ nunc in unum volumen digesta habemus, diversis primo temporibus fuerunt literis consignata. Volumen quippe, cui inscribitur *Examen Trochiscorum, Unguentorum, Ceratorum, Emplastrorum, Cataplasmatum, & Collyriorum* non eodem anno, aut eodem continenter ordine monumentis trahebatur Auctor; *Collyriorum* enim examen, quod postremum in volumine occupat locum, scribebat (2) Antonius Musa anno MDXLVI. Contra *Trochiscorum examen*, quod voluminis caput est, anno MDL (3) fuit con-

(1) Curat. Med. Centur. III. Cur. 45.

(2) Brasav. Exam. Collyr. p. m. 700.

(3) Id. Exam. Trochisc. p. m. 196.

confectum, ideoque, ne tractatus in uno volumine congestos perturbaremus, qualia nunc extant examina recensere opportunum duximus. Item in epidemicos Hippocratis libros Commentaria, quamvis ea multo antea confecisset (XXI), ad annum tamen MDL non alio retulimus consilio, nisi quia ea tunc publica ex cathedra exposuit. Ex eodem quoque Antonio Musa (1) habemus, copiosissimum in Galenum indicem ante annum MDXLI parare cœpisse, nihilo tamen fecius, quia anno tantum MDL in lucem prodiit, ad hoc tempus renuntiavimus. Similibus aliisve inixi rationibus idem in aliis operibus nobis licere arbitrati sumus.

Ipsi quoque operum posthumorum Cæli Calcagnini Viri ætate sua celeberrimi editionem Eruditorum debet Respublica. Cum enim ea anno MDXLI, quo XIV Calendas Maii die secunda Paschatis Resurrectionis Cælius terris raptus fuit (uti humanissimis literis Vincentius Bellini rerum Ferrariensium eruditissimus mihi significavit, quidquid alii scribant) ad Brasavoli manus (2) per-

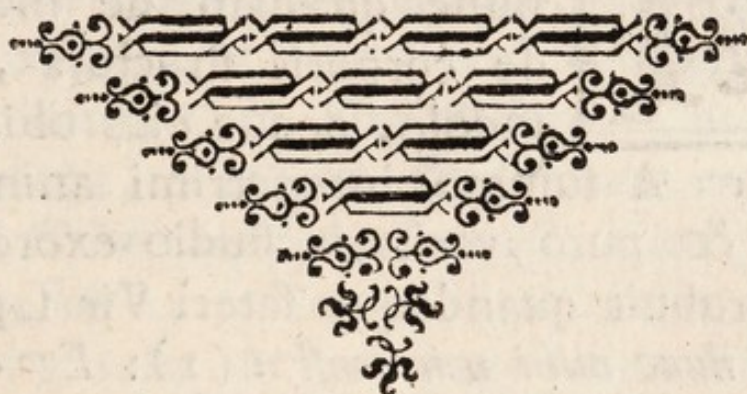
(1) Epist. nuncup. ad Cæl. Calcagn. quæ prolu-
dit Indici in Hipp. Aph. & Gal. Comment.

(2) Ex testamento Cælii unus ex tribus Curatoribus designatus fuit.

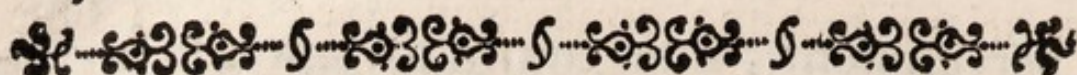

pervenissent , una cum aliis jam editis congestit , ac Herculi II Ferrariensium Duci devota Basileæ anno MDXLIV in unum volumen in fol. evulgavit . Sed ea , quæ Cælius carminibus cecinit Joanni Baptistæ Pigna voluit commendata , quæ postea una cum suis , & Areosti versibus collegit , & Alphonso II inscripsit (1) .

(1) In eorumd. Carmin. nuncup.

DE VITA

ANTONII MUSÆ BRASAVOLI

LIBER ALTER.

§. I.

Antonii Musæ ingenuitas in scriptis.

Actenus Brasavoli nostri literario vitæ cursu proposito, nunc quædam de moribus, de corporis structura, atque indole, deque ejus obitu exequemur. A summo integerrimi animi candore, & puro veritatis studio exordimur. Non erubuit quandoque fateri Vir sapientissimus: *nunc mihi non constat* (1): *Ego nondum habeo quid certi dicam* (2): *Ingenue fateor usque ad hoc tempus a me hos frutices ignorari* (3), & similia. Cum rei veritas ab eo clare non perspiceretur, suam pertinaciter tueri senten-

(1) Exam. Simpl. Med. p. 100.

(2) Id. Ibid. p. 183.

(3) Ibid. §. de fructib. p. 310.

tentiam minime conabatur, sed ab ea sine iracundia recessurum pollicebatur, ut ajebat, si meliora invenisset, vel ubi meliora *ab aliis inventa esse constabit* (1). Reipsa, veritate rei poscente, opinionem sponte mutavit, & fassus est: *ego alias id sentiebam* (2): *alias autem deceptus sum* (3). In sua ergo sententia nimis perstitisse, ut scribit (4) Baruffaldus, a veritate abhorret; quin imo vestigium in eo pertinaciæ cerneret nullum, quam adeo insectabatur, ut in pervicaces iracundiæ commotus stimulis hæc scripserit: *O pessimum genus, ignorant, & id noscunt, tamen sua ignorantia obstinati discere contemnunt, & potius meris nugis consenescent, quam ab aliis discere velint, aut saltem ex se ipsis veritatem noscere conentur* (5). Non est levitas, ut inquit (6) Seneca, a cognito, & damnato errore discedere, & ingenue fatendum est: *aliud putavi, deceptus sum* ..... Non est turpe cum re mutare consilium; quin potius magnorum Virorum est. Ingenua Antesignani nostri Hippocratis sui

(1) Ibid. p. 3.

(2) Ibid. p. 98.

(3) Ibid. p. 127.

(4) Coment. Istor. &c. cit. p. 146.

(5) Ex simp. Med. p. 179.

(6) De Benef. lib. IV. cap. 38.

sui erroris confessio magnum A. Cornelii Celsi meruit elogium; *nam levia ingenia, quia nihil habent, nihil sibi detrahunt. Magno ingenio multaue nihilominus habituro, convenit etiam simplex erroris confessio, præcipueque in eo ministerio, quod utilitatis causa posteris traditur (1).* Ita veritas eadem de causa, ut suas obtineret sedes, Aristotelis instar, adversus Leonicenum, & Manardum præceptores multoties, honestissime tamen, disputavit; quamvis enim Præceptoribus multa deberet, nihilo secius *debeo, ajebat (2), plura veritati, quam semper incorruptam servare studemus, & alibi apertius (3): Imo cum nulla in re mentiendum sit, in illa autem potissimum a mendatio abstinendum est, in qua de humana vita agitur, ac salute.* Nulla ergo Scriptorum apud eum valebat auctoritas, ut eorum, quamvis graviorum, sententiæ inconsultus subserviret; institutum ei erat *omnia, ut dicere solebat, quæ possumus experiri, nulli sumptui, nec labori parcentes, in his præsertim, quæ supra humanam*

nam

(1) De Re Med. lib. 8. cap. 4.

(2) Exam. Simpl. Med. §. De succ. prædens. p. 443.

(3) De Medic. purg. quæ unicuiq. hum. &c. p. 55. litt. D.

nam rationem ab antiquioribus scribuntur (1). Optime hinc D. Garzia ab Horto, Proregis Indiæ Medicus (2), Brasavolum in nullius Magistri verba jurasse, sancte affirmavit. Qua in re ingenuitas non solum, verum & Antonii Musæ sapientia in primis effulget; et, enim cum morali Philosopho Seneca dicam (3): scire est & sua facere quæque, nec ab exemplari pendere, & toties ad Magistrum respicere.

§. II.

Ejusdem ad Artem amplificandam sedulitas.

QUamquam autem Auctorum scripta ita soleret, ne falsa in salutarem Artem magno Mortalium detrimento irreperant, severe distringere, tamen eorum opinioni, ratione & experientia poscentibus, libenti animo obsequebatur. Immo novis inventis alia passim adjungi (4) mirifice delecta-

(1) Exam. Simpl. M. §. de ol. ex flor. & herb. p. 624.

(2) Aromat. apud Ind. Histor. cap. 2. in fine.

(3) Epist. 33.

(4) Exam. Simp. Med. p. 105.

ſtabatur . Non eum fugiebat , Artem medi-
cam , ſicuti & cæteras Artes , ut Plinius teſta-
batur , & ante ipſum Plato edocuerat , majo-
ra in dies incrementa capere ; ideoque totis
viribus , nulliſque parcendo laboribus , ut per-
fectior evaderet , eam amplificare majorem
in modum conabatur . Noſtra tamen ætate
adſunt homines , Medici nomine prorsus in-
digni , qui clariffimorum Virorum in Arte pe-
ritorum nuper inventa irridentes , Medicinam
potius in cunis perpetuo jacere exoptant ,
quam obſoletam , & ſæpe inutilem , ne dicam
noxiam , praxim deferant . Expertus loquor ,
qui a privatis non modo Auctoribus , verum
ab Academiis omni exceptione majoribus ,
Edimburgenſi ſcilicet , Lipſienſi , & Pariſina
ſummopere laudatum Vitrum Antimonium
ceratum in dyſſentherico affectu athletico
ægro proponens , nuper a male feriato Me-
dico (qui ſe publici Ferrarienſis Profeſſoris
ſimulato nomine obtexit) ſcriptis laceſſitus ,
ac vulneratus ſum , non aliam , quod ſci-
am , ob cauſſam , niſi quod hoc non anti-
quum remedium , illique incognitum exhi-
bendum jubebam . *O peſſimum genus* , hîc re-
petenda eſſent recitata Brasavoli verba , *O*
peſſimum genus , ignorant , & id noſcunt , ta-
men ſua ignorantia obſtinati diſcere contemnunt ,
E po-

¶ *potius meris nugis consenescent, quam ab aliis
discere velint, aut saltem ex se ipsis veritatem
noscere conentur.* Ego tamen jam me minime
hominum clamores extimescere oblatranti
Medico ostendi, perlectisque responsionibus
meis jam editis siluit ipse tandem, ac, si
vita ei adhuc suppetat, nunquam, dummo-
do oblata sibi veritatis lucem intueri ve-
lit, labia aperiet. Quod si ab uno male ex-
ceptus sum, summopere me recreat, meæ
in hoc literario certamine sententiæ princi-
pes Medicinæ Professores accessisse. Liceat
hîc mihi particulam ex epistola quadam af-
ferre, qua me summæ in Republica Medi-
ca auctoritatis Vir L. B. Gerardus Van-svvieten
Cæsareus Archiater humanissime donavit: *Antimonium ceratum scio esse tutum, & efficax re-
medium in dyssentheria, & in diarrhœa diutur-
na. Propria manu paratum dedi frequenter om-
ni ætati & sexui, & a plurimis egregiis Medicis
idem factum novi, & absque ullo periculo. Nu-
bem testium habes.* In hac ipsa Mantuana ur-
be de Antimonii cerati innocentia ac virtu-
te testis in primis est egregius Urbis & di-
tionis Prothophysicus Felix Asti, Vir non
scientia solum, & summa experientia, sed
comitate atque singulari humanitate insignis,
omnibusque acceptissimus. Cum is superiore

anno Aloyfium Domini Cæſaris Giuſſani filium, annorum duodecim puerum, gravi laborantem dyſſentheria ſub D. Leonardi Curia inviſſet, & Rhabarbarum, & Aquam Tetutianam, & iteratos clyſteres, & Ipecacuanam, aliaque hujus generis prædicata remedia illi obtuliſſet, omnem ſe tandem operam perdidiffe, & puerum jam ad mortem ruentem non ſine admiratione ultro fatebatur. Non tamen animo deſpondere viſus eſt Vir ſummus, & Vitrum Antimonium ceratum ſine ulla hæſitatione exhibuit. Res omnino fuit miraculo ſimilis. Vis morbi ſtatim deferbuit, ac repetito iterum remedio, juvenem e mortis periculo liberavit. Sed vix impedita jam vel primo ſanguinis fluentis excretionem, & inteſtinorum tortura remiſſa, e remedio tantisper ceſſatum eſt, morbus ſtatim recrudeſcere viſus eſt, & Antimonium iterum repoſcere, quo jam prorsus deſperata ſanitas puero reſtituta eſt, Atque ita factum eſt, ut clariffimi Viri experimento omnia obtrectatoris mei deliramenta ſubvertantur. Sed ut ad Braſavolum revertar, is Artem noſtram per incrementum fieri Galenum tradidiſſe ſciens, ut magis magisque Medicinæ expanderentur fines, omnes bonos Auctores ſibi ad imitandum propoſuit, ſta.

statuitque novis inventis, quæ ratione, & experimento esse optima constarent, semper assentiri, gloriabaturque, minime velle eos imitari, qui remediis uti despiciunt, quæ ab Antiquis prætermittuntur (1). Immo cum miserrimi ingenii esse (2) affirmaret, veteribus uti semper inventis, idcirco novis inveniendis remediis animum intendit. Quod ut tutius aggredi posset, nec periculum ullum alicui crearet, in flagitiosis hominibus capite damnatis, petita ab Ferrariensium Duce venia, sæpius tentavit. Ita in libro de Medicamentis purgantibus (3) in Dialogo cum Renato filio ipse testatur: *quoniam de humana vita temere ludendum non est, etiam si miserrimi sit hominis vita, immo si nonnunquam de re ignota sum experimentum facturus, illud in scelerato homine exerceo ad præsentaneam a Præ-tore mortem condemnato. Cui Renatus respondet: Sciote in capite mulctandis multa fecisse experimenta. Subdit vero ipse: & talia, ut quandoque illos a capitali pœna liberaverim. Ad quæ reponit tandem Renatus: Ita faciundum esse arbitror, tentare, inquam, an misero illi suc-*

F 2

cur-

(1) Ex. Simpl. Med. p. 103.

(2) Ibid. p. 106.

(3) p. 123. lit. C,

curri possit omnium aliorum vitas adjuvando; nam si intereat nihil dispendii est, quia & eodem die cum magno pudore & dedecore in spectaculo detruncandus erat, si supervivat, ut plerunque nonnulli fecere, emendatus mala amplius non perpetrabit, & per aliquod tempus adhuc supervivit, & experimentum sumptum est, quod omnibus hominibus prodesse poterit, & quod probis viris vitam nonnunquam servaturum ac prorogaturum erit. In hisce autem aliisque experimentis instituendis adeo exercebatur, ut Renato filio affirmare potuerit (1): Nunquam sum adeo occupatus, quin pro experimento aliquo sumendo horam non servaverim, quam expendere possim. Primus itaque Ferrariæ ligni indici decoctum in aqua anno MDXXVI, derisu ignarorum posthabito, propinavit, ut ipse testatur (2): Cum omnibus aliis Medicis novum, ac inusitatum videretur (ut vere fatear) medicamentum; multique id ipsum deridebant, quousque videre illustrem Virum sanitati restitutum esse. Ego etiam primus Ferrariæ MDXXXV decoctum in vino adbibui; idque tum contigit cum

(1) Ibid. p. 65. lit. C.

(2) Quæsit. Alex. Fontanæ in calce Tractat. De Morb. gallic. Bras. Quæsit. I.

cum Roma Ferrariam (1) venit, multaque invento alieno addidit, ut commodius, quam antea anno MDLI ægrotantibus exhiberetur (2). Similiter nigrum elleborum *in desuetudinem*, ait ipse, *venerat, ut nemo illud præbere auderet, ego primus (absit jactantia) nigrum elleborum præbere cæpi & solum & cum aliis roborantibus mixtum a scrupulo incæpi, & ad drachmam usque perveni, absque molestia atram bilem semper educere per cæpi* (3). Hydrargyrum ab antiquis inter venena recensebatur. Ipsi vim penitus noxiam tribuit Dioscorides, cujus testimonio innixus Galenus illum inter erodentia collocavit. Solus Avicenna plurimos Hydrargyrum absque ullo incommodo ebibisse, eundemque nihil mutatum redidisse observavit; a quamplurimis tamen Medicis ut venenum adhuc habebatur, ut videre est apud Actuarium, qui illum inter medicamenta exitialia enumerat, & Mesuem, qui illo tantum ad cutis affectiones sanandas usus est. At Brasavolus solertissimus rerum scrutator ante annum MDXXXIV ne dum Mercurium a veneno-

F 3

rum

(1) Brasav. de Morb. gallic. p. m. 597.

(2) Ibid. p. m. 578.

(3) De Med. purg. p. 66. litt. B.

rum classe sevocavit, quin immo elegantissimum in eo pharmacum agnovit, & latentem vim anthelminticam, qua adeo ætas nostra gloriatur, detexit primus, idemque si propinetur, infantes vi lumbricorum semimortuos ad vitam & sanitatem revocare primus prædicavit (1). Hujus remedii usus interni epocha, quam assignamus, in dubium minime revocanda est. Jam vidimus (XI. I.) ad annum circiter MDXXXIV Brasavolum conscripsisse *Examen simplicium medicamentorum*, quo vim Mercurii anthelminticam anno MDXXXVI typis Romæ postea evulgavit. Brasavolo repugnasse Aloysium Mundellam tertio Kal. Januarii MDXXXVIII quoque (XIII. I.) adnotavimus; unde aperte erumpit clarissimi Joseph Mariæ Xaverii Bertini Florentini error (2), qui primum Mercurii usum in verminosis affectionibus anno MDXLV tantum statuit. A veritate multo magis aberravit doctissimus Joannes Baptista Burserius (3), qui ad annum MDLI hanc epocham transtulit. Sed quisnam rationem un-

(1) Exam. simpl. Med. §. de Metall. p 524.

(2) Discorso dell' uso esterno, ed interno del Mercurio.

(3) De Anthelmint. Argem. viv. facultat. Epist.

unquam divinaverit, cur enunciato anno MDXLV Brasavolum & Sennertum, tamquam primos de anthelmintica Mercurii virtute promulgatores, Bertinus simul enumeret? Sennertus in Silesia anno MDLXXII natus est (1), nimirum post Brasavoli obitum. Quomodo ergo illo assignato anno una cum Brasavolo hydrargyrum, ut anthelminticum, evulgare potuit? Ita celeberrimus Parisiensis Stephanus Franciscus Geoffroy (cujus verba transcripsit Robertus James (2), eumque secutus est) Brasavolum una cum Carolo Musitano conjungit (3), quasi hydrargyri innocentiam, & ad vermes necandos præstantiam simul promulgavissent. At Musitanus ortus est anno MDCXXXV (4), octoginta scilicet annos a Brasavoli interitu. Auctor quoque fuit confectionis, quæ ab Inventore *Brasaulica* dicebatur, podagricis, ac chiragricis maxime accommodatæ (5). Ita & illorum Trochiscorum inventor, qui tum in sanandis cum in præservandis Civibus Ferrariensibus, anno MDXLIX pestilen-

F 7

tia

(1) Astruc de Morb. Ven. T. 2. p. 346.

(2) Dizion. Univ. in verbo Mercurius p. 272.

(3) De Mater. Med. T. I. P. I. Art. IV. p. 139.

(4) Ex. Præf. Oper. præfix.

(5) Exam. Electuar. p. 68.

tia vexatis, summam opem tulere, quibusque fecit *de bolo armenæ* nomen (1). Celebrerrimus Auctoris nostri auditor Gabriel Falloppius Syrupum Brasavoli ab Inventore nuncupatum prædicat: *Excellentissimus*, inquit, *Brasavolus præceptor meus solebat evacua-*
re, & tentare solutionem morbi cum quadam sua
potione suaviori, quam sit illa Montani, quæ
etiam potio præceptoris evacuat omnes humores;
sed præcipue melancholicos; & ego sum ipsa ali-
quando usus felici cum successu, & in aliquibus
locis est in frequenti usu, & vidi multos fuisse
sanatos ab incipienti morbo ex usu talis potio-
nis, & hoc præcipue vidi Ferrariæ (2), syru-
 pumque hoc loco describit. Pulverum pari-
 riter contra vermes compositionem (3) ex-
 cogitaverat, & præterea cordialem frigidam
 pro epithematibus cordialibus simplicem,
 capitalem, frigidam, temperatam, calidam
 (4), & ceratum ad hernias (5) invenit.
 Neque his & similibus inveniendis medica-
 mentis operam suam tantum ætate jam pro-
 vectus

(1) Exam. Trochisc. p. 193.

(2) Oper. T. 2. De morb. gallic. cap. 39. p. 144.

(3) Exam. de Suffuf. idest Pulv. p. m. 177.

(4) Ibid.

(5) Exam. Cerat.

vectus contulit, sed a primis usque, quod pene incredibile est, pueritiæ suæ annis. Ipsum de se loquentem audire licet. *Verum, inquit, a quinto meæ ætatis anno usque ad quadragesimum, fui magnus in his rebus ardelio, omnia etenim simplicia experiri tentavi, ut an simplicia suis effectibus, vel his qui illis attribuuntur corresponderent invenirem, multaque inveni, probe dicta, & non pauca aliter, quam ab authoribus scriptum sit (1).* Hæc tamen inventa permagni sua erant tempestate, posterique Medicinæ Professores tanti fecerunt, ut suo in Antidotario (2) hæc ipsa describere proximo superiori sæculo excellentissimum Bergomi Collegium operæ pretium putaverit. Quæ omnia, ut in Artis medicæ Inventorum numero nostrum Ferrariensem constitueret, merito impulerunt Medicum Academicæ Avenoniensis in Gallia egregium Franciscum Valleriola, qui ita scripsit (3): *Italia una certe terrarum omnium alumna, eadem & parens (ut ait Plinius) numineque Deum electa, quæ cælum clarius faceret, multos tulit sum-*

(1) De Med. purg. p. 42. lit. B

(2) Edit. Brux. apud Francisc. Tebaldinum 1628. p. 114. 117. 209.

(3) Loc. commun. lib. 1. cap. 1. de Medic. Inventor. &c. p. 8.

summi ingenii, nobilitatæ eruditionis, famæque Viros, Leonicenum melioris medicinæ in Italia parentem, Hermolaum, Picum, Manardum, Brasavolam ..... quorum scriptis & illustriorem effectam medicinam & longe suis finibus egressam in confesso est. Ad extremum hîc addam, Chirurgiæ practicæ jejunum minime fuisse, imo in ea amplificanda operam suam aliquando impendisse. Celebre illud est, quod de se ipse narrat (1). Quum enim crudelissima quidam æger laboraret angina, neque amplius spiritum ducere posset, auctor ipse fuit, ut poscente morbo præsens remedium laryngotomia tentaretur. Non erat autem ea paratus arte adstans Chirurgus ad difficillimam incisionem, quæ animo imperterrito, atque dexterrima indiget manu, arripiendam; quare ut desperatæ salutis jam morientis quam citissime consulere Brasavolus, ipse suis manibus opus feliciter absolvit, atque a periculo, & deinceps a morbo ægrum liberavit. Quod sane præclarum tentamen & aliis in ægrotis feliciter repetitum in Chirurgia exercenda non mediocriter ex-cultum prædicat.

§. III.

(1) Comment. in Hipp. de Rat. vict. acut. lib. 4. p. 114 col. 2. v. 20.

§. III.

Ejusdem ab otio fuga.

NEque dum itineribus suis destineretur vel Romam, vel Neapolim, sive in Galliam, ut vidimus, aliasque ad Urbes cum Alphonso, aut Hercule patronis iter faceret, totus se unquam otii jucunditati tradidit, quin immo semper in discendo fuit ubicumque impiger, & Græcorum more, qui in Ægyptum ad Scientiarum, ut ajebant, mercaturam proficiscebantur, dum in Civitatibus exteris degeret *inter publicas bibliothecas, atque privatas, inter bonorum virorum confessus atque dissertationes, inter res novas inquirendas* (1) continuo versabatur. Si cum Alphonso Duce in Illyrio erat, quasi novus Democritus in agris, ut commodius eo in silentio Naturæ operationes legesque discere posset, ille in sylvas decedens, Irim illyricam investigare, invenire, plures ejus adnotare colores, ut ab aliis distingueretur (2).

In

(1) Brasav. Annot. in Aph. Hipp. & Gal. &c. Præf. p. 1.

(2) Exam. simpl. M. §. de Rad. p. 342.

In Istria ad Mare cum esset (1) Androsacem, ut ejus adhuc ignotum a cuscuta discrimen aperte nosceret, ad examen revocabat. Ad Apenini alpes per Caferonianam transiens (2) Thapsiam scrutabatur, ne cum illa, qua utebantur Pharmacopolæ, veram Thapsiam deinceps confunderent. In locis maritimis, ubi Caput Gauri, vulgo *Codigoro*, protenditur, cum Castor ibi a Venatoribus captus Alphonso Duci oblatus esset, magna affectus lætitia est, eam sibi obferri occasionem, ut membratim dissecaret. Quo facto fiber legitimus fuit pro usu medico tutissime (3) determinatus. Nunquam ergo animum recreandi gratia iter aggressus est, neque, quum in via esset, mentis erudiendæ opportunitatem, licet obequitarer, dimisit. De Agarico pariter sermonem habens, inquit (4): *in Gallia frequenter per sylvas equitantes circa quercuum radices vidimus*. Quod antea prope Comaclum in sylva alias observaverat (5). In horum omnium, aliorumque,
ne

(1) Ibid. p. 99.

(2) Ibid. p. 356.

(3) Ibid. §. de Pulm. & Testic. p. 607.

(4) Ibid. p. 383.

(5) Ibid. loc. cit.

ne nimis sim longus, vel indaganda natura, vel effectibus notandis suas impendere curas, cogitationesque, cum Bibliothecæ, doctissimorumque Virorum colloquia illi abriperentur, & in Patriam non nisi multis cognitionibus auctus remeare, assueverat.

§. IV.

Ejus mira in scribendo facilitas.

Ferrariam regressus velut alter Historiæ naturalis Pater Plinius, qui in itinere adnotata domum reversus in commentaria referebat, incredibili diligentia suam *copiosissimam Bibliothecam, ac omnium librorum referatissimam* (1) ingressus cum Auctoribus propria comparando observata, & mira sagacitate, vera a falsis, certa a dubiis, optima a bonis secernendo, ea scriptis tradere, ac in publicum commodum posteritati mandare. Is erat disertus, laboriosus, atque latinæ linguæ peritus; quare, quod mente conceperat, admirabili facilitate exarabat. Reipsa de eo Jacobus Antonius Bonus mirabatur, quod *tot volumina, tamque diversi generis utilia*
con-

(1) Lil. Giraldi Var. Crit. Dialog. V.

conscripsit, atque edidit, ut mirum sit quo pacto Vir ille diligentissimus, qui ægrotis curandis assiduus est, tantumque temporis in assiduis lectionibus publicis consumit, tot tantaque excogitare, ne dum scribere potuerit (1). Merito autem admirabatur; vix enim credibile est, quomodo tot negotiis pene obrutus in Commentariis ad Hippocratis libros *De ratione vitæ in morbis acutis* conscribendis (quæ paginas 585 in fol. implent) trium, aut paulo plus annorum spatium tantum impenderit! Dixi *trium annorum spatium*, ex ea scilicet ratione, quod anno MDXLII eos interpretandos (XX. I.) suscepit, annoque MDXLVI Venetiis commentariis illustratos edidit. Accedit præterea, quod præ manibus hoc eodem tempore *Examen simplicium medicamentorum* resumpsit, & sapientissimas passim adjiciens notas, & Mundellæ (XIII. I.) objectiones refellens auxit, atque anno MDXLV Venetiis recudit non solum, verum etiam literis *de modo juris dicendi* libellum tradidit, & *Examen Collyriorum* (2). Item a Romæ, & Neapolis reditu, initio scilicet MDXXXVI (XVII. I.) Hippocratis Aphorismo.

(1) Præf. ad Ind. Galen. Bras. cit.

(2) Exam. Collyr. p. 700.

morum interpretationem aggressus est, & quamvis, exceptis copiosissimo Indice, & Præfationibus, ad paginas 1145 in fol. excrevisse Commentaria, tamen ea quintum ante annum explevit; Nicolaus enim Episcopus Basileensis Chalcographus, ac eorum, quæ in Commentariis & Annotationibus Brasavoli tractantur, Indicis conditor sua ad Lectorem epistola, quæ preit Indici, ingens hoc opus Idibus Martiis anni MDXLI jam typis excusum fuisse prædicat. Quibus in rebus, quid in eo natura efficere posset, videtur experta.

§. V.

Singularis in discipulos amor.

QUOD sibi a Deo tam facile ad quælibet conscribenda datum erat ingenium, in Auditorum suorum quoque institutionem ipse conferebat; in tertium enim Aphorismorum librum interpretationem (quæ ad paginas usque 183 in fol. extenditur) sicuti tribus tantum mensibus (1) absolvit, ita & quatuor supra triginta lectionibus disci-

(1) Bras. Comment. in Aph. Hipp. &c. lib. 3. p. 535.

scipulorum commodo ex cathedra explana-
 vit ; immo tanto Auditorum , ut ad Scien-
 tiarum fastigia celerius pervenirent , amore
 tenebatur , ut , cum lectionibus suis vacare
 justa de causa deberet , animo vehementer
 angeretur . Roma & Neapoli (XI. I.) in
 Patriam regressus , cathedramque denuo as-
 cendens primam ita proluisionem exorditus
 est (1) : *Quoties intermissarum lectionum me-
 moria subibat , mentis oculi a lacrymis tempera-
 ri non poterant , & si nunquam in hoc quatuor
 mensium spatio otiosus fueram : nempe inter pu-
 blicas bibliothecas atque privatas , inter bonorum
 virorum confessus , atque dissertationes inter res
 novas inquirendas continuo versatus sum . At ni-
 hil unquam visum est conducibilius , quam publicis
 lectionibus insudare , & in publicam dissertandi
 arenam descendere , & eo praesertim si auditores
 probi sint , atque seduli , quales vos esse jam no-
 vimus ..... Nos interim tarditatem lectionum
 sedulitate compensabimus . Quanam id ratio-
 ne praestiterit refert Baruffaldus asserens
 quinquies eum docuisse quotidie , cujus , &
 hunc adduxit textum : *quinque lectionibus
 incumbere , publice docere , rem medicam exer-*
*cere**

(1) Ibid. Praef. p. 1.

cere (1) ; sed in mea , quæ Valgriffi est MDXLIX , editione (2) verbum *quinque* desideratur . Neque tantam temporis copiam videtur , tam gravi occupationum pondere oppressus , habuisse , ut innumeris ægris invifendis , tot lucubrationibus edendis , *negotiis familiaribus* , & *illis quidem multiplicibus* (3) *providendis* , & *quinque* discipulis quotidie erudiendis sufficeret . Illud mirum in discipulos suos studium aperuit , quod narrare aggredior . Desertis antiquis Brasavorum ædibus prope D. Antonii templum (I. I.) anno MDL apud Sanctum Spiritum (4) hospitium posuerat , cum IV Calendas Martias hora prima & vicesima in Epidemicorum Hippocratis explanationem animum intenderet , ex suis famulis quidam adstitit , qui domum flammis ardere , totamque comburi denuntiat . Jam percussæ campanis aeris fo-

G

nus,

(1) Comment. cit. p. 95. Ex eo id forte Baruffaldus affirmavit , quod in editione Lugdunensi apud Joan. Pullonum sub anno MDXLIII legebat *lectionibus incumbere* . At Clariss. Jo. Andreas Barottus legendum censet *videlicet* , non *quinque* : quod sane ab editione , qua ego utor , probatur optime ; ea enim habet , *scilicet lectionibus incumbere* .

(2) Exam. Catap. vel Pilul. p. 15.

(3) Id. ibid.

(4) Exam. omn. oleor. p. m. 213.

nus, qui populum ad ignem extinguendum vocabat, suas strepebat ad aures, cumque omnes ab incœpta eum destitutum lectione crederent, sapientem illum inter septem Biantem (1) imitatus, qui fortunæ ludibria, quæ nos bona appellamus, pronuntiabat, flammis potius deferendam domum, quam inchoatam lectionem rescandam putavit. Omnia enim vera bona in sola esse virtute pro certo habebat Vir clarissimus ita cum Sene alloquens in Dialogo de Pilulis (2): *Dic autem, ait, quid est verum bonum nisi virtus? nam divitiæ labiles sunt, & caducæ, pulcritudo fluida est, & tamquam flos brevi evanescit, robur diuturno tempore languescit: Unde non ab re a Stellato Poeta dictum est*

Præter virtutem non est durabile quicquam

Divitiæ pereunt, species quoque, robur, honores,

Cuncta cadunt, virtus æterna in tempora durat

Quam fortuna nequit, nec tollere longa vetustas.

Neque domum tantum, omnibus admirantibus, revisere recusavit, sed ego, ita de se loquitur (3), *contemplationis viribus in me ipso collectis illi responsum dedi comburatur; nam*
binc

(1) Cicero ad M. Brutum Paradox. I.

(2) p. 10

(3) Exam. omn. elcor. p. 214.

*hinc discessurus non sum, priusquam integram
lectionem non perfecerim. Quæ cum audivisset
famulus, ut eum a proposito revocaret, non
domum vere comburi, quæ tota concame-
rata, ac lateritiis fornicibus compacta minus
ignem verebatur, sed tegetem inflammata
esse declaravit, quam ad centum & amplius
fœni currus continendos capacem, & ad pa-
leas & ligna asservanda superiori anno ædi-
ficari jussit. Sed licet majus sibi ex eo in-
cendio imminere damnum adverteret, pro-
positum tamen tenuit, & serio respondens
Ito tu, inquit, & cum aliis ignem extinguitis
(1). At Scholastici novarum rerum cupidi,
ut ipse ait (dissimulans eos Præceptoris pe-
riculo, & observantia excitari), audito cam-
panarum sonitu, ac manibus pedibusque su-
pra tabulas ingeminato strepitu pulsantes,
finem lectioni tandem facere invitum coe-
gerunt. Domum itaque cum discipulis re-
versus ignem quidem extinctum, sed tege-
tem jam crematam invenit. Qua incendii
occasione cum in tanto hominum concursu,
ac rerum perturbatione multus latrocinii
pateat aditus, multa Brasavolo direpta fue-
runt; quod tamen serena fronte dissimula-*

G 2 bat.

(1) Ibid. loc. cit.

bat. Sapiientis enim est omnibus fortunæ tel-
lis, ac casibus invictum se præbere, animi-
que magnitudine omnia vitæ incommoda
superare. Qua de re sapientiam fortunæ vi-
ctricem dicit Juvenalis, eosque, qui ex Sa-
pientiæ, & Philosophiæ præceptis vivunt,
casus fortunæ adversos non pertimescere,
imo fortunæ ludibria aspernari; ideoque be-
ne beateque vitam agere (1)

*Magna quidem, sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix fortunæ Sapientia, dicimus autem
Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ,
Nec jactare jugum vita didicere magistra.*

VI.

E tota Europa Auditores trahit.

NIl ergo mirum si e tota Europa, ut ab
eo instituerentur, & ad honestarum
disciplinarum fastigia (uti Jacobus Antonius
Bonus (2) vivens tunc testis) facilius pro-
moverentur, frequentissimi Auditores con-
fluerent. Eorum elenchus, quem ipse re-
cen-

(1) Juvenal. Satyr. XIII.

(2) Præf. præmiss. Indici in Gal. libr. Bras.

cenfet Brasavolus (1), hoc idem probat. In eo tamen emicat Joannes Baptista Cananus nobilis Ferrariensis, *Vir uti sine controversia inter antesignanos suæ tempestatis anatomicos collocandus, ita omni genere doctrinæ, & morum probitate, comitateque nemini secundus, ut doctissimi Gabrielis Falloppii (2) verbis utar, qui inventi musculi palmaris brevis gloriam ingenue illi tribuit; Cananus, inquam, ab Amato Lusitano (3) vocatus Vir qui in dissecandis corporibus humanis alter Vesalius habetur; & alibi (4) Vir hac ætate cum ipso Vesalio facile conferendus; quique Julii III P.M. Archiater, ac in Patriam ab Alphunso II Ferrariæ Duce revocatus totius Ferrariensis ditionis Protomedicus declaratus fuit. Idem nobilissimus Anatomicus Gabriel Falloppius (5) Mutinensis fatetur Brasavolum audivisse. Cæsar & Pius Æneas Caprilli, & Marcus Antonius Florio quoque Ferrarienses; Gaspar de Gabriellis nobilis Patavinus Vir singulari doctrina præditus, & herbarum, ac sim-*

G 3 pli-

(1) Comment. in Aph. Hipp. &c. Præf. ad Gal. Gonzag.

(2) Oper. T. I. Observ. Anat. p. m. 74.

(3) Curat. Med. Cent. I. Cur. 31.

(4) In Dioscor. lib. 2. Enarr. 59. p. 202.

(5) De Morb. Gall. cap. 13. 14. 36. 39.

plicium maximus indagator (1), qui, Amato Lusitano (2) affirmante, publice in celebri Ferrariensi Archilyceo rem herbariam edocuit, & mox *naturalem Philosophiam ex Græca Academia publice professus est* (3), auditores Antonii Musæ fuerunt. Joannem quoque Baptistam Sufium Mirandulanum (4), non Mantuanum, ut scripsit Vander Linden (5), Philosophum, Medicum, ac Equitem, Joannem Bacchanellum Regiensem, Joannem Sinapium Germanum, *virum varia eruditione præditum* (6), & *utraque literatura gravissimum* (7), & *Medicæ Artis professorem acerrimum* discipulos habuit. Hi omnes, quos

(1) Lusitanus in Dioscor. lib. 4. Enarr. 153. 154. p. m. 448.

(2) Ibid. lib. 1. p. 9.

(3) Brasav. Comment. in Aph. &c. Præf. ad Gal. Gonzag.

(4) Ex Epitaphio Mirandulanum fuisse liquido patet. Mantuæ enim Medicinam fecit, ac obiit XII. Cal. Aprilis MDLXXXIII, & humatus in Venerabilis Cœnobii aditu Fratrum S. Francisci, cui Hippolita Uxor, Cleantes, & Sergius filii epitaphium posuerunt.

(5) De Script. Medic.

(6) Amat. Lusitan. in Dioscor. lib. 1. Enarr. 70. p. 68.

(7) Bras. Comm. in Aph. &c. Præf. ad Gal. Gonzag.

quos per Europam reddidit bonos, & doctos Viros, ne plures enumerando nostros fatigemus Lectores, suis lucubrationibus jam celebres de peculiari Præceptoris in docendo assiduitate, eximiaque scientia cumulate loquantur, illique meritas rependunt vices.

VII.

In medicis quæstionibus dirimendis Judex eligitur. Ejus in re medica auctoritas.

AD tantum Præceptorem, cui jure optimo fides est habenda, ut scripsit Vincentius Madius Brixianus, Philosophus sua tempestate celeberrimus, ac interpretæ naturæ disertissimus (1), quum Ludovico Panizzæ (2) literas daret, tamquam ad Judicem omni exceptione majorem, ut abstrusiores dirimeret quæstiones, confugiebant Artis Medicæ periti. Eidem undequaque doctissimo (3) ex tribus clarissimis Medicis a Madio propositis, celebrem illius tempestatis controversiam, ut sententiam proferret suam, detulit Ludovicus

G 4

Pan-

(1) Macchiavelli Orat. de Laud. Ferrar. p. 19.

(2) Apud Panizzam De Ven. Sect. &c. p. 101.

(3) Panizza ibid. p. 68.

Panizza Mantuanorum Ducis Archiater doctissimus. Item Sebastiani Montui Medici Gallici Rivorienſis litteraria diffidia cum Leonardo Fuchſio ſe ſuccidiſſe Braſavolus ipſe refert; hæc enim ipſe narrat (1): *alias hanc rem diffuſiſſime tractaturi ſumus, præſertim cum inciderimus magna circa hanc rem doctiſſimorum virorum diffidia, ſcilicet doctiſſimi viri Sebastiani Montui, & celeberrimi Leonardi Fuchſii Marchionum Brandenburgenuſum Archiatri.* Sed quum Fuchſii rationes minus fortasſe approbaſſet, vehementer ille indignatus præſertim in ſuis ſupra Hippocratis Aphoriſmos Commentariis *ubi potuit, ut verbis utar Cardani (2) ſolitus eſt carpere Braſavolum, in quem crebris verborum contumeliis, & indignationem, & ſuam contradicendi libidinem in rebus plerumque nullius momenti declaravit.* At quamvis *ſæpiſſime Braſavolam refutet, rarius tamen, immortalis Hallero ſcribente (3), uti notum, experimentis ſuis utilis.* Sed ſi Fuchſius prolatae contra ſe ſententiæ non ſtetit, quæ tamen ſentiebat Braſavolus

(1) Comm. in Aph. &c. lib. 7. Aph. 30. p. 1072.

(2) Comm. in Aph. Hipp. Sect. 3. Aph. XIV. p. 254. col. 2.

(3) Method. Stud. Med. Boerh. locupl. T. 2. p.

volus, & alii sentire gloriabantur. Antonium Musam *magnæ per Italiam auctoritatis* virum appellavit Bernardus Dessenius Cronenburgus Medicus Colonienfis (1). Et Amato Lusitano non vulgaris eruditionis viro in eadem, qua Brasavolus, esse mente, ne medicis in rebus falleretur, carum in primis erat, inquit enim: *gaudeo equidem cum tanto viro sentire, quem tanti feci semper* (2). Cum vero suæ opinioni Brasavolum aliqua in re accedere audiebat, ita gestiebat animo, ac si rem cum adversariis suis confecisset: *Huic nostræ sententiæ adstipulatur, a-* jebat, *Antonius Musa Brasavolus, cujus judicium in arte medica multis antefero* (3). Eadem clarissimus Hippocratis interpres Hieronymus Cardanus, sui que temporis Medicus doctissimus sentiebat. Itaque de eo magnifice alloquens, *illius, scripsit, eruditionem, labores, ac judicium omnibus, qui nostra ætate scripserunt, mea sententia præferam* (4). Quare quod olim scribebat Cicero, errare scilicet *me hercule malo cum Platone, quam cum cæteris*
vera

(1) De Compos. Medicam. lib. IX. p. m. 818.

(2) Comm. in Dioscor. lib. 1. p. 14.

(3) Ibid. p. 32.

(4) Comm. in Aph. Hipp. Sect. IV. Aph. V.

vera sentire (1) de Brasavolo nostro merito usurpabatur. Hinc summam cum eo inire consuetudinem cœperunt magni Viri. Inter hos præstantissimus Rondeletius regius in Monspeliensi Academia Professor; Laurentius enim Joubertus ejus discipulus in ipsius vita, quam & posteritati tradidit (2), hæc habet: *perlustratis primum Academiis Italiæ præcipuis, Pisana, Bononiensi, & Ferrariensi. Postremo Patavii fuit. Quibus in locis doctissimorum virorum commercio perfrui illi datum est, Joannis Argenterii, Lucæ Ghini, Cæsaris Odonis, Antonii Musæ Brasavoli, Joannis Baptistæ Montani. Immo nonnulli longissima suscepere itinera, ut & eum viderent, & ejus doctrina proficerent. Joannes Langius Leobergiæ Silesiorum natus, Principum Palatinorum Medicus, ut exotica medicamenta cognosceret, Ferrariam decrevit proficisci, sciscitabor, inquit, an illa erudita Leonicensi Medicorum progenies, Manardus, & Brasavolus aliquid novi medicamentorum acceperint* (3). Qui vero aliis curis distenti ab itineribus ineundis prohibebantur, ipsius tamen judi-

(1) Tuscul. Quæst. lib. 1.

(2) Oper. Omn. T. 2. p. 187.

(3) Epist. Med. 64.

dicium per nuncios expetebant. Jamque Amatus Lusitanus radices veræ montanæ nardus Ferrariam misit, ut *doctissimus Brasavola* (ita ipse loquitur) *discerneret, quantum hæc ab Spica Indica differret* (1). Quare de Ferrariensibus loquens jure affirmare potuit (2): *Ferraria, ad quam quicunque de re herbaria, veluti de bona medicina exactam notitiam habere desiderat, accedat consulo: Sunt enim Ferrarienses cœlesti quodam influxu favente Medici doctissimi, ac rerum naturalium cognoscendarum diligentissimi, qua de causa, apud eos, per sex annos nunquam pœnitendos commorati sumus. Tanta is ergo auctoritate florebat, tantaque eruditi Viri existimatione gaudebat, ut Cælius Calcagninus Ferrariensis eidem olim (I.I.) discipulo suo varia devoverit opuscula. Hæc sunt. I Paraphrasis in primum librum Ethicorum Aristotelis. II In Politica Aristotelis Paraphrasis. III In Aristotelis Commentationem de Sensu, & Sensili Paraphrasis. IV Quod Stoici dicunt magis fabulosa, quam Poetæ: ad imitationem Plutarchi. V De Citrio, Cedro, & Citro Commentatio.*

§. VIII.

(1) Comm. in Dioscor. lib. 1. p. 20.

(2) Ibid. lib. 4. p. 374.

§. VIII.

Multi Europæ Principes eum consulunt.

AD hoc Sapientiæ lumen non remotiores tantum Medici accedebant, verum & multi e primis Europæ Principibus, qui de sua salute omnium studiosissimi, eum, tamquam melioris famæ oraculum, interrogabant. Si ex divini Senis testimonio, qui recte prænoscere, ac prædicere sciverit, *Τὸν Θεραπεύοντα ἀρίστα ποιεῖτο*, idest curationem optime fecerit, *θαυμάζοιτό τε δικάως, καὶ ἰνὰ πρὸς ἀγαθὸς εἶναι*, scilicet merito admirationi fuerit & medicus bonus extiterit (1), nullus majori admiratione dignus extitit, quam Brasavolus; solidæ enim praxis, multipliciumque observationum fundamento innixus, Deo optimo favente in excellentissimorum virorum collegiis, & publicis ac privatis colloquiis semper felicissime (2) vaticinabatur; ideoque curabat, sanabat, ab inferis propemodum revocabat (3).

Ita

(1) Hipp. Prænot. lib. in princip.

(2) Bras. Comm. in Aph. Hipp. &c. lib. 2. Aph. 19. p. 212.

(3) Bonus Præf. ad Indic. in Galen. cit.

Ita & celeberrimus Ferrariensis Joannes Baptista Pigna, qui eodem tempore floruit, in Antonii Musæ laudem cecinit (1)

Cujus feruntur optimos ad exitus

A sorte vota prospera.

Non semel summorum Pontificum Pauli III. & Julii III incolumitati consilio adfuisse, Romanque sæpius ad eos curandos fuisse accersitum, teste Macchiavellio (2) exploratum habemus. Hoc & satis docent egregia munera, quæ in Herculis Brasavoli, Antonii Musæ filii, commentariolo a Baruffaldo (3) pervoluto illi donata recensentur. Magnum argenti pondus a Paulo III accepit tres supra centum unciarum. Magnum item aureorum numerum, intra quos elegans monile nummo quoque aureo decoratum unciarum duodecim cum dimidio (4) ab Julio III reportavit. Item Carolo V Cæsari, Francisco I Galliarum, & Henrico VIII Britanniarum Regibus a consiliis medicis stetit, ex consultationibus Brasavoli manuscriptis a Baruffaldo lectis abunde patet. Neque alia

de

(1) Carmin. lib. 2. p. 48.

(2) Orat. de Laud. Ferrar. p. 19.

(3) Coment. cit. p. 105.

(4) Ibid. p. 106.

de causa cum Aragonensibus, Farnesiis, ac Gonzagis familiaritatem est consecutus, eorum quippe valetudini frequenter consuluisse ex ejus scriptis eruimus (1). Quo ad Gonzagas autem spectat exploratum est tanta floruisse gratia, ut Fridericus II Mantuanorum Dux, præter privilegium (IX. I.) quod & Vincentius firmavit, illum & progeniem sponte ac liberaliter honorifico diplomate affecerit. In nuncupatoria ad Franciscum Gonzagam, quæ in Commentariis *in libellum Averrois de Substantia Orbis* (VII. I.) præit, hæc habet Auctor: *Fridericus*, ait, *qui Antonium Musam virum a quo nil unquam commodi acceperit, vel accepturum speraret, officio affecerit, & tali, ut ex proprio proventu posteros etiam ornarit, & perpetuo diplomate muniverit*. Quibus vero honoribus aut privilegiis fuit auctus dicere non audeo, nulla enim satis valuit vel acuratio diligentia, ut e latebris diploma illud eruere potuerim.

§. IX.

(1) Exam. Simpl. Med. p. 409. 410. 432. De Med. tam simpl. quam cathart. quæ &c. p. 1. p. 201. litt. C.

§. IX.

Provinciae ab eo petunt Medicum.

NEque de iis Provinciis mentio est prætermittenda, quæ cum Duci Herculi adstrictum nullis promissis, aut præmiis ab eo divelli posse cognoscerent, ab eo saltem (tantam sibi ubicumque comparaverat auctoritatem) enixe petebant, ut Medicum ad Civium suorum regendam valetudinem arbitrato suo deligeret. Clarissima fuit Rhacusinæ Reipublicæ deputatio, cujus jussu Sebastianus Menseus, Mediolanum iter faciens, Orator Ferrariam venit Antonium Musam consulturus, quemnam ex Medicis apprime doctis a Republica conducendum ille judicaret. Amatium Lusitanum delegit Brasavolus, literas Senatui dedit Rhacusino, eundemque aliis aptiorem sibi visum significavit (1).

§. X.

(1) Amat. Lusitan. In Dioscor. Epist. nuncup.

§. X.

Rerum domesticarum curam Conjugi relinquit.

TOt inter occupationes rerum domesticarum exigua, aut nulla ei erat cura, immo Cassandræ Conjugi, post nonum a conjugio mensem filio suscepto, universa bona, totamque obtulit pecuniam (1): *Cassandra soror* (ita tunc eam alloquutus est) *hæc tua sunt, & natorum tuorum, si placet expendas, atque profundas, tibi enim filiisque profundes. Si parca eris tibi filiisque parces, nunc enim peperisti, & iterum plena es, quantum in me est, vel parca sis vel prodiga, nihil refert: mihi enim vel hic vel alibi nihil defuturum est: sed tibi, filiisque tuis deesse posset, si immatura morte prevenirer. Quum ab eo Renatus nummum aureum, ut de hoc medicum fumeret experimentum, exquisisset, an nescis, respondit (2), & me neque nummulum habere, nisi ab illa (nempe Coniuge) petierim? Ut vero filio moriger esset, ab ea petitum aurum impetraturum promisit. Quod
con.*

(1) Exam. Syrup. p. 15.

(2) De Medic. purgant. quæ unicuiq. &c. p. 123.
litt. B

consilii non ex aliqua animi socordia, aut nimium ardenti in Conjugem benevolentia, sed maturo prudentiæ sensu captum est. Quam enim diligenter rem omnem domesticam curatura Conjux *virago* (1) esset, explorata satis ejus indole, emunctæ naris Vir jam tenebat (2). Ipsi quoque mensæ Castandra preerat (3), ut quid pransurus, aut cœnaturus esset, ignoraret penitus. Sic literarum studio, omni perturbatione remota, pacifice operam potuit toto pectore accommodare, atque innatam confirmatamque tot annorum spatio discendi, scribendique cupiditatem explere.

§. XI.

Ejus in Deum pietas.

A Primis usque vitæ suæ temporibus summam erga Deum pietatem enixe excolendam sibi statuit. Si non erat futurus probus, jure jurando firmavit saltem operam probis imitandis daturum. Sed ut probus tu-

H

tius

(1) Exam. omn. oleor. p. 218.

(2) Exam. Syrup. p. 15

(3) Exam. Trochisc. p. 9.

tius evaderet, multum psallere, multas interdiu preces recitare, multis quotidie Sacris interesse, Virginis officium, imo etiam magnum, ut dicitur, legere, & sancta Penitentiae & Eucharistiae frequentare Sacramenta ab adolescentia instituit. Sed quum se nimium Religiosis hisce occupationibus præpediri animadverteret, quominus status sui munere exacte fungeretur, ab incepto ex parte destitit, ut discipulorum institutioni & ægrorum necessitatibus & familiaribus curis se melius daret. *Hoc non minus benefacere, aiebat, quam psalmos cantillare* (1). Eadem animi contentione, ut naturæ suæ vitia expoliaret, virtutesque Christiano viro dignas indueret, sicuti inferius patebit, semper curavit. Vitam Christi Domini italice scripsit (V.I.) in qua rectis Christianæ vitæ agendæ regulis se inniti, difficiliiores quasdam sectari virtutes, nil amplius quam Deo frui, quam secum perpetuo esse, in votis habere testatur. Quare *vir & morum sanctitate & eruditione non vulgari insignis* (2) ab Amato Lusitano merito appellatus est, & a Joanne Baptista Pigna (3).

Vir.

(1) Exam. Pilul. p. 15.

(2) Comm. in Dioscor. lib. 1. p. 7.

(3) Carm. lib. 2. p. 48.

*Virtute cuncta metiendo moribus
Nil inquinatis integer*

§. XII.

*Ejusdem sollicitudo in liberorum animos tum
moribus, tum literis imbuendos.*

Quamquam rerum domesticarum in Castandram conjugem onus rejecisset, tamen ad liberorum animos tum moribus, tum literis optimis (1) instituendos fuit & miræ solertiæ & industriæ, & ut ipsi eruditiores in literis fierent, nullis constituit expensis parcere: *Ego intra me decrevi* (ita ex ejus (2) scriptis) *natos meos bonis literis primum instituere, deinde per diversas Mundi partes relegare, ut per varia regna, & provincias evagati sapientiores revertantur.* Quo sane optimo consilio ad maximam filii evehuntur sapientiam, & ad summos dignitatis, ac honorum gradus iis aditus patet. Piæ Patris industriæ maximum filiorum studiis incrementum attulerunt. Renati filii natu maximi, ut is a puro humanas literas hauriret fon-

H 2

te,

(1) Bonus Præf. ad Ind. Gal. cit.

(2) Exam. simpl. Med. §. De Terr. p. 582.

te, voluit Genitor contubernalem esse excellentissimum ac probissimum Virum Marcum, non Cretam ut Baruffaldus (1) evulgavit, sed *Marcum Catarozum* ex insula Crete. Huic dum Doctoratus insignia præberet Antonius Musa, agnomen addidit, Parthenium scilicet, *ut deinceps vocatus sit Marcus Catarozus Parthenius* (2). Instructus Renatus, & Philosophiæ ac Medicinæ laurea insignitus in Patria Universitate, annos licet viginti tantum natus, ingenio tamen & doctrina præstans publicus Lector evasit. Vix quinto ætatis suæ lustro attacto Henrici II Franciæ Regis Archiater constitutus est, ut ex Regio Diplomate Nonis Maii Anno MDLIV dato liquet. Demortuo Antonio Musa Patre Hercules II Dux IV, & dein Alphonsus II Dux V ex multis doctissimis Medicis, quorum semper plurimos aluit Scientiarum nutrix Ferraria, Renatum filium, ut eorum vitæ incolumitati famularetur, delegerunt, & perhonorifico studiorum Moderatoris muneri, loco Patris, suffecerunt. Maximiliano II Imperatori, ut de aliis fileamus Principibus, carus maxime fuit *propter eximias præstan.*

(1) Coment. cit. §. 37. p. 131.

(2) Bras. De Medic. purgant. &c. p. 38. litt. B

*Præstantissimasque animi dotes, moderatos temperatosque mores, atque imprimis Medicinæ optimarumque Artium absolutam cognitionem &c., ut Imperiale declarat Diploma (1) Vindobonæ datum V Calendas Septemb. Anno MDLXV. In eo Comitum Palatini titulus Sacri Lateranensis Palatii, Aulæque Cæsareæ Renato datus legitur. Sicut paternæ sapientiæ, ita & summæ in rebus medicis auctoritatis hæres evasisse visus est. Præstantissimi Medicinæ cultores ab eo dubiis in casibus arduisque consilium exquirebant. Variæ adhuc extant consultationes ab Urbini Ducis, & Rodulphi II Imperatoris primario Medico Christophoro Guarinono (2) cum Renato habitæ. In hisce *Vir doctissimus* appellatur; & cum ad Serenissimum Ferrariæ Ducem de Sorore ejus ægrotante verba faceret Guarinonus, hæc habet: *Ipsa excellentissimum Brasavolum vehementer cupit*. Hippolitus Boscus Philosophus, Medicus, Anatomicus & Chirurgus Ferrariensis, ac in patrio Archilyceo publicus Lector *excellentissimum Virum* (3) vocavit Renatum, cujus in bibliotheca Cæsa.*

H 3

rea

(1) Baruffald. Coment. cit. p. 152.

(2) Consil. Med. 267. 284. 334. 413. 414. 415. 416.

(3) De Facult. Anatom. Lect. 4. p. 43.

rea Vindobonæ, notante clariss. Joanne Maria Comite Mazzuchelli (1), asservatur consilium pro Ferdinando Archiduce Austriae renum calculo laborante. Calendis Octobris hora sexta noctis Anno MDLXXVI eo extincto annorum septem supra quadraginta, Hieronymus Frater Alphunsi II Ducis V Medicus delectus est primarius. Singularis Vir fuit doctrinæ & inter summos Auctores, qui *medica facultate suis & laboribus & voluminibus amplificata, magnam sibi apud nos, posterosque nostros nominis celebritatem compararunt* a Pio Ænea Caprilli Ferrariensi (5) collocatus. Medicinam in patrio Archigymnasio docuit, & quum literarum græcarum scientia disertissimus esset, has quoque ibidem professus est (3). Multis tandem muneribus ac honoribus dives III Idus Octobris MDXCIV anno octavo ætatis suæ & quinquagesimo, Mense octavo & die undevivi-

(1) Gli Scrittori d' Italia Vol. 2. Part. IV. p. 2031., & seq.

(2) De Febr. Præf. ad Lect.

(3) Hoc ex veteri picta tabula ejus imaginem referente nos didicimus. Ea penes D. Octaviam Ugolini Mantuæ asservatur, in qua hæc lego: *Hieronymus Brasavolus Musæ filius Philosophiæ & Medicinæ Doctor, Medicus Ducalis, Lector Medicinæ ordinarius, & linguæ Græcæ extraordinarius.*

vigesimo vita decessit. Posteris reliquit *De offitiis medicis* libellum, typis Benedicti Mammarelli Ferrariæ impressum Anno MDXC, recusumque, notante Morerio, MDXCIX in 4, & in primum *Aphorismum Hippocratis expositionem* in 4. Plurimorum hic duo patent Scriptorum errores. Unus scilicet cum hanc Hieronymi filii expositionem tribuant Antonio Musæ Patri. Alter dum opus, quod nunquam composuerat, tradunt Hieronymum edidisse. Antonio Musæ patri post Vander Linden (1), Merchklinum (2), Joannes Jacobus Mangettus (3), Borsettus (4), aliique hanc in primum *Aphorismum* expositionem assignant. At omnes hallucinantur; in operis enim fronte cubitalibus literis legitur: *Hieronymi Brasavolæ Musæ filii, Medici Ducalis ac Philosophi Ferrariensis in Aphorismum I Hippocratis Expositio ad Serenissimam Principem Margaritam Estensem Ferrariæ Ducissam &c. Ferrariæ apud Benedictum Mammarellum Typographum Episcopalem MDXCIV: In opusculi vero calce legitur MDXCIII.*

H 4

Al.

(1) De script. Med. in verbo Ant. Mus. Brasav.

(2) Linden. Renov. p. 77.

(3) Biblioth. Script. Med. &c. T. I. P. I. p. 462.

(4) Hist. Stud. Ferrar. P. II. Lib. II. p. 133.

Alterum in errorem una cum prædictis Scriptoribus (præter Borsettum, qui tamen & ipse (1) *expositionem primi Aphorismi primæ particulæ* Hieronymum exarasse falso tradit) lapsi sunt Libanori (2), Baruffaldus (3), Morerius (4), Petrus Bayle (5), & F. Vincentius Coronelli (6). Typis ejusdem Mammarelli anno MDXCV Hieronymum commisisse *in I Aphorismorum librum expositionem in 4* falso scribunt : Numquam enim tale scriptis consignavit opus Hieronymus, & multo minus eo assignato anno, quo jam fato cesserat, prælo subjecit. Primum tantum Aphorismum, ut vidimus, non primum Aphorismorum librum, neque primi Aphorismi primam particulam, ut ait Borsettus, explanavit. Scriptorum Italicorum collector Comes Mazzuchellius Patri æque ac Filio idem tribuit commentitium opus, *expositionem scilicet in I Aphorismorum Hippocratis librum* annis MDXCIV, & XCV, ut ait, excusam, licet, quum de Antonio Musa loqua-

(1) Ibid. p. 176.

(2) Ferrara d' oro P. 3.º p. 160.

(3) Coment Istor. cit. p. 154.

(4) Le Grand Diction. T. 2. in verb. Brasav.

(5) Diction. Historique, & Critiq. T. 1. p. 665.

(6) Bibl. Univers. &c. T. 6. p. 1096.

quatur, dicat Petrum Bayle opinari hoc commentarium non Patris, sed Filii opus esse; sed Scriptoris venia nullam mihi excitat dubitationem Bayle de expositione in *I Aphorismorum librum*, quam Hieronymo palam tribuit, licet falso, ut vidimus. Scribit tantum Mercklinum in Lindennio renovato assignasse Patri in *I Aphorismum* commentarium, quod suo iudicio & juxta Indicem Bibliothecæ Oxonii labor est Filii. Hoc liquido patet legentibus Bayle, cujus hæc sunt verba (1) *Jerôme Brasavolus son fils .... publica quelque chose. Une exposition du I Livre des Aphorismes d'Hippocrate* (quod repeto falsum est) *imprimée à Ferrare l'an 1595 in 4.... Je trouve dans Lindennius renovatus un Commentaire sur le premier Aphorisme d'Hippocrate, imprimée à Ferrare l'an 1594, & attribuée à Antoine Musa Brasavolus. J'aime mieux croire que c'est un Traité de Jerôme Brasavolus, comme on le marque dans le Cathalogue de la Bibliothèque d'Oxford. Item scripsit Hieronymus Tabulæ Logicæ in fol. opus, quod apud Flavium Querengum Patavii M. S. adservabatur, quodque Comes Mazzuchelli (2) ab illo*

(1) Diction. cit. loc. cit.

(2) loc. cit. p. 2029.

illo minime diversum existimat, quod apud Ægidium a Fabra olim in Patria Ferrariensi Universitate Primarium Medicinæ Professore doctissimum vidit sub hoc titulo *Arbor totius Logicæ Facultatis Ferrantes Borsetti. Lectionum Atestinarum libri duo ad Illustriss. ac Reverendiss. Sororem Eleonoram Estensem* in fol. ab eo italica lingua pariter conscripti sunt. Joannes Franciscus quoque, & Hippolitus Antonii Musæ filii, licet aliis in artibus, non mediocriter tamen floruerunt. Prior Rhetoricis & Poeticis institutionibus operam dedit, & quamquam tricesimo ætatis suæ anno immatura morte sublatus fuerit, inter præstantissimos sui ævi Rhetores recensebatur. Extant etiam de illo poeticæ nonnullæ scriptiones, quarum aliquod nobis specimen dedit clarissimus Baruffaldus (1). Alter in Philosophia, Medicina, atque in utroque Jure laurea donatus utrarumque Facultatum fuit in Patria Lector (2). Quare, licet

(1) Coment. cit. p. 185.

(2) Ibid. p. 186. Ferrantes Borsettus duos recenset Hippolitos Brasavolos primum (Hist. Gymnas. Ferr. T. II. p. 186.) scilicet Philosophiæ & Medicinæ Doctorem, ac in Rotulo Anni 1562 Lectorem; alterum (ibid. p. 197) Juris utriusque Doctorem, & publicum extraordinarium Lectorem anno 1573, & hunc Antonii Musæ filium fuisse autumat. At
in

licet in diversa sententia, illud a Crasso dictum merito possumus usurpare: Sapientiam & industriam Patris filiorum quoque doctrina comprobavit.

§. XIII.

Naturam biliosam immutat.

EGregias animi dotes natura in primis ardens, & iracunda, quam fortitus erat, non nihil deturpabat. Nequibat quicquam vel minimum pati, subitis iræ stimulis acuebatur, exardebat ex iracundia vultus, emicabant oculi, ac vindictam spirare videbatur (1). Vix se tanto animi æstu commoveri sensit, ægre tulit, atque omni ope contendit, ut se deinceps contineret. Pueritiæ adhuc ver agebat, nec satis animi cupiditates, & illecebras internoscere poterat, jamque compescere studebat. Divinam suppliciter opem enixe implorabat, ut ad frugem

in tota gentilitia Brasavorum Arbore, quam ipse Baruffaldus perhibet, nullum alium Hippolitum præter unicum Antonii Musæ filium deprehendimus; hinc cum Baruffaldo utrosque Hippolitos in unum copulamus.

(1) Bras. Exam. Pilul. p. 13.

gem se bonam tandem reciperet, suisque posset motibus imperare. Vim sibi continuam intulit, pueriles contumelias dissimulabat, & quas sibi injurias fieri senserat beneficiis rependebat. Brevi naturam immutavit suam, ut nihil illi contingeret, quod veluti ex voto (1) non perageretur. Quanam animi moderatione se gesserit, cum domum suam repente conflagrare incendio audivit, jam vidimus. Nemo alienam comburi pacatiore animo tulisset, ac Brasavolus suam. Ut autem omnibus, in arte aliqua præstantibus, commune est, ut in invidiam obrectatorum suorum, qui plurimi virtuti adversantur, incidant; ita & Brasavolus multorum odia & simultates non fugit. At alter in eo Plato apparebat, cui cum multa ab Xenocrate in eum jaci maledicta renunciaretur (2) ea, reponebat, *Xenocrates fide ac gravitate pollet; ut nisi sic expedire judicasset, dicturus ea numquam fuisset.* Ita & de suis detractoribus sentiebat Brasavolus (3) de iis asserens: *Hi forte, qui de me obloquuntur, magis me cognoscunt, quam vos faciatis.* Ex his
in-

(1) Exam. Pilul. p. 14.

(2) Marfil. Ficini in vita Platon. Oper. T. 2. p. 767.

(3) Exam. Pilul. p. 17.

infurrexit quidam, qui & in publicis scho-
lis de Brasavolo stulta prædicabat, quamvis
paullo ante non mediocribus ab eo exce-
ptus fuerit officiis. Alii ex publicorum Pro-
fessorum albo ab Principe expuncti, Anto-
nium Musam incusantes, facta conspiratio-
ne, huic dictis factisque continua inure-
bant convicia, cui, si patuisset aditus, sæ-
viore in dies intumescente rabie, damnum
etiam inferre voluissent. Brasavolus contra
insolitis eos celebrare laudibus, multos ex
ipsis afficere beneficiis non modicis, fusisque
ad Deum precibus exoptare, ut radius iis
aliquis divinus affulgeret, cujus beneficio
diabolica discussa caligine ab errore tandem
suo rescipiscerent (1). Itaque effectum est,
ut pessimi oblocutores ex Brasavoli benedi-
ctis & benefactis insignes per totam Urbem
digito monstrarentur infames (2). Sic unius
mansuetudo multorum devicit obtrectatio-
nem: *Nullum enim sapientem nec injuriam ac-
cipere, nec contumeliam posse* a morali Philo-
sopho Seneca (3) probi omnes norunt. In-
jurias quippe oblivisci intelligebat Antonius
Musa

(1) Ibid. p. 16.

(2) Ibid. p. 7. 8.

(3) De Tranquill. anim. cap. 2.

Musa magni animi esse, pravamque ultionis cupiditatem non nisi in pusillorum pectore residere. Ita Juvenalis scripsit (1).

..... quippe minuti

*Semper & infirmi est animi exiguique voluptas
Ultio.*

Et illud sibi in mentem penitus defixerat, quod & scriptis mandavit (2) *ad hoc*, scilicet, *nati sumus, ut totis viribus aliis omnibus obsecundare conemur, & nemini unquam injuriam inferre*. Quamobrem maledicentium voces, licet infensissimas, penitus despiciere, omnemque Deo injuriarum suarum curam remittere, uti Virum Christianum decet, a prima (3) usque ætate assuevit. Hæc tamen cum primum Brasavolus exercenda suscepit, non mediocria reluctantis naturæ certamina expertus est, pugnis tamen, cum res exigeret, repetitis, victoriisque, Deo favente, familiaris facilius Rationis imperio (4) obsequi jussit rebelles sensus. Ita brevi eo pervenit, ut vix in adversis doleret, vix videretur in prosperis, brevique, dum hæc monu-

(1) Satyr. XIII.

(2) De Med. Cathart. quæ unicuiq. &c. p. 62. lit. C

(3) Exam. simpl. Med. §. De Fructib. p. 327.

(4) Exam. Pilul. p. 17.

numentis tradebat, se ab his effectibus non amplius commotum iri (1) in spem adducebatur. Præfervida hunc in modum debellata natura una cum Cassandra Uxore, etsi & ipsa fervidissimum nacta esset ingenium, vitam adeo tranquillam duxit, ut nullus vel Religiosarum cœtus, ipso scribente (2), pacatior deprehenderetur. Eadem hac animi, qua Brasavolus, fortitudine præcinctum Cæsarem Deo æquiparabat Romanus Orator (3): *Verum animum vincere, iracundiam cohibere ..... hæc qui facit, non ego eum cum summis Viris comparo, sed simillimum Deo judico.*

§. XIV.

Brasavoli modestia, & humanitas.

AB insolentia gloriæ, quæ viros in litteris illustres non raro titillat, absuit semper; nam etsi magnorum Principum tutela frueretur, ut plurimum tamen, Hieronymo filio (4) teste, *in suis lucubrationibus ali-*

(1) Ibid. p. 19.

(2) Exam. Syrup. p. 10.

(3) Orat. pro Marcello.

(4) Exam. Troch. Epist. nuncup. p. 5.

alicui Principi inscribendis negligens erat, & sinebat absque tutore in publicum emitti: quamvis enim egregium aliquod opus alicui Principi, aut nobilissimo Viro (uti mos est) nuncupare res profecto a nemine, qui mentis compos sit, detrectanda, tamen aiebat (1) ipse, illud nos ab incepto repellit, ne videamur partus nostros egregios putare: quos potius abortivos, & prociduos arbitramur. Eadem modestiæ causa nunquam Archiatrum, neque publicum Professore, aut Equitem, se dixit, sed suas, omnibus suppressis titulis, in lucem emisit lucubrationes, nihilque ultra, quam Medicum Ferrariensem se appellavit. Parvi laudes suas pendebat (2). Nihil in incessu arduum, nihil in sermone elatum, nihil in honoribus appetendis studiosum inventum in eo fuit. Amatus Lusitanus, qui per septennium, quum apud Ferrarienses versaretur, eo usus est familiarissime, ejus humanitate mirifice delectabatur (3). Qua erga omnes eum uti solitum absque personarum distinctione refert Jacobus Antonius Bonus (4), quo cum

(1) Exam. Syrup. Epist. nuncup. ad Eleon. Estens. p. 3.

(2) Exam. Pilul. p. 19.

(3) Comm. in Dioscor. lib. 1. p. 14.

(4) Præf. ad Ind. Gal. cit.

cum vixit libentissime. Ægris præcipue, quicumque ii essent quos conveniret, in primis comis, & facilis exhibebatur. Sciebat nil magis Medicum commendare, quam humanitatem, qua & omnium sibi devinxit animos & benevolentiam, adeoque *institui*, ipse (1) scribit, *ab initio & prodesse ægris & placere*. Quanam igitur de causa de eo scripserit Baruffaldus, ardenti laudis humanæ studio abreptum fuisse (2) sane non video. Scio equidem famæ suæ studiosum, tum in instituenda vitæ ratione, tum in operibus suis concinnandis maxime enixum esse, ut *peffimis* (ut ipse (3) aiebat), *ac conspurcatis linguis ansam maledicendi* auferret. At hoc idem cæteri Viri probi student, nec ideo ac si humanas captare laudes quærerent, sunt criminandi. Quaino petenti, an publicæ dignitatis gradum aliquem exoptasset, respondit (4): *Deus est testis, quantum ab ambitione absim, neque opus est hæc me ambire, ut qui (absit jactantia) ex me ipso gloriosus sim, & per totam Europam notus, ut alias præteream or-*

I

bis

(1) Exam. Syrup. p. 21.

(2) Coment. cit. p. 13. & 146.

(3) Exam. simpl. Med. p. 327.

(4) De modo Jur. dicend. p. m. 719.

bis partes. En Viri superbiam! Quam utinam studeret quisque!

§. XV.

Ejus liberalitas.

NEc minus ab avaritiæ fordibus intactum, & a lucri cupiditate alienum se præbuit. Quod Hippocrates, cujus mihi videor vitæ & doctrinæ historiam scribere, Abderitis dixit, passim ab eo usurpabatur. Quum Hippocrates, ut Democritum ad stupiditatem, ut ajebant, prolabentem curaturus Abderam pergeret, magnis gloriæ, pecuniarum, famæque promissis vocaretur, Senatui populoque Abderitarum hoc dedit responsum: ἀργύριον δὲ μοι ἐρχομένῳ, οὐτ' ἂν φύσις, οὐτ' ἂν θεὸς ὑπόσχοιτο. ὥστε μήδ' ὑμεῖς ἀνέρες Ἀβδηρίται βιάζεσθε, ἀλλ' ἐᾶτε ἐλευθέρης τέχνης, ἐλεύθερα καὶ τὰ ἔργα. οἱ δὲ μιθαρνεῦντες, δουλεύειν ἀναγκάζουσι τὰς ἐπιστήμας. ὥπερ ὅξανδραποδίζοντες, αὐτὰς, ἐκ τῆς προτέρης παρρησίης, idest *Argentum autem mihi venienti, neque natura, neque Deus promittere poterit. Quare neque vos viri Abderitæ cogatis: sed liberæ artis etiam opera libera esse sinatis. Qui vero mercedem capiunt, hi scientias servire cogunt,*
velut

velut captivas facientes ipsas ex priore libertate, literasque his absolvit verbis : οὐ καρποῦμας δὲ νοῦσους, scilicet *non cupio aurum ex morbis*. Brasavolus vero innumeris, ut ita dicam, ægrotantibus quotidie præsto erat, quin ullum ex iis stipendium expectaret, aut vellet. Quum, teste Amato, *singulis annis quingenti supra mille essent* (1) *absque personarum distinctione humanissime invisebat, curabat, sanabat, ab inferis propemodum revocabat*, ut subdit Jacobus Antonius Bonus (2). Quibus ipse in Jesu Christi vita, quam exaravit, caritatis Christianæ tantum desiderio Artem exercere (3) pie fatetur. Sed eo sua, qua præstabat maxime, liberalitas (4) progrediebatur, ut quasi alter Pythagoras, Philosophiæ *Italicæ* Princeps, qui, referente Diogene Laërtio (5), *amicorum omnia communia* dixit, sua etiam omnibus, qui indigebant, communia faceret. Seni enim in Dialogo de Oleis sciscitanti, an pro se filiisque suis aliquam asservasset partem olei de Momor-

I 2   dica,

(1) Comm. in Dioscor. lib. 3. p. 293.

(2) Præf. ad Ind. Gal. &c. cit.

(3) lib. 4. in princip.

(4) Exam. Syrup. p. 15.

(5) De Vita Philos. lib. VIII.

dica, quod triginta ante annos paratum, ac in cella vinaria antiquæ domus defossum casu detectum fuit, reposuit Brasavolus: *nunquam negare possem præsidium, quod haberem, alicui affecto, sed ut semper feci, deinceps semper efficere statui, omnia mea esse omnibus probis viris communia, & præsertim præsidia ægregia, ac generosa* (1). Et revera, cum magnum hæmorrhoidali affectu laborantibus levamen fuerit, brevi quamplurimis expositulantibus interfectum fuit. Ad hæc accedit, fuisse neminem, qui famulos, & ancillas amplioribus conduceret stipendiis: magnum autem ex iis numerum alebat, nam patriis bonis abundanter ditatus

*Cui sunt opes, agris, & ære, & ædium
Tectis superbis uberes*

ut clarissimus Pigna cecinit (2), & singulis præterea annis mille aureos (ingentem tunc temporis auri summam) ex arte Medica hauriens (3) multa proinde famulorum, & equorum mulorumque commoditate præstabat (4). Famuli autem licet ampla conducti mercede etiam suis temporibus, nostris simili-

les

(1) Exam. omn. oleor. p. 399. & sequ.

(2) Carmin. lib. 2. p. 48.

(3) Exam. omn. oleor. p. 221.

(4) Ibid. p. 215. & aliis in locis.

les erant; servi enim omnes, ut Cicero (1) dixit, *improbi sunt*; in homines quippe & mulieres bestiis ipsis proterviores se quotidie incidere conquerebatur (2).

§. XVI.

Antonii Musæ structura & temperamentum.

ALta sed apta statura, & habitu corporis crasso, ac pingui a natura efformatum fuisse ex ipso discimus: *mibi enim, cui crassæ insunt nates* (inquit), *satis erit supra scamnum sedere* (3), & pluribus in locis factus est, cum sua esset jam confirmatus ætate, crescere, *ut cucumeres in latus & in ventrem* (4). Clarus ei vultus, rarisque obiectus pilis erat & nitidus, ac ampla frons: Oculi pellucidi cæruleo tingebantur colore, ut ex pictis ejus imaginibus conjicere est. Ei prospera ac secunda valetudo ita a Deo donabatur (5), ut ipse jam quinquagesimo ætatis suæ anno exacto ingenue fateretur, hos

I 3

na.

(1) Paradox. V.

(2) Bras. ibid. p. 217.

(3) Exam. Electuar. p. 40.

(4) Exam. Trochisc. p. 8.

(5) Ibid. p. 9.

natum annos invidisse neminem (1). Quibus omnibus Pignæ quoque testimonium additur (2).

*Valens, & acer, artubusque, & robore
Formæ decentis admodum*

Ab immodicis tamen studiis stomacho sensim debilitari sentiebat: *Nam in me ipso*, ait, *cibi facile in flatus commutantur, præsertim cum vehementer literis incumbō* (3). Nec mirum; qui enim strenuam studiis navant operam, cruditatibus, ingenti flatuum copia &c. corripit Bernardino Rammazzino teste (4), & quotidiana rerum experientia edocemur. Hinc aere, summa æstate, fervente continuo in ægris invisendis labore, magna eum nonnunquam capiebat anorexia. Cui ut præsto esset pinguißimos capos ad jus nutritioni aptissimum conficiendum asservabat. Hac tantum ex causa de tegetis suæ incendio questus tantillum est, quod pinguibus suis capis scilicet privaretur. Flammæ enim & hominum strepitu perterriti in proximas domos evolarunt, quorum ne caput quidem
unum,

(1) Ibid. p. 196.

(2) Carmin. lib. 2. p. 48.

(3) Comm in Hipp. de Rat. Viç. in morb. acut. &c. lib. 1. p. 30 col. 2. lin. 16.

(4) De Morb. Artif. cap. De Litterat. morb.

unum, ex postulantibus ancillis, redditum fuit (1).

§. XVII.

Ejusdem vivendi norma.

Licet victus comparandi provincia Cas-
sandræ conjugii demandata esset, ut
supra (X) diximus, mensa tamen semper
exquisitis, copiosisque ferculis instruebatur,
ut laute prandere & cænare posset. Fructi-
bus, quod ei mediocriter sapiebant, paucis-
simis (2) vescébatur. Peponibus ipsis, qui
cæteroquin lubricam illi alvum reddebant,
utebatur modice: & *mibi etiam*, ait, *lubrica*
(alvus) *efficitur, dum pepones vigent, quam-*
quam in modica copia semper pepones edam. Cui
Renatus filius respondet: *nunquam te vidi*
plusquam bucellam edere. Subdit autem ipse
quasi rem magnam dicturus: *Plerumque si sit*
optimus pepo bucellam cum dimidia esito (3).
Dulcia quasi alter Democritus in deliciis ha-
bebat. Quum puer esset ætate sacchari can-

I 4

nas

(1) Exam. omn. oleor. p. 215. & seq.

(2) Exam. Trochisc. p. 10.

(3) De Med. Cathart. &c. p. 94. litt. B.

nas a quodam Mercatore Hispano unius oboli pretio in foro emptas (1) exfugebat libenter. Quod vero Democrito sapiebat maxime, plurimum illi oberat, mellis scilicet usus. *Mibi vero, fatetur ipse, cui mel obest, uxor mea jubet ex saccharo fieri, & passulis nonnihil Cinamomi addito* (2). Caseum, licet exquisitæ indolis, vix degustabat, integro anno nec semilibram consumpturus (3). Sæpius inter cibos bibere consueverat. *Scis me, ita cum Renato loquitur, post quatuor aut quinque bolos dum prandeo, & cano modice bibere, & hunc semper fuisse meum morem, tamen cum essem juvenis non solum non habebam lubricam alvum, sed erat valde adstricta, nam singulis solum quatuor, aut quinque diebus excernebam, ratio tamen dicit, alvum mollem fieri oportere, quia crassa tenuibus miscentur, verumne hoc quod dixisti absque Authore esse putes Plinius author est, cum ait, mollire alvum conducit inter cibos bibere* (4). Vinum autem plurima miscebat aqua, ut illi jure Renatus objicere potuerit: *quale judicium de vino habere*

(1) Exam. simpl. Med. §. De succ. prædens. p. 443.

(2) De Med. Cathart. &c. p. 103. litt. C.

(3) Ibid. p. 100. litt. A.

(4) Ibid. p. 114. litt. D.

*bere potes, cum illud non diluas modo, sed per-
luas ac jugules (1)?* Contra suavis illi erat,
atque jucunda ptisana, qua, cum egregie
illam domi suæ pararent, pro minutali vul-
gati farris loco utebatur (2) frequentissime.
Nullis enim in sanitate tuenda medicis ser-
viebat regulis, sed, quæ magis scaperent,
usurpabat cum Celso asserens, hominem sa-
num suæ spontis esse debere (3). Sed uti-
nam ciborum potius qualitatem, quam sapi-
ditatem sectatus esset! Sanis enim corpori-
bus *malus est ptisanæ usus ad vitæ longitudi-
nem*, ut Hieronymus Cardanus (4) docet,
qui de Brasavolo miserans ait: *cum ferme
continuo ptisana uteretur, primum senium ad-
implere non potuit*. Asserebat hinc Hippocra-
tes: *Cibaria imbecillia brevem efficiunt vitam*.
Quibus re ipsa sunt valida viscera, universis ex
quotidiana experientia Doctoribus consentien-
tibus, mollia, humida, tenuia, levia obsunt
alimenta; horum enim partes inter se adeo
laxe cohærent, ut brevi actione separari, su-
bi-

(1) Ibid. p. 72. litt. D.

(2) Comm. in Hipp. De Rat. Vict. in morb.
acut. &c. lib. 1. p. 72. col. 2. lin. 21.

(3) Exam. Trochisc. p. 10.

(4) De Sanit. tuend. lib. 2. cap. 8. p. m. 127.

bigi, & expelli queant (1). Vacuo interea ventriculo, cum nihil, in quod agat, intrinsecus sit, homo rursus famelicus animo fere liquitur, atque a vel tenui tandem diæta pereditur. Quam ob rem Antonius Musa valido corporis donatus habitu, levibusque brevi subigendis assuetus, hora prandii aliquantulum protracta, se ingenti debilitate, tremore, animi defectu corripi, in iram excitari, ut os illi penitus amaresceret, ægreque spiritum duceret, sentiebat. Ergo jejunia, quibus vitæ suæ, suisque viribus nil noxius, nihilque periculosius esse comperebat (2), fere nunquam agebat.

§. XVIII.

Ejus obitus.

TAli pacto suam Antonius Musa instituit vitam, atque perduxit. Qua honestissime acta cum annos quinque & quinquaginta, Menses quinque, dies viginti exegisset; ideoque ad Annum MDLV non minus dignitate, quam gratia, fortunaque crevisset, Ferrariæ omnium mœrore pridie Nonas Julias, die Sabati, hora vicesima tertia cum

(1) Hipp. sect. II. aph. 18.

(2) Bras. Exam. Trochisc. p. 11.

cum dimidio , ut Christianum virum decebat , coram Deo reddidit Animam . Longo fuisse morbo afflictum ex eo conjectura assequi possumus , quod VI & IV Idus Maii Nicolai Savonæ opera duos condiderat Codicillos . Id fortasse Ægrotus prestitit mortem jam adventantem sentiens . Si illius vividam adhuc spectemus ætatem , ejusque corporis robur , ejus quidem mors minime tunc erat pertimescenda , ut cecinit Pigna (1).

Et cui senectus est futura lenior

Ut corpus , ætas indicat

ideoque immature nobis sublatum fuisse merito querimus . Si miram ejus doctrinam , animumque scientia , & quacumque alia ad proximorum commoda promovenda supellectile instructum intuemur , *Brasavolum virum longiori vita dignum* cum Amato Lusitano (2) pronunciamus . Si vero famæ , nominisque sibi partam celebritatem perpendimus , eum , in florenti adhuc constitutum ætate , ad extremum usque pervenisse senium cum morali Philosopho fatendum est . Nam *quicquid ad summum pervenit , ad exitum prope est . Eripit se , aufertque ex oculis perfecta virtus : nec*
ul-

(1) Carmin. lib. 2. p. 48.

(2) Curat. Med. Centur. VII. Curat. II.

ultimum tempus expectant, qui in primo maturuerunt. Ignis quo clarior fulsit, citius extinguitur: vivacior est, qui cum lenta, difficilique materia commissus, fumoque demersus, ex sordido lucet: eadem enim detinet causa, quæ maligne alit: sic ingenia quo illustriora, breviora sunt. Nam ubi incremento locus non est, vicinus occasus est (1). Etsi autem ad extremum vitæ suæ diem oculos quotidie intenderet, ab anno tamen usque MDXXXIII (magnum ingeniorum more, quibus nunquam, ajente Seneca (2), cara in corpore mora est: exire atque erumpere gestiunt, ægre has angustias ferunt, vagi per omne sublime, & ex alto assueti humana despicere) Bartholomæi Franci opera Idibus Martiis testamentum suum conscribi jussit, se ad mortem ineundam diligentius parare cœpit. Non dubito, quin ea spe, qua se teneri dixit (3), jam beatæ gloriæ compos, minime exciderit, virtutum, laborumque suorum vicem æternam recepturus.

§. XIX.

(1) Seneca de Consol. ad Marc. cap. XXIII.

(2) loc. cit.

(3) Exam. omn. oleor. p. 207.

§. XIX.

Parentalia ejusdem.

Vulgata ejus morte ingens in Patria
mœror est factus. Ea enim Ferraria
semper fuit, quæ viros eximia virtute præ-
ditos magni semper habuit, ac vehementer
fuspexit. Quod ergo Senatui, populoque Ab-
deritarum de Democrito olim scribebat Hip-
pocrates, de Brasavolo usurpabo: καὶ μακά-
ριοί γε δῆμοι ὅποσοι ἴσασι τοὺς ἀγαθοὺς ἀνδρας
ἐρῦματα ἑωυτῶν, καὶ οὐ τοὺς πύργους, οὐδὲ τὰ
τείχεα, ἀλλὰ σοφῶν ἀνδρῶν σοφὰς γνώμας;
id est: *Et beati profecto sunt populi, qui sciunt
bonos viros sua esse munimenta, & non turres,
neque muros, sed sapientium virorum sapientia
consilia* (1). Dux Hercules tam acerbo nun-
cio audito vix lacrymas continuit de sui a-
mantissimi Archiatri jactura vehementer con-
questus. Hic majori, qua fieri posset, pom-
pa exequialia decrevit, & ipse præstantis-
simi Viri funus una cum Collegiorum cœtu
comitari voluit, postremum de egregia sua
erga eum benevolentia argumentum futu-
rum.

(1) In Epist.

rum. Inter Inscriptiones, quibus Antonii Musæ feretrum decorabatur, quamdam apud nobiles Brasavolos adhuc in Originali asseruari refert (1.) Baruffaldus. In ea ab Alexandro Guarino a secretis Herculis Brasavolo elogium inscribitur, quod sepulcro suo minime insculptum fuisse dolendum semper erit. Illud eo, qui tunc vigeat, stilo elaboratum ad literam describo

*Artes, & Disciplinæ,
Nunc vere liberales ad lacrymas:
ANTONIUS MUSA
Ingeniorum flos heu decedit!
Lugete Scientiæ, & virtutes omnes:
Quarum amor, & delictum abiit, dum Iste obiit.
Astrea suam ingemit Trutinam,
Apollo suum deflet Æsculapium,
Et Chorus ipse Apollineus suum deplorat MUSAM
Immo Ferraria, Insubria, Italia, Europa, & Orbis
Suum lacrymantur
Patritium, Comitem, Equitem, Magistrum, & Sophum:
Plurima & Lycea ob Heroem Palladis suspirant insignem
Cui omniscio
Patria, Aula, & Eruditorum Respublica
Doloris, & Amoris ergo
Parentant.*

Pa-

(1) Coment. Istor. cit. p. 146.

Parentalibus magnifice absolutis in antiquo Brasavolorum sepulcro, ab Antonio nostri Musæ Abavo in Divi Andreæ æde extructo, humatus est.

§. XX.

Referuntur inedita M.S. Ferrariæ asservata.

BRasavolus tot volumina, tamque diversi generis utilia conscripsit, atque edidit, ut mirum sit quo pacto Vir ille diligentissimus, qui ægrotis curandis assiduus est, tantumque temporis in assiduis lectionibus publicis consumit, tot tantæque excogitare, ne dum scribere potuerit. Ita, ut vidimus, Jacobus Antonius Bonus. Sed si longior illi etiam, Deo dante, vita contigisset, majori perculsus sane fuisset admiratione, cum multa alia volumina, quæ jam confecerat, in publicam ad rei medicæ commodum lucem prodire conspexisset. Clarissimus Baruffaldus (1) varia inedita refert manuscripta, quæ adhuc Ferrariæ asservari dixit, & sunt:

I *Institutiones linguæ græcæ italico idiomate exaratae*

II An-

(1) Coment. Ist. cit. p. 138.

II *Annotationes in I & II lib. Hippocratis de morbis acutis secundum Gal. Coment.*
1541.

III *Leſtio de Cura Morborum* 1534.

IV *De Aſtm. Curat.* 1534. Tria hæc egregia Manuscripta, ſi in clariffimi Aloyſii a Fabra poteſtate erant de Republica Medica varias ob editas lucubrationes optime meriti, ac in patria Ferrarienſi Univerſitate tunc Profeſſoris primarii, nunc apud eximium Angelum nepotem Philoſophum, ac Medicum doctiſſimum, ac in patrio Athenæo Lectorem quoque primarium eadem extare conſicimus.

V *Commentaria in Pentateucum Moysi*, quorum fragmenta apud Hæredes

VI *Conſultationes Medicæ.*

VII *Relationes Historiæ Civitatis Ferrariæ, & ſuarum gentium ad Renatam Ferrariæ Ducem.* Hoc perrarum M. S. italica conſcriptum lingua in Bibliotheca Sereniſſimi Mutinenſium Ducis latere putat Baruffaldus.

§. XXI.

Alia edere meditabatur.

PRæter hæc Vir inter medicæ scholæ Principes illustris, ut verbis Joannis Imperialis utar (1), alia edere animo volvebat. In simplicium medicamentorum examine (2) pollicetur *De Ferrariensibus herbis* volumen, quod jam diu cœptum significat. Item *de omnibus herbis* ubertim differere, & distincte se meditari pluribus testatur (3) in locis. Quum sub quovis cœlo eadem herbæ non æqualibus polleant viribus, ideoque juvet admodum, in qua provincia nascantur, singillatim tenere, librum *de colligendarum herbarum temporibus* jam prope *umbilicum* pertraxisse aperit (4). In eo apta herbis, radicibus, feminibus, ac floribus colligendis docebat tempora, immo & quibus in locis quælibet herba inquirenda sit, propriasque vires magis exerat. Quo in loco de Aloe verba habens, a Sene rogatus, quid sentiret de

K

quo.

(1) Notti Beriche lib. 1. cap. XIX. p. 62.

(2) p. 142.

(3) Ibid. p. 130. præsertim.

(4) Ibid. p. 29.

quodam celeberrimo Viro Mesuem arguente, qui Aloen ora venarum aperire admonuerat, respondit (1): *Nunc istud discutere opus non est, nam de hac re alias copiosius scripturus sum.* In examine omnium Suffuf, idest Pulverum (2) de intestini recti exitu differens hæc habet: *De hoc intestini exitu suo agemus loco, quando exitus intestini recti curationem moliemur.* In annotationibus quoque in libros Hippocratis de ratione victus in morbis acutis tradidit (3) libellum *de Saporibus* cœpisse, Deoque adjutore, inquit, *illi libello ultimam manum imponam.* In tractatu de medicamentis tam simplicibus, quam compositis catharticis, quæ unicuique humori sunt propria, hæc habet (4): *nos seorsum de mensuris antiquis mentionem faciemus, & una vice omnes interpretabimur, & una de ponderibus agemus: & alibi (5); non est hic locus de lactariis omnibus pertractandi, forte seorsum de unaquaque agam specie in libello inscripto de omnibus lactariis plantis, quæ apud nos reperiuntur, apud nos vero dixi, quia apud ignotos forte aliquæ sunt*
la-

(1) Ibid. §. de Succ. prædens. p. 454.

(2) p. 181. & seq.

(3) lib. 3. p. 10. col. 1.

(4) p. 15. litt. D.

(5) p. 134. litt. A.

lactariæ, ita nobis ignotæ, ut ipsimet sunt nobis ignoti. Item Renato filio promisit (1) libellum de exhibendis medicamentis secundum humorum complicationem, & ita, inquit, medicamenta disponere, ut nullus errare unquam possit, sed medicamentum esset descriptum ut exhiberi deberet, & propterea mixta haberent simplicia, quæ medicamentum ducerent ad membra, a quibus humores educere oporteret. Dum de Thermarum aquis sermonem habuit, hæc protulit (2): verum de his alias pertractaturi sumus in libello, in quo de thermarum aquis verba faciemus. In Muricis encomio, quod Examini Unguentorum præit, variarum visionum causas Seni sciscitanti renuit explanare subdens, de illis tunc agemus, cum de oculorum ægritudinibus verba faciemus (3). Si hæc omnia Antonius Musa Vir magni iudicii inter sui temporis Scriptores, ut ait Cardanus (4), absolvisset, nihil est quod illi Medicorum non deberet Respublica.

K 2

§. XXII.

(1) Ibid. p. 219.

(2) Ibid. p. 126. litt. A.

(3) Exam. Unguent. p. 240.

(4) Comm. in Aph. Hipp. Sect. 3. Aph. 14

§. XXII.

Traditur Elenchus Scriptorum Antonii Musæ.

Multa tamen debet, quæ ut quisque uno, ut ita dicam, oculorum ictu videre possit, elenchum ejus operum subjicio, eo magis gratam eruditis Lectoribus rem facturum confidens, quo plura in cathalogis ab aliis descriptis desiderantur. Jacobus Antonius Bonus Medicus Ferrariensis sæpe memoratus in epistola, quæ Brasavoliano indici in omnes Galeni libros proludit, sequentia notat.

- 1 Vita Jesu Christi, italica lingua, in qua paraphrastice quatuor Evangelistas interpretatur.
- 2 Dialogus, quod mors nemini placeat.
- 3 Muricis encomium.
- 4 De Cœna, & prandio.
- 5 De Temperie Ferrariensis aeris.
- 6 De Laudibus Dialecticæ.
- 7 De ordine librorum Logicæ.
- 8 De Unitate Logicæ.
- 9 De suppositionibus secundum Antiquos.
- 10 Commentaria in Paulum Venetum.
- 11 In Porphyrii Phænicem.

- 12 Porphyrii Panoplia.
- 13 Commentaria in Predicamenta Aristotelis.
- 14 In librum de Interpretatione.
- 15 In Posteriora analytica.
- 16 In libellum Anitii Manlii Severini Boetii de divisionibus.
- 17 In libellum Averrois de substantia Orbis inscriptum juveniles exercitationes.
- 18 In libros Physicorum Aristotelis.
- 19 In libros de Anima.
- 20 Commentaria & adnotationes in octo libros Aphorismorum Hippocratis & Galeni.
- 21 Commentaria in prognostico.
- 22 In libros de ratione victus in morbis acutis.
- 23 In libros Epidemicorum.
- 24 De simplicibus medicamentis.
- 25 De Syruppis.
- 26 De Pilulis.
- 27 De Medicamentis Catharticis.
- 28 De Electuariis non solventibus.
- 29 De Collyriis.
- 30 De Pulveribus.
- 31 De Oleis.
- 32 De Ceratis.
- 33 De Unguentis.
- 34 De Emplastris.

- 35 De Trochiscis. Hoc opus fuit a Baruffaldo prætermissum.
- 36 De Linctibus, vel Eclegmatibus.
- 37 De Aquis.
- 38 De Infusionibus.
- 39 De Decoctionibus.
- 40 De propriis Medicamentis humorem educantibus tam simplicibus quam compositis.
- 41 Index refertissimus in omnes Galeni libros.

*Syllabus eorum, quæ a clarissimo Baruffaldo
adjiciuntur.*

- 42 Universalia.
- 43 In Porphyrii Isagogas, vel quinque voces.
- 44 De ordine & modo Juris dicendi.
- 45 De morbo Gallico.
- 46 De æquali Hominum natura, & quare alter alterum excellit.
- 47 De Vino.
- 48 Institutiones linguæ Græcæ.
- 49 Annotationes in I & II lib. Hippocratis de Morbis acutis secundum Galen. Comment.
- 50 Lectio de Cura Morborum.
- 51 De Astm. Curat.
- 52 Commentaria in Pentateucum Moyfis.

- 53 Consultationes Medicæ.
- 54 Relationes Historicæ Civitatis Ferrariæ ,
& suarum gentium.

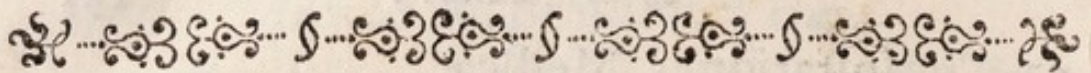
*Adnumerantur quæ a Bono, & a Baruffaldo
prætermiffa sunt.*

- 55 De radicis Chinæ usu Tractatus.
- 56 De Aceto.
- 57 De Citris Epistola.
- 58 De Vermium Curatione.
- 59 De Arborum medicina.

*Sequentia autem ignoro, an ad calcem, ut
in animo habebat, deduxerit.*

- 60 De Ferrariensibus Herbis.
- 61 De omnibus Herbis.
- 62 De colligendarum Herbarum temporibus.
- 63 De Aloe.
- 64 De intestini recti exitus curatione.
- 65 De Saporibus.
- 66 De mensuris antiquis & de ponderibus.
- 67 De omnibus lactariis plantis, quæ apud
nos reperiuntur.
- 68 De exhibendis medicamentis secundum
humorum complicationem.
- 69 De Thermarum aquis.
- 70 De oculorum ægritudinibus.

DE VITA
ANTONII MUSÆ BRASAVOLI
LIBER TERTIUS.

§. I.

*Elogium renunciatur in alma Ferrariensi
Universitate inscriptum.*

Ab eo, quod ingenuum religio-
sumque Scriptorem tangit, me
defecisse munere ducerem, si
celebre Antonii Musæ elogium
in clarissimæ Universitatis Fer-
rariensis Schola Artistarum principe contra
Cathedram, marmore inscriptum, tacitus
præterirem. Non eo id tantum consilio ag-
gredior, ut ne & hac, quæ nequaquam mo-
dica est, laudis parte destituatur vir omnem
laudem jure meritus, sed ex ea etiam ratio-
ne, & ne qua falsa illi pars laudis, cujus
generis plurimam habet inscriptio, tribua-
tur, & ne me Cynicus aliquis, quasi con-
traria iis, quæ ab inscriptione notantur, do-
cuerim, vel quædam ex parte missa fecerim,
acri.

acriter infimulet, & carpat. Inscriptionem igitur describam primum: Mox, quæ cum veritate pugnare arbitrabor, ingenue aperiam. Nemo erit, autumo, veritatis amator, qui mihi hac de re succenseat. Quod si id vel injuria, quod nollem, egerit, si me necessitate potius quadam, ne minus accuratus Scriptor videar, compulsus, quam contradicendi libidine moveri, intelligat, facile iram omnem compositurum confido. Inscriptio hujusmodi est.

D. O. M.

ANTONIO MUSÆ BRASAVOLO
NOBILI FERRARIENSI

Philosophiæ, Medicinæ, Juris Utriusque, ac Sacræ
Theologiæ Doctori,

Comiti Palatino, Equiti S. Michaelis in Galliis,
Sorbonici Athenæi Collegæ,

Celebris huius Archigymnasii Lectori emerito,
Et Moderatori,

Omnigena eruditione in universo Terrarum
Orbe clarissimo,

PAULI III. Pont. Max. Archiatro

Aliorumque trium summorum Pontificum

LEONIS X, CLEMENTIS VII, & JULII III
CAROLI V Cæsaris,

FRANCISCI I Galliarum, & HENRICI VIII

Britanniæ Regum Physico a consiliis,

ALPHONSI I Ferrariæ Ducis III & HERCULIS II

Ducis IV Medico dilectissimo,

ARA.

ARAGONENSIVM, ATESTINORVM,
FARNESIORVM, & GONZAGARVM
PRINCIPVM intimo Familiari
Qui publicas Theses de QUOLIBET SCIBILI
Per triduum Parisiis

Ubi MUSÆ nomen, ipso FRANCISCO
Rege preconizante, sibi comparavit,
Patavii, Bononiæ, & hîc in Patria, cunctis
Stupentibus, propugnavit,
Ac per quamplurima lustra è tota Europa confluentes
Ingenuos Auditores erudit ex Cathedra,
Qui plures quam quadraginta libros, & volumina
De rebus variis, at præcipue de Re Medica
Doctissime scripsit,

Et fere omnia typis magno cum plausu evulgavit,
Tamquam effulgenti Patriæ Soli,
Qui nunquam moriturus occidit Ferrariæ pridie Nonas.
Julii An. sal. MDLV, Ætatis suæ LV, m.v. d. xx.,
Cujus tamen ortum præcesserunt

Franciscus Comes Genitor, & Hieronymus Frater
Cujus occasum sequuti

Renatus Comes pariter Moderator, & Hieronymus filii,
Antonius Maria, Hercules, Bartholomæus,
Et Alphonsus nepotes,

In hac Universitate Philosophiæ, Medicinæ, ac Juris
Utriusque respectivè Lectores,

Aliique duodeviginti Toga, totidemque Sago conspicui,
Sub tanto Sapientiæ lumine vere fulgentissima Sydera,
Hieronymus Bartholomæi filius

Comes & Eques Palatinus, in hoc Archigymnasio Lector,
In Romano Promotor perpetuus, & Collega numerarius,
Physicus Pontificius a consiliis

Sub

Sub INNOCENTIO XI , & XII
ALEXANDRO VIII , & CLEMENTE XI

Regnante ,

Ac Regius sub CHRISTINA ALEXANDRA
Svvecorum , Gothorum , Wandalorumque Regina ,
Illustrissimis Viris Dominis

Comite CAROLO FLASCO Sapientum Judice

Marchionibus (ALOYSIO BENTIVOLO)
(GASPARE DE MONTE)

Hujus Almæ Universitatis Moderatoribus ,
Una cum Magistratus Sapientibus , nempe

JACOBO MINIO RONCAGALLO

J. C. & Lectore Publico ,

ALOYSIO A' FABRA Philosophiæ , ac Medicinæ

Doctore , & Lectore Publico ,

JOANNE BENEDICTO COATO

J. C. , & Lectore Publico ,

ALEXIO SURCHIO ,

JACOBO A MONETIS ,

CAMILLO RICCIO ,

HERCULE SIVERIO ,

JOANNE FRANCISCO ALGAROTO ,

Et VALERIO BOTTICINO ,

Enixis ejus precibus annuentibus ,

Ære proprio ABAVO suo optime merito

Pridie Nonas Julii Anno ab Orbe redempto

MDCCIII.

P.

§. II.

Expenduntur ea verba

Juris utriusque ..... Doctori

Negatur vero Brasavolum Jurisconsultum
fuisse.

QUamquam & omni eruditionis genere
floquentissimum, & a prima adolescen-
tia se quoque Juri civili, & canonico
(II. I.) tradidisse Antonium Musam, ipsi ul-
tro fateamur, iis tamen rationum momen-
tis, quorum præsidio ille laurea in utroque
Jure insignitus dicatur, mea quidem senten-
tia ita caremus, ut non levia immo argu-
menta contra facere videantur. Eruditissimus
quidem Baruffaldus (1), licet in vetustiori-
bus Auctorum monumentis evolvendis se di-
ligentissimum præbuerit, & plura præterea
tabularia, ut materiem inde explanandæ In-
scriptioni erueret, sedulo rimatus sit (tanti
Viri pace dixerim) nullum habet vel pro-
babile argumentum, quo Jurisconsultorum nu-
me.

(1) Coment. cit. p. 82.

mero adscitum Brasavolum probet. Unicum ex Brasavolo ipso testimonium profert, quo rem conficere arbitratus est. *Juris quidem peritus non sum*, inquit ipse, *sed tamen juris sum capax*. At ex his verbis *juris sum capax* non satis intelligo, cur illud sequatur: Doctor igitur in jure est. En reponet fortasse nasutior aliquis, cum se juris capacem dixit, se in jure Doctorem affirmavit. Probe. Sed quomodo hoc probas? Hinc probationem tuam exordiri necesse est. Nonne eodem, quo tu, jure interpretari objectam sententiam possem, *Juris quidem Doctor non sum, sed tamen ex jure calleo aliqua*. Quis vetat? Eo vel maxime, quod si se Doctorem quidem, sed in jure minime deinceps versatum præbere voluisset, non ea verborum ambage, ut hæc significaret, nitidissimus Auctor usus esset. Juris periti quidem munere, dixisset potius, non fungor, sed tamen juris sum Doctor. Sed hæc libens mitto. Peto cur in citato a Baruffaldo Dialogo Eques Fridericus Quainus possit Brasavolum reprehendere, quod de jure administrando sententiam suam dicturus, in alterius veluti messem irrepsisset? *Cur autem*, inquit (1), *tu qui juris peritus*

(1) De modo Jurisdicendi p. 699.

tus non es, in hanc arenam veluti certaturus descendisti? Nonne Brasavolus reponere merito potuerat: nonne in jure Doctor constitutus sum? nonne mea est hujusmodi provincia? Cur autem voluntatem Principis simulat, quod sibi hoc onus suscepisset? Nunquam se Doctorem perhibet, immo se unas Philosophi partes agere prædicat: Ita (inquit Quaino respondens) Principi placuit, qui ut in omni re judicio alios excedit, ita novit, Philosophos de rerum publicarum ordinibus, de bonis moribus reformandis, de legum administratione, de universæ hujus Mundi compaginis justitia multa & apposite, & docte differere scire, & ad unguem pertractare; & præterea qui alii leges condidere, & approbavere, quam Philosophi? Legitur & Solonem, & Lycurgum, & cæteros antiquos Legislatores fuisse Philosophos, & a Platone in suis legibus Philosophi munus esse leges condere comprobatur, nam aliud nihil est legalis justitia, quam similitudo quædam illius justitiæ, quæ in universo mundo videtur. En quam ipse juris capacitatem intelligat, Philosophiam scilicet, rectumque argumentandi modum. Quid clarius? Sed opusculum scripsit de modo juris dicendi, opponere posset aliquis. Do ultro, & omitto illud, quod non magni & ipse ponderis censeo, Herculi scilicet Ducis jussu

opu-

opusculum conscripsisse. Illud unum adverto Philosophicis tantum, & naturalibus rationibus, non a Jurisprudencia petitis inniti, & nullis cognitis Urbium statutis, sed juxta propriæ mentis sensum differere. Ipsius profero verba. *Cum ad hoc negotium ab excellentia sua sim vocatus, & jusserit, ut sententiam meam in hac re depromerem, non possum tanto Duci non parere, neque excusatione aliqua uti volo, sed mihi satis erit, vel probe, vel male dicam, illi obtemperasse, & præterea in hac re discutienda nullum ordinem alicujus urbis legere volui; sed illa tantum scribere proposui, quæ mens mea (ut arbitror) recta dictabit, nam Deus ipse peccatorum preces non despicit (1).* Cum vero & iustus & ea, qua diximus, methodo opusculum suum absolverit, id ne in jure Doctorem declarat? Neque ullam illud pariter vim habet, si ab aliquo opponeretur, in Inscriptione scilicet in ejus funere condita, *Astrea suam ingemere trutinam*. Id quidem probat hominem in Jurisprudencia versatum, cum se illi adolescens tradidisset: probat in aliquibus causis componendis, ut probum, rectumque virum accitum: probat hominem, ut Philosophum, etiam de jure, cujus minime jejunos erat, sententiam suam dicentem. Sed Doctorem,

(1) Ibid. p. 715.

rem, id est publica donatum laurea nequaquam probat, cum multa præsertim argumenta adsint, quæ aliter se rem habere suadeant. Ea autem tandem habe. Quum Brasavolus, & Jurisconsulti *melioris famæ illius tempestatis*, Ducis jussu, evocati, ut de Justitia ageretur administranda, in unum convenissent, eloquentem, & plenam dignitatis habuit orationem Hercules, in qua hæc protulit verba (1): *Vos hic estis sex Jurisperiti, unus Philosophus, & duo Causidici &c.* Singulorum nomina exhibet Brasavolus ipse; Jurisperiti scilicet (2) *Magnificus & Excellentissimus Casar de Nobilibus Lucensis, Magnificus & Excellentissimus Lanfrancus Gypsius, Magnificus & Excellentissimus Ludovicus Catus, Magnificus & Excellentissimus Prætor, Magnificus & Excellentissimus Philippus Rhodus, Magnificus & Excellentissimus Alphonsus Rossetus.* Expositis Jurisperitorum nominibus pergit Brasavolus: *aderant & hi egregii Causidici Dominus Petrus de Betinis, & Dominus Christoforus Rossetus.* At Philosophus ille, cum quo Hercules allocutus est, quisnam fuit? Cur Philosophi nomen filet Brasavolus? Clarissimus tamen Baruf.

(2) Ibid. p. 703.

(1) Ibid. p. 701.

ruffaldus, illum fuisse Antonium Musam, benigne reponit (1), & recte, dum *me ipsum numerare non est opus, qui hæc referre nescirem, nisi huic santissimo negotio interfuissem, & tu me exeuntem vidisti*, aiebat Quaino interlocutori Antonius Musa (2). Verum si Juris Doctor Brasavolus extitisset, cur Hercules Dux non dixit *Vos hic estis septem Jurisperiti* rectius, quam *sex*? Cur Brasavolus, qui se juris capaxem dixit, & allata scripsit verba, a Jurisperitorum numero se subducit? Cur Philosophum potius in questione de administranda justitia tot inter jurisperitos, & Causidicos, & eum Dux, & ipse se vocat? Cur & idem Quainus irridet? *Quid ages tu, qui Jurisconsultus non es?* (3). Cur cum de litium prolixitate audivisset non pauca fuisse illo in congressu disceptata, addit: *Tu (ut arbitror) nihil penitus loquebaris* (4). Proh Deum immortalem. Ille ne Juris Doctor dicetur, qui in litigiosis questionibus nihil penitus dicere possit? *Cæpi quidem, inquit ipse, juri civili incumbere & canonico, nec ista fuit mea il-*

L

la

(1) Coment. Istor. cit. p. 83.

(2) De mod. Jurisdicend. p. 701.

(3) Ibid. p. 705.

(4) Id. Ibid.

la vocatio, qua a Deo vocandus eram (1). En virum in studio tyronem quidem, sed Doctorem nequaquam (II.I.), qui studia incœperat, non qui absolverat. Neque sane in propositis ad disputandum (IV.I.) centum conclusionibus, quas suscepit, ulla ex Jurisprudentia petita est. Aliud fortasse argumentum nobis præbet Ferrantes Borsetti. Diligentissimus hic historiæ Ferrariensis Gymnasii Scriptor album Laureatorum in almo Collegio Juris utriusque Doctorum Ferrariæ, prout jacent in Statuto MS. ejusdem Collegii, describit (2), qui anno MDLIV vitam adhuc agebant, & viventis adhuc Antonii Musæ nomen ibi non legitur. Tantum autem abest, ut hoc aliquid ab Antonii Musæ laudibus detrahat, quin immo, mea sententia, plurimum addit. Plurimi enim habendus erit, si in Jurisprudentia peritus dicatur, licet non Doctor, quam si Doctor, ut Baruffaldus explicat, sine Jurisprudentiæ doctrina. *Juris quidem peritus non sum, sed tamen juris sum capax.*

§. III.

(1) Exam. Catap. vel Pilul. p. 14.

(2) Part. II. p. 488.

§. III.

In ea verba

Ac Sacrae Theologiae Doctori

Afferta ejusdem in S. Theologia laurea in
dubium vocatur.

S*tudio incredibili omnium Scientiarum abdi-*
ta penetrasse testatur Jacobus Antonius
Bonus (1). Theses ex centum propositis a
Theologia eductæ, Vita Jesu Christi conscri-
pta, & Commentaria in Pentateucum Moy-
sis (XX. II.) divinarum rerum imbutum scien-
tia (do libens) evincunt. Verum tamen cum
primum historici Scriptoris munus in verita-
te inquirenda situm esse constet, cum nul-
lum neque in aliis Scriptoribus, neque in
ejus scriptis de hac Theologica laurea vesti-
gium offenderim, ne proinde vel aperte fal-
sa, aut saltem pro certis dubia statuerem,
nihil de ea affirmare ausim. Quonam enim
id fundamento probaverim? Id ne mihi au-
dacter sumam, ut meæ acquiescant Critici

L 2

Le-

(1) Præf. ad Ind. Gal. Bras. cit.

Lectores auctoritati? Id si verum esset, saltem aliquod in inscriptione in ejus funere posita indicium appareret. Si in Jurisprudentiæ scientia eruditum vocat, cur in Theologicis sileret Doctorem? Baruffaldus re ipsa impiger cæteroquin Scriptor nullum in hujus paragraphi dilucidatione, sive Commentario (1) monumentum profert, neque unius quidem Scriptoris auctoritate rem comprobabat. Cur igitur potius Inscriptioni credendum, quæ quadragesimo octavo supra centesimum anno ab Antonii Musæ obitu condita nullum habet, quo fulciatur in sua enunciatione, fundamentum? Neque autem verosimile est, aliquod Hæredes de hac laurea documentum habuisse; nam in aliquo illius ævi præsertim Scriptore, cum plurimi de Brasavolo magnifice loquantur, aut inveniretur, aut saltem a Baruffaldo, qui ex monumentis a Patre Rodulpho a S. Hieronymo Clerico Regulari Scholarum Piarum, alias Hercule ex eadem Brasavorum familia, doctrina & pietate clarissimo exhibitis suum condidit Commentarium, procul dubio, si extitisset, evulgatum fuisset. Dubitationem insuper auget meam Ferrantes Borsetti;

(1) p. 84.

fetti; in sua enim almi Ferrariæ Gymnasii historia (1) album Doctorum Ferrariensis Collegii Theologorum ab anno MCCCCLX circa usque ad MDLXXIX eo refert ordine, quo in Statutis, aliisque authenticis libris ejusdem Collegii describitur, atque in eo pariter Antonius Musa desideratur. Quod si, ut æquum est dicere, atque ut Inscriptio- nem interpretandam reor, intelligi velit eum, cum in utroque jure Doctor itemque in Theologicis nuncupatur, in iis artibus fuisse versatum, nemo erit, qui adversetur.

§. IV.

In alia verba

Pauli III Pont. Max. Archiatro

Nec Lucam sequutum Paulum III, nec Ro-
mæ apud eundem extitisse contra
Baruffaldum probatur.

ET si a Paulo III Pontifice sui Archiatri
nomine (XIX. I.) Brasavolus donatus
fuerit; idque etiam in suo commentariolo

L 3

Her-

(1) Part. II. p. 478.

Hercules Brasavolus memoret (VIII. II.), & præmia ab eodem Pontifice illi concessa, eidem insuper medicam tulisse opem declarant, tamen minime verum esse censeo, Brasavolum apud Pontificem degisse Romæ, ut pronunciat Baruffaldus. Gratus Antonii Musæ in Herculem Ducem animus ab illius latere se dimoveri non patiebatur; neque honorum, & beneficiorum, quot cumulatus fuerat, ab eo memoriam fluxisse putandum est. Vir honorum minime cupidus omni sane stipendio, ac lucro, quod ab aliis offerri poterat, amorem Herculis & Patriæ pluris habere debuerat, & nullo flecti hortatu, nullisque precibus trahi, ut relicto Hercule Domino ad aliorum se obsequia traduceret. Cum eum præsertim Ducem esset nactus, a quo vehementissime amaretur, quique nulli, eo superstite, vitæ suæ curam commisisset (1). Hac de re satis sibi Brasavolus testis est (2): *At ego, inquit, qui Illustrissimum Ducem uti filium diligo, immo uti me ipsum, illum nunquam deserere potuissem.* Verum in hujusce particulæ Commentario (3) Baruffaldus

(1) Exam. omn. oleor. p. 203.

(2) Ibid. p. 205.

(3) p. 104. & seq.

dus (quem secutus est Frater Vincentius Co-
 ronelli (1) in sua Bibliotheca) urget ; Bra-
 favolum scilicet Lucam comitatum fuisse Pon-
 tificem , immo ipsius Archiatri munere di-
 stinctum apud eundem demoratum esse (2).
 Hoc probare nititur testimonio Antonii Mu-
 sæ , cujus aliquot recitat verba . En tibi illa
 Comis Lector : *Non mihi tempero , quin Medi-
 ci cujusdam temeritatem adducam , qui Lucæ ,
 prandente Pontifice Anno 1541 in mense Septem-
 bris , totis viribus defendere conabatur , nemi-
 nem ante Hippocratem de re medica quicquam
 scriptis mandasse &c.* En inquit Baruffaldus ;
 Cum Pontifice Lucæ pransus est . Ergo Lu-
 cam ipsum comitatus est . Ergo Romæ apud
 eum commoratus est ejusdem Archiater .
 Sed multa , quæ his Baruffaldi rationibus
 opponam , non desunt . Lucæ cum Pontifice
 pransus est . Fateor . At omnes ne , qui cum
 Pontifice prandebant , ex ejus comitatu in
 itinere fuerunt ? Ipse ergo Hercules Dux ex
 ipsius comitatu fuit ; ipse enim quoque cum
 Pontifice pransus est . Sed serio agamus .
 Pransus quidem est cum Pontifice Brasavo-
 L 4 lus ,

(1) Bibliot. Univers. Sacro profan. &c. T. 6. p.
 1092. n. 2919.

(2) loc. cit. p. 104.

lus, sed non Pontificem, sed Herculem Dominum comitatus, qui Lucam invifendi Pontificis cauffa fe contulerat (XIX. I.) . Cur non de alio Medico, cum quo certavit, idem afferendum? idest pransus & alter Medicus cum Pontifice est. Ergo ipfius erat Archiater. Ergo cum eo degebat, eumque comitatus est. Rem fortasse melius attigiffet, En primum Baruffaldi argumentum; alterum expendamus. Egreffus Luca Brasavolus Pontificem, pergit Baruffaldus (1), fequutus est Romam, ibique non breve degit temporis fpatium. Testem hac de re citat ipfum Antonium Mufam, qui, an Romæ mirandam Laochoontis ftatuam vidiffet, interrogatus: *alias videram* (respondit) *Romæ in Pontificiis hortis*, idest, Baruffaldus conjectatur, cum Romæ Pauli III Archiaterus morabatur. At certa non est omnino conclusio; Viderat Laochoontem Romæ in Pontificiis hortis. Ergo Lucam comitatus est Pontificem. Ergo cum eo Romæ manfit. Nonne Romam petiiffe alias, & in hortis Pontificiis vidiffe Laochoontem poterat? vel hæc tantum Pontificiis Medicis, quique cum Pontifice degunt, contemplanda ftatua patet? Nonne,
ipfo

ipso assentiente Baruffaldo, Romam anno MDXXXV cum Hercule Duce Brasavolus (XVII. I.) profectus est? En igitur niveo signandum lapillo annum, quo in Laochoontis conspectum Brasavolus adductus est.

Dissolutis ita Baruffaldi momentis meas in medio rationes pono. Qui, peto, potuerit Brasavolus Luca se comitem Romano Pontifici addere, quod anno contingere debuit MDXLI post mensem Septembris, & Romæ ad non breve tempus, ut scribit Baruffaldus, morari, si paucis a suo ab Luca discessu elapsis mensibus, idest initio anni MDXLII Ferrariæ, ut ex ipsius testimonio (1) conficitur, libros de ratione victus in morbis acutis Ferrariensi juventuti exponendos suscepit? Si hoc publice anno docebat Ferrariæ, num ab Archiatri munere dimiserat eum Pontifex? Si dimissus credendum ne est rursus insequentis anno MDXLIII in pristinum fuisse, ut Baruffaldus asserit, restitutum officium? Hoc ipso tempore, quo in celebri *de Venæ sectione in inflammationibus* &c. illius tempestatis Medici versabantur questione, Ludovicus Panizza Mantuanus,

Fri-

(1) De rat. vict. in morb. acut. Hipp. &c. p. 2. col. 2.

Friderici II Ducis Mantuæ Physicus doctissimus titulo Ducalis, non Pontificii Medici, appellat (1) Brasavolum, & in Ferrariensi Gymnasio medicam facultatem explanantem renunciat. At si Romam tunc Pontificis Archiater profectus esset, ut Baruffaldus contendit, qui fieri poterat ut Ferrariæ doceret? Qui fieri poterat ut Luca Romam sequutus Pontificem apud eum degeret?

At, instat Baruffaldus, Anno saltem MDXLIII, Brasavolus Romam venit, nec eo nisi post Pontificis obitum (qui IV Idus Novembris MDXLIX (2) contigit) discessit. Sed rem aliter se habere docet rogatus Alexandri Senioris de Faciis Notarii Ferrariensis III Nonas Augusti MDXLIV, quem Baruffaldus ipse (3) adducit; in eo enim legitur *Jo: Maria fil. quondam Francisci dicti Cantorj de Vays de Villa Stellatæ district. Ferr. vendidit, & tradidit Magnifico D. Antonio Musæ Brasavolo fil. quondam D. Francisci Physico, & Nobili Ferrariæ & Medico DUCALI &c. Unum Casale &c.* Itaque si Jo: Maria vendidit Antonio Musæ Ducali Medico nonne

(1) De Ven. Sect. in inflam. &c. p. 68.

(2) Muratori Annal d'Ital T. X. p. 334.

(3) Coment. Istor. cit. p. 72.

ne Ferrariæ anno MDXLIV habitabat? Ergo anno MDXLIII Romam venisse, nec inde nisi post obitum anno MDXLIX discesse minime poterat. Romæ Pontificium Archiatrum anno MDXLIV nequaquam extitisse ulterius confirmat Ducis Herculis II diploma eodem datum anno pridie Nonas Februarii (1), in quo Brasavolus ab Duce *Medicus noster dilectissimus* vocatur, non Pontificius. Huic omnino simile argumentum est illud, quod ex epistola nuncupatoria ad Balduinum Episcopum Marianensem Examini omnium Looch præscripta depromitur. In ea, quæ data est anno MDLIII hæc habet verba Brasavolus *postquam Roma discessi*. Ergo si Roma discessit Romæ fuit. Qualis autem in ea esse potuit, nisi Pontificis Archiater? Hæc Baruffaldus. Sed ille epistolam eam nuncupatoriam protulit, in qua ne verbum quidem de Pontifice legitur. Romæ fuit. Do libens. Ergo Brasavolus Romam venit anno supra quingentesimum quadregesimo tertio? Ergo ab ea profectus est sex post annos, nempe MDXLIX post Pontificis obitum? Ergo Pontificius Archiater? Fallaces omnino (sit verbo venia) sunt hæc
con.

(1) Ibid. p. 112.

Conjecturæ. Undenam ex epistola hoc eruitur? cum nulla alia habeat verba, quam ea *postquam Roma discessi*. Hæc eum quidem Romam profectum supponunt, sed quonam id tempore contigerint, prorsus silent. Sub epistola nullus signatus est annus. Unde igitur istam anno MDLIII datam conjicitur? Num aliquod in ea factum narratur, quo illi anno epistola sit adscribenda? Nequaquam. Qua ergo de causâ eo datam anno decernendum est? An ex anno, quolibet, cui epistola inscribitur, prodiit? Verum sit hoc eodem Anno conscripta. Ergo Brasavolus Romam profectus anno MDXLIII? Ergo ab ea discessit anno MDXLIX post mortem Pontificis? Ergo Pontificius Archiater? Fallaces, inquam, conjecturæ. Jam vero peto, si post Pontificis obitum, idest anno MDL Romam venisset, ab eaque post recessisset, nonne recte scriptum adhuc esset *postquam Roma discessi*? Utique quidem. Atqui post Pauli III mortem (quæ anno contigit, ut diximus, MDXLIX) iter Romam versus anno MDL post Februarium mensem suscepit Herculem comitatus, Julium III (qui IV Idus Februarii Paulo successit) Pontificem Maximum visitaturum, & post SS. Resurrectionis festa ab Urbe Ferrariam rediit, ut enuntia-

vimus (XXII. I.), recte igitur adhuc scriptum est anno MDLIII *postquam Roma discessi*, neque ex his verbis concludi potest profectus, vel reditus, multo minus mora apud Paulum Pontificem. Hæc mea sententia nullis est, ut videt Lector, conjecturis suffulta, sed liquidis ipsius Brasavoli testimoniis, quæ citatis locis congeffi.

Verum, ne res in dubitationem aliquam deinceps rapi possit; toto eo tempore, quo Baruffaldus Romæ, ego Ferrariæ Brasavolum habitasse pluribus rationibus demonstrabo. Primam ex Amato Lusitano excerpti. Hic Antonii Musæ humanitatem, & admirandam sapientiam per septennium se cognovisse, cum apud Ferrarienses moraretur, affirmavit: ipsius verba alias (1) recitavi. Jam vero Ferraria fatetur ipse (2) mense Majo anno MDXLVII abiisse. Hoc anno, si Ferraria abcessit, ubi septennium vixerat, eadem igitur in Urbe sibi domicilium anno MDXLI collocavit (3). Itaque si humanitatem, summamque Brasavoli sapientiam ab anno MDXLI ad XLVII expertus est, Ferrariæ eo septennio, non Romæ, moraba-

(1) Comm. in Dioscor. lib. 7. p. 14.

(2) Ibid. lib. 4. Enarr. 54. p. 401.

(3) Ibid. lib. 2. Enarr. 23. p. 178.

batur Antonius Musa . Si aliud ex ipso' Lusitano argumentum desideratur , adnectam . Hoc ipso tempore , quo Amatus publice Medicinam Ferrariæ docebat , Sebastianus Menſeus , Rhacusina mandante Republica , illuc advenit (IX. II.) de Medico a Rhacusinis conducendo cum Brasavolo consulturus , & ut erat sui obeundi muneris , Antonium Musam Brasavolam virum & doctrina , & usu rerum præstantissimum , ac Illustrissimi Ducis illius Civitatis Medicum primarium adit (1) . Ergo Ferrariæ , non Romæ , eo tempore degebat Antonius Musa Ducis Archiater . Plura modo ex Brasavolo testimonia complector , quæ maximi habenda sunt .

Die, inquit, 31 Decembris 1544, erat autem dies Veneris, circa octavam noctis horam, nostras ad fores pulsatum est, tunc in nostris antiquis ædibus prope divi Antonii templum habitabamus.....e lecto surrexi, & illuc profectus sum &c. (2). Eo in loco, quo, an aqua frigida febre laborantibus sit propinanda, expendit, hæc scribit (3): nec possum ad illam exhibi.

(1) Ibid. in Epist. nuncup.

(2) Exam. Eleſtuar. p. 16.

(3) De Rat. vict. in morb. acut. Hipp. &c. lib. 1. p. 89. col. 1. l. 31.

bibendam inclinari, neque nostri temporis febres, vel nostræ patriæ videntur frigidam, nisi raro expetere, illam tantum ad hæc usque tempora 1545 die 16 Februarii bis dedimus, & ad vota successit. Itaque in Patria eo versabatur anno, & ad suorum Concivium commodum hoc monumentis consignabat præceptum. Primo Augusti die præsentis Anni MDXLVI cum illustrissimum Ducem mane de more visitassem, mihi dixit &c. (1). Anno MDXLIX amplam tegetem (2) edificavit. Grassante per Italiam hoc eodem anno miserrima illa lue, quæ & Ferrarienses vexavit, trochiscorum de bolo armenæ auctor fuit, iisque multo hominum commodo usus est (3). Per hoc ergo temporis spatium, ab anno scilicet MDXLI ad XLIX Ferrariæ versatus est. Illud item certissimum est anno MDXLVI IV Nonas Augusti Ferrariæ, non Romæ, eum habitasse, & una cum Jurisperitis de ordine administrandæ Justitiæ sermonem habituris concioni interfuisse, ut Baruffaldus ipse alias (4) fatetur. Eodem tempore diver-

- (1) De Modo Jurisd. p. 700.
- (2) Exam. omn. oleor. p. 213.
- (3) Exam. Trochisc. p. 193.
- (4) Coment. cit. p. 83.

versis in Urbibus nequibat consistere : nisi forte Antonius noster illud egisset , quod de Patavino legitur , qui Ulyssipone & Patavii eodem horæ momento deprehensus est. Qua de re in meam quilibet descendat sententiam necesse est , Romæ apud Paulum III eum minime perstitisse . Eques Prosper Mandosius , qui de Archiatris Pontificiis conscripsit historiam , aliam suppeditat rationem ; de Brasavolo enim ne verbum quidem habet , & ex octo , quos numerat Pauli III Pontificis Archiatris unum Ferrariensem Jacobum Bonacossium recenset , qui anno MDLIII pridie Nonas Januarii , annos agens sexaginta novem , Mensem unum , Dies viginti duos (1) ultimum diem absolvit . Tandem Lucas Macchiavellus Bononiensis in *Oratione de laudibus Ferrariensium* in generalibus sui incliti Ordinis Servorum Mariæ Virginis comitiis , Ferrariæ in æde divi Georgii habita , Bononiæque paucos post annos a Brasavoli obitu edita , anno scilicet MDLX , nulla de hac Romæ Brasavoli mora mentione facta , sequentia recitavit (2) : *Qui Antonii Musæ Brasavolæ , toties Romam a sum-*
mis

(1) Mandos. p. 103.

(2) p. 19.

mis Pontificibus, ob illorum valetudinem curandam accersiti, excellentiam singularem memoria tenetis. Jam vero nil amplius in his immoror. Archiatri Pontificii nomine clarus pluries quidem, ut vidimus (VIII. II.), ad Pontifices curandos Romam vocatus est, non autem ullo annorum spatio Romæ habitavit.

§. V.

Leonis X, Clementis VII.... Physico a Consiliis

An Leonis, & Clementis Physicus a Consiliis fuerit ambigendum est.

NUllam de summis Leone X, & Clemente VII Pontificibus nostro in Commentario mentionem ex industria fecimus. Quum enim nullo satis probabili appareat monumento, quomodo Antonius Musa in rebus medicis consultus ab ipsis fuerit, imo nonnulla, quantum ad Clementem saltem, in ejus scriptis, quæ me in dubitationem trahunt, offenderim, satius existimavi, ne falsa de hac re evulgarem, omnino contescere. Neque vero de modestissimo Viro, qui jamdiu humanæ gloriæ valedixerat (XIV. II.), hoc ulla ratione probari potest, ut vel

M mi-

minima illi pars laudis falso tribuatur. Quare quum propriis ipse laudibus satis superque niteat, tantum ab adulatione narratio mea avocanda est, quantum longe abest adulandi necessitas. Ne tamen historiæ meæ deesse alicui videar, dubitationum mearum rationes palam facere necessarium maxime duco. Ac primum an Leonis Physicus a consiliis fuerit, fateor me non parum ambigere. At cur ambigendum est, Baruffaldus (1) ait, si in commentariolo Herculis Brasavoli (VIII. II.) *pro morbo Leonis X aliquod adnotatur consilium?* Si tu, inquam, Vir spectatissime, commentariolo acquiescis, ego nequaquam. Omnem tibi profecto fidem adhibeo, nec unquam dubitaverim, quin ea, quæ memoras, Hercules conscripserit. Dubito tamen an ejus hac in re auctoritas valeat. Hercules quidem, ut tu ipse fateris (2) Nonis Junii MDXXXIII ex Antonio Musa, & Cassandra Conjugibus natus est, nimirum a Leonis obitu duodecim fere post annos (Leo enim anno decessit MDXXI) Testem igitur adducis, qui a se ipso rem propius attingere non potuit. Sed ab alio,
re-

(1) Coment. Istor. cit. p. 106.

(2) Ibid. p. 216.

repones, accepit. Optime. Sed quonam ex fonte, & quando potuit? An ex Brasavoliana gente? Minime gentium; Joannes enim & Hieronymus jam vita, te ipso (1) assentiente, excefferant, neque præter Patrem quisquam supererat. Num ab hoc? Id fortasse verum esse posset. Quis tamen afferat? Antonius Musa, qui consilium pro Reverendissimo, & doctissimo Laurentio Cardinali Campegio suis in scriptis non modo non præteriiit (2), verum & illius nomen tradidit, qui consultationem procuravit, ne verbum quidem de consilio pro Leone Pontifice, de quo tamen loquitur, usquam fecit. Sed abs te peto Vir præstantissime, quonam tempore suum Hercules condidit commentarium? Ex iis quæ protulisti, illud post Patris mortem suspicor confecisse. In libro enim (3), inscripto: *Memorie di me Ercole Brasavola Figlio d' Antonio Musa &c.* hæc legi ais pag. 146. *Doni avuti da Antonio Musa mio Padre, quando era Medico di Paolo III. in Roma, & deinceps: Resto di doni avuti quando era Medico primario di Papa Paolo III.* At mecum quæso æqua lance perpende illud

M 2

ver-

(1) Ibid. p. 184. & 216.

(2) Exam. simpl. Med. p. 425.

(3) Coment. cit. p. 105.

verbum *era*, quo bis usus est Hercules; & post Pauli obitum, idest post annum MDXLIX conscriptum fuisse commentarium consenties. Ibidem aureo monili donatus Brasavolus dicitur ab Julio III, qui III Idus Martias Anno MDLV fato cessit, quatuorque non expletis mensibus Antonii Musæ obitum præivit. Ergo commentarium post Patris mortem, aut saltem paullo ante Hercules confecit. Liquet ergo de consilio ab Leone petito post Annum MDLV Herculem conscripsisse, scilicet triginta quatuor annis & ultra a Pontificis obitu. Ad hoc igitur tempus, neque ab Patre, neque a Parentibus Consilii notitiam hausisse probabiliter dici potest. Si privatis fortasse aliquorum testimoniis vulgique rumoribus credidit, facile in errorem raptus est. At reponet aliquis: Nonne inter Patris schedulas reperire Consultationes ipsas potuit? Potuisse ommitto, reperiisse non concedo. Sed hæc levia sunt dubitandi fundamenta; posteriora explicemus. Quandonam ab Pontifice consultus Brasavolus dicendus est? Num antequam ipse Medicam exercere Artem cœpit? Hoc minime probabile videtur. Postquam igitur Medicum agere aggressus est? Ita prorsus. Anno itaque MDXX, quo ex
Bra-

Brasavoli ipsius testimonio (III. I) morbis curandis se tradidit, vel anno insequenti Pontifici consultum dedit; ultra enim hos annos id minime fieri potuit, præmortuo Kalendis Decembris MDXXI (1) Pontifice. Verum hoc ne probabile habendum est, Medicum adhuc tyronem in ipso exercendæ Artis limine ab Pontifice in consilium peti, quum ea præsertim Ferrariæ floreret ætate doctissimus Senex Nicolaus Leonice-
nus *melioris medicinæ in Italia parens* (2), qui anno obiit MDXXIV, quique, tanti enim ab Pontifice Leone habebatur, plenam ab ipso benevolentia epistolam acceperat? Hanc, quam Midendorpius, & Borsettus (3) evulgarunt, subjicio.

Leo Papa X. Nicolao Leonicensi.

TE & amavi profecto omni tempore, multiplicemque, & excellentem in optimarum artium studiis doctrinam tuam magni, ut debui,

M 3

bui,

(1) Muratori Annal. d' Ital. T. X. p. 153. Guicciardini stor. lib. XIV. Ciccarelli nella Vita di Leone. Platina &c.

(2) Valleriola Loc. Commun. lib. 1. cap. 1. De Medicin. Inventor. &c. p. 8.

(3) Hist. Alm. Ferrar. Gymnas. P. I. Lib. II. p. 153. Item P. II. Lib. I. p. 61.

bui, feci, & nunc etiam Petri Bembi Scribæ a Latinis mei (qui te mirifice diligit, & Ferrariæ, in Prædominatu Patris sui, admodum adolescens cum esset, de tuo pleno fonte hausisse se præcepta Philosophiæ dicitat, rivulumque duxisse) apud me habito, multa cum tua laude sermone, facile adducor, ut ad priorem meam in te benevolentiam, magno addito cumulo unice te complectar, & prosequar, cupidusque sim ornandi tui meritis, & præmiis, & laudibus. Id te scire volui, ut si quid esset, in quo tibi usui, & ornamento esse posset amor erga te meus, consideres, te a me omnia, quæ velles, posse consequi. Datum quarto nonas Aprilis, Anno tertio. Romæ. Vir ergo adeo Pontifici probatus inconsultus ab eo fuit? Consultus autem dicetur tunc vix aliquid in medicina exercenda versatus Brasavolus, quo nec ipsa Ducis Aula utebatur? Sed quo de morbo consultus tandem fuit? Num de aliqua, qua Pontifex per eos annos detineretur ægrotatione? Id vero ex vitæ ipsius Scripturis non patet. Num de ea, qua tandem morti addictus est? Sed quum Historicis omnibus consentientibus (1) inopinato contingerit, nullum consultationibus tempus reli-

ctum

(1) Muratori loc. cit. Berti Breviar. Eccles. Hist. P. II. p. 143. n. ccxix. &c.

rum est. Quibus diligenter perpensis valde dubito, an medicis consiliis Brasavolus eum unquam juverit. Quod non ideo equidem in dubium vocavi, ut Herculis filii fidem suspectam redderem, sed ut ne hominum auctoritati nimium fidere Lectoribus meis videar.

Quod ad Clementem vero attinet, sic in hunc Inscriptionis illustrandæ locum Barusfaldus exponit (1). Brasavolus de summi Pontificis Clementis vivendi norma ita edoctus fuit, ut de ea in Trochiscorum examine locutus sit. Ergo patet pluries maxima Pontifici cum diligentia inservisse. Verum ego utpote qui viginti ab hinc annos medicinam exerceo, cui medicæ quæstiones, saltem celebriores, minime obscuræ esse debent, in longe diversa sum sententia. Brasavolus vitæ Pontificis methodum non ignorasse, id verissimum est, non ex eo tamen quod Clementi medicinam e consilio fecisset, sed ex vulgatissima inter Matthæum Curtium Ticinensem, & Andream Turinum Pisciensem medica disceptatione, quæ per ea tempora agitata est. In celebri scilicet Patavina Academia publice docuerat Cur.

M 4

tius,

(1) Coment. cit. p. 106.

tius, in cœna magis esse, quam in prandio cibis indulgendum, ejusque discipulus Odis de Odis Præceptoris sententiam opusculo *De cœnæ, & prandii portione* illustravit, atque in vulgus emisit. Hæc sciens Turinus statim adversus Curtium (cum quo de loco venæ in Pleuritide incidendæ alias jam dimicaverat) insurrexit, atque in Clementis VII nomine De prandii, ac cœnæ ratione epistolam apparere jussit. *Odis enim de Odis Patavinus vir multæ eruditionis præceptor* suo addiçtus *aliam de cœnæ laudibus, & prandii execratione opinionem non minus Sanctitati tuæ perniciosam (ut puto) in lucem edidit.* Hæc scribebat Clementi, cujus fuit Archiater, Andreas Turinus (1), qui dein subdit: *Explodenda est itaque ex medicinæ libris, & ex medicorum scholis exhibilanda falsa & inutilis Curtianorum opinio, cum ne dum quod juvamentum afferat in tuenda valetudine, & curandis morbis, verum nocumentum infert quamplurimum. Sed quod in Curtio demiror, est quod illam irrefragabilem sententiam Galeni oblivioni mandarit, ac præsertim in tuenda valetudine tua, cum talis ac tantus sis, & toto Christiano gregi tam necessarius, ac jam in prima constitutus senectute,*

(1) Discept. Med. ad Clement. VII.

te, in qua consuetudinem mutare tentaverit, cui veritas & Galeni opinio aperte in faciem reclamat, cum dixit: Qui cuilibet rei insuescunt magna ex parte naturæ suæ convenientem consuetudinem deligunt: propterea quod si non convenient, subinde læsi ipsa repudiant: aliqui vero vel dulcedine ducti, vel præ nimia dementia non sentientes se lædi, in pravis consuetudinibus persistunt, verum hi pauci sunt, plures qui non persistunt. Quo magis rationabile est minus errare medicos, qui omnem consuetudinem servandam censent. Tandem disceptationem hisce verbis concludit: Hæc tamen Sanctitati tuæ sufficere mihi satis esse videntur, in manifestanda Curtii falsa, & ad opera vitæ minime utili de cœna & prandio opinione. Clemens vero, cui fortasse Curtii rationes sapiebant magis, vivendi methodum immutavit, ac brevi diem obiit supremum. Hinc Antonius Musa, quem literariæ non fugiebant questiones, in Dialogo cum Sene sextum & decimum a Clementis obitu post annum ita alloquitur (1): Cur potius opipare non cœnas, & mediocriter non prandes? Cur Senex respondet: Ita a pueritia assuetus sum: Medicos autem audiivi de hac cœnæ, ac prandii copia in meo pharmacopolio usque

(1) Exam. Trochisc. p. 8.

usque ad convitia differentes, qui nescio quem virum adducebant hominum mores pervertere tentantem (de Curtio intelligendum) omnibusque suadentem cœnam prandio ampliorem esse oportere . Brasavolus vero interrogat : Cogitne quempiam hic vir ad tantam cœnam, ac prandium desumenda? An cogat (reponit Senex) ignoro, audiivi tamen, quod omnes illos imperitos esse arbitratur, qui aliud agunt, & hominibus aliud præcipiunt, & hoc convitiis ac blasphemiiis insequitur : imo addebant totam victus rationem Leoni X. Pontifici Maximo immutasse . Clementi, non Leoni (subdit Brasavolus, quem de Curtio loqui comperta res est), sed immutato vivendi genere brevi obiit Clemens, qui diutius supervixisset, si suo illo primo, ac diu assueto vivendi genere usus fuisset . En tandem investigata ratio, qua de Pontificis vita edoctus Brasavolus visus est . Num vero hinc Clementi medicam consilio opem tulisse recte concludetur ? Ego sane dissentio . Quare cum nullo alio innitatur Baruffaldus argumento, ut a Clementis consiliis Brasavolum fuisse probet, mihi parcat velim, si ab ipsius opinione recedam . Et quonam revera animo ab Brasavolo consilium duo hi Pontifices petiissent, ipsum non ignorantes Alphonso Duci præ omnibus carum illique addictissimum, & propter

pter inimicitias, quas ipsi cum Duce gerebant, sibi maxime infensum. Si quis profecto ab Leone annis præsertim MDXX & XXI, & Clemente contra Alphonsum acta ex historiis (1) noverit, nunquam adducetur, ut credat, Medicum Alphonso Duci subditum ab iisdem in suæ vitæ discrimine in consilium advocatum fuisse. En quæ de Clemente præsertim Brasavolus senserit: *Clemens Pontifex septimus*, ait ipse (2), *in testino odio Alphonsum Illustrissimum Principem prosequebatur. Septimo Calendas Octobris obiit Pontifex Anno a Christi ortu millesimo quingentesimo trigesimo quarto. Quinto Calendas Octobris vigesima prima hora Illustrissimo Duci relatum est Clementem obiisse. Hora prima noctis Illustrissimus Dux ægrotare cæpit; pridie Calendas Novembris hora sexta noctis sextadecima horæ parte dempta, immortalis Deo animam reddidit rebus suis Christianissimo more dispositis. O iniqua fata. O Syrenes usque in exitium dulces humanas res, quæ, quum blandiri incipiunt, mox necant. Non potuit hic generosissimus Princeps res suas pacatas unquam videre. Nam ab initio principatus usque in vitæ calcem omnia*
adver-

(1) Muratori loc. cit. p. 144. 153. 198. Platina in Vita Leon. aliq.

(2) Exam. simpl. Med. p. 594.

adversa, quæ Principi contingere possunt, habuit, & egregie superavit. Potentissimi hostes eum non modo pungere, sed vorare, & deglutire tentarunt. Ipse dimicans, & sapientia omnes expulit, vicit, & triumphavit. Toties ei factæ sunt insidiæ (1), ut pigeat, ac pudeat a quibus, & quoties referre. His omnibus denique superatis, quum tempus quietis instaret, morte præventus &c. Tali autem animo erga se ipsos Brasavolum futurum conjectura saltem uterque Pontifex assequi poterat: qua de re utrum ab iis probabiliter consultus fuerit Lectori nostro pronuntiandum subjicio. Nam mea me dubitatio tardiozem ad judicandum facit.

V I.

*Qui publicas Theses de Quolibet scibili.
De quolibet scibili disputasse falsum ostenditur.*

QUum in exornanda clarissimorum hominum vita subtilissimi Scriptores operam suam ponunt, sicuti ii multa abundare solent eloquentiæ & ingenii vi, ita vel ex levioribus conjecturis valida sibi confingere argumenta student, quibus aliqua illis fiat access-

(1) Vide Muratori loc. cit. p. 198.

accessio laudis vel dignitatis. Inscriptionis Brafavolo positæ illustrator Baruffaldus (1), Borsettus (2), aliique nimium Brafavoli laudibus consulentes in horum numero fuerunt. Verum quantum huic ratiocinandi methodo fallaciæ subeat, vix credibile est. Exemplis, quæ hætenus attuli, hoc addam ulterius. Quum ii inter centum conclusiones, quas publice Petrariæ, Patavii, Bononiæ, & Parisiis Brafavolus propugnavit, octogesimam secundam legissent, in qua ipse *de quolibet* paratus ad disputandum ostenditur, facile & sibi & aliis suaserunt *de quolibet scibili* conclusionem esse intelligendam. At si quis serio rem secum reputet, mecum ultro consentiet, Auctores eos nimium Brafavoli laudibus tribuisse. Antonius Musa ex Theologia, & ex Metaphysica quinque theses defendendas excerpfit, ex naturali Philosophia octo, septem ex Platonis Dogmate, & ex aliis Scientiis aliquas tantum delibavit. Non igitur omnia quæ in iis Scientiis continentur, amplexus est. Non igitur *de quolibet scibili* disputavit. Præterea num centum illæ conclusiones ex omnibus

(1) Coment. cit. § XXVII. p. 118.

(2) Hist. Gymnas. Ferrar. P. II. Lib. II. p. 133.

nibus disciplinis petitæ sunt? Minime gentium. Quilibet enim vel leviter eruditus innumera pene Scientiarum genera recitabit, de quibus nullum in conclusionibus verbum factum est. Quomodo ergo *de quolibet scibili* sermonem in ea conclusione haberi censendum erit? Si vero disputationem eam de quibuscumque artibus aggressus est, cur centum tantummodo conclusiones posuit? Cur non unicam tantum, quod ea in re fieri debuerat, potius exhibuit *de quolibet scibili*?

At cur eo in loco, inquires, se *de quolibet* disputaturum spondet, vel de quo tandem questio erat? Facilis, mea quidem sententia, responsio est, quæ ex supra dictis, ubi de hac disputatione egi (IV. I.), colligi potest. Brasavolus per ea tempora Dialecticam publice docuerat: erat igitur Dialectica ea Philosophiæ pars, in qua præ reliquis eminere Brasavolum, uti Logicæ publicum Professore, æquum erat. Turpe enim, aiebat ipse, *quidem est Doctori publice Logicam profitenti, si de omnibus* (ad Logicam scilicet spectantibus; non enim turpe esset Logico si v. g. de Astronomia differere nesciret) *ex insperato quoquo modo respondere nesciat*. Quid igitur Brasavolo faciendum erat?

rat? Nullum sane melius consilium præstiterat, quam si de ea Philosophiæ parte nullam certam propositionem statueret, & de omnibus, quæ ab ea proponuntur, disputaturus accederet. Hoc itaque consilii cœpit, neque aliam ex Dialectica thesem, quam hanc *de quolibet* exposuit. Rem ita esse cui-libet vel thesim tantummodo legenti apparebit; subdit enim *ideo hanc conclusionem universalem adduxero de quolibet*, de iis scilicet, de quibus turpe erat Doctori Logicam profitenti differere non posse, ut in eadem thesi explicaverat. Quid clarius, & ad conclusionem explicandam accomodatius afferri potest? Nam si conclusionis sententia esset, Brasavolum præter eas theses ex diversis disciplinis selectas de reliquis etiam questionibus, quæ in iis disciplinis fieri poterant, disputaturum, illa profecto conclusio *de quolibet* vel singulis conclusionum titulis addenda erat, vel initio saltem conclusionum clare exponenda. Cur autem eam sub titulo *in Dialectica* tantum collocavit? Fateamur igitur necesse est, non *de quolibet scibili*, sed de iis solum, in quibus Logica versatur, nulla prædefinita ad disputandum materie, Brasavolum differuisse. Neque tam exigua erat propositarum conclusionum copia, ut
fine

fine generalis hujus *de quolibet scibili* præsidio magna illa concertatio a summa eruditionis laude, ac splendore quicquam deficere posset.

V I I.

Ubi Musæ nomen, ipso Francisco Rege præconizante, sibi comparavit.

Musæ nomen a Francisco I Galliarum Rege Brasavolo datum contra plures Scriptores negatur.

JAm inde ab hujusce historiæ exordio Comitum Franciscum Patrem Antonii Musæ nomen filio imposuisse (I. I.) pronuntiavi, eos omnes Scriptores (VII. I.) redarguens, qui Musæ nomen a Francisco Galliarum Rege datum jactitant. Quonam ex fonte popularis hæc opinio profluxerit, si minime probare potero, nihil refert. Satis est, ut contra obscuros Scriptores meam tuear sententiam. Non multis autem est opus. Duo tantum eligo ex Brasavolo testimonia, quibus reliqua labefactantur quorumcumque Scriptorum. Quum ipse de Antonio Musa Augusti Medico verba faceret, ait:

ait: *cujus nomen ut imitarer, patri meo placuit, sed utinam in re medica, & non in solo nomine illi similis essem* (1); & alibi clarius: *Duo celebratissimi fratres in nostra inclyta, & salutari arte fuere, Euphorbius, & Antonius Musa, cujus nomen patri meo Francisco Brasavolo imitari placuit, quum ABUNDA BAPTISMATIS ATTOLLERER, sed utinam doctrina, non solum nomine antiquum illum Antonium Musam Augusti Medicum imitarer* (2). Profecto si Musæ nomen Brasavolo minime a Patre adjectum esset, stultum esset dicere, Patri placuisse, filium Antonium dici, ut Augusti Medicum referret. Nulli hoc hominum consilium in mentem venisset. Item si a Patre, ut Augusti Medicum imitaretur, Antonii tantum nomine appellatus fuit, postea vero Musæ nomine a Francisco Rege donatus esset, Brasavolus hisce in locis facile addidisset (utrumque enim librum a Galliæ reditu composuit, cum jam Musa dicebatur), scilicet, quod Pater ex parte aggressus est, ut sub Antonii nomine Augusti Medicum referrem, Franciscus me Musam vocari volens, perfecit: Pater scilicet prolu-

N fit

(1) Comment. in Aph. Hipp. &c. lib. 2. aph. 52 p. 346.

(2) Exam. Simpl. Med. 6. de Guaiac. p. 471.

sit Regi, vel Rex Patris consilium assequutus melius declaravit. Itaque si Musæ nomen in Baptismate a Francisco Patre, non ergo a Christianissimo Rege, Brasavolo impositum fuit.

§. VIII.

*Cujus tamen ortum præcesserunt Franciscus
Comes Genitor & Hieronymus Frater.*

Hieronymum Fratrem Antonii Musæ ortum præcessisse oppugnatur.

IN primo historiæ nostræ limine, dum humanioribus literis adhuc puer vacabat Antonius Musa, Comitem Franciscum Genitorem diem extremum absolvisse denuntiavimus. Hoc quidem minime Inscriptioni, neque hæc enuntiationi obstat nostræ: Baruffaldus tamen in hujusce particulæ commentario (1) aperte asserit, Comitem Franciscum anno circiter MDXX esse vita functum. Quod nostræ adversatur narrationi. (I. I.) Huic autem Scriptoris clarissimi testimonio testimonium ipsius Antonii Musæ opponam: *Humanioribus*, inquit (2), *literis incumbere*
cæ.

(1) p. 148.

(2) Exam. Catap. p. 14.

cœpi . . . . . nullus erat qui me ad bonas literas hortaretur atque excitaret. Quin Mater mea viro orbata, ut erat circa filios tenella, cum nocte surgebam ut literis incumberem, conquerebatur, mihi convicia dicebat: timebat enim ne in illa tam tenera ætate in aliquam sævam ægritudinem inciderem, & ante diem morte prævenire. Quo in loco ea perpendenda sunt verba, nullus erat &c., & mox Mater mea viro orbata, & alia in illa tam tenera ætate, dum humanioribus literis operam navabat, tunc demum concludendum, Comitem Franciscum anno MDXX minime vita excessisse; nam ad hoc tempus jam publicus Dialecticæ Lector (III. I.) recitatas (IV. I.) centum conclusiones publice propugnandas suscepit. Non erat ergo in illa tam tenera ætate, quam de se ipso prædicat Antonius Musa.

Natu quoque majorem Fratre Hieronymo (I. I.) Antonium Musam scripsi. Itaque ut historiæ nostræ minime adversari hæc Inscriptionis pars videatur, contendam Hieronymum Antonii ortum non præivisse, sed esse subsequutum. Uno hîc me expediam argumento, quod in Commentario sæpius citato mihi suppeditat clarissimus Baruffaldus. Consentit ipse (1) contra Inscriptio-

N 2

nis

(1) Coment. cit. p. 63.

nis enuntiationem, Antonium Musam XVII Calendas Februarii anno MD in lucem prodisse, Hieronymum vero fratrem circa annum tantum MDII (1), biennio scilicet post. Sed quum & hic pariter optimi Scriptoris diligentia rem minus assequuta sit, adducam testem ipsum Brasavolum: *Tunc octavum* (ait) *agebam ætatis meæ annum, & Hieronymus quintum* (2). Ex quo duo constant, Hieronymum non præcessisse Antonii ortum, ut Inscriptio habet, & non biennio post, ut Baruffaldus asserit, sed triennio, idest anno MDIII Hieronymum natum.

Quæ quum non contradicendi studio, sed veritatis investigandæ amore scripserim, si qua ex parte cum ea minime consentire cognovero, prior ipse reprobare, ac retractare paratus sum. Quod si non alium ex studiorum meorum vigiliis, cum Brasavoli opera, & aliorum illustrium Medicorum attempta manu pervolverim, fructum reportarem, quam ut clarissimi Viri memoriam clariorem redderem, ejusque gesta vel scripta, quæ alterius ope indigebant, illustrarem, uberrimam laborum meorum mercedem consequeretur.

(2) Ibid. p. 149.

(2) De Med. tam simpl. quam comp. cathart. &c. p. 96. lit. D.

sequutum esse lætarer. Id me interim in
præsentiarum recreat, me aliqua saltem ex
parte eo grati animi munere exsolutum,
quo & Brasavolo, qui mihi permulta Mē-
dicæ Artis præcepta referavit, & florentis-
simæ Ferrariensi Universitati, quæ suis me
institutionibus, laureaue Physico-Medica
ornavit, devincebar.

I N D E X

R E R U M , E T A U C T O R U M

*Romani pauci numeri epistolam ad Clariss.
Barottum indicabunt.*

A

- A** Cademia Edimburgi V. Edimburgensis .
 . . . . . Ferrariæ inter Italiæ præcipuas a
 Jouberto locatur pag. 106.
 . . . . . Lipsiæ V. Lipsiensis
 . . . . . Parisiorum V. Parisina
 Alimenta tenuia obsunt robustis p. 137.
 Alphonsus I Dux suum Archiatrum efficit Brasavo-
 lum 31. familiariter cum eo agit 32. 35.
 . . . . . II Renatum Brasav. in suum delegit Ar-
 chiatrum 116. inde Hieronymum 118.
 Amor Antonii M. in Ducem & Patriam 166.
 Antidotarium Bergomi cit. 89.
 Archiater apud Paulum III P. Romæ nunquam mo-
 ratus est Antonius M. 60. 165. & seq.
 Areostus Ludovicus cum Brasavolo iter facit 32.
 Argenterii Jo: de Antonio M. iudicium 3. 42. & seq.
 Ars Medica capit in dies incrementa 80. amplificata
 ab Antonio M. 83. ad 90.
 Asti Felix Prothophysicus laudatus 81. Puerum dys-
 senthericum Vitri Antimonii cerati ope , frustra
 aliis tentatis remediis , a morte liberat 82.
 Astruc Jo: de morbo gallico tractatum Antonij M.
 laudat 70.
 Auctor scriptis cujusdam excitatus respondet 80.
 & seq.

B

Bacchanellus Jo: Brasavoli discipulus 702.

Barotti Jo: Andreas errorem Baruffaldi Auctori
detegit 26. laudatur ib. & seq. 54. xxii & seq.
Baruffaldi hallucinationem excusat 97.

Bartoli P. Daniel laudatus 37.

Baruffaldus Hieron. conclusiones Antonii M. evul-
gat 9. Reformatorem Archigymnasii Ferrr. sua di-
ligentia anno 1527 cum invenit 27. Poeticas scri-
ptiones Jo: Franc. Brasavoli edit 122. Inscriptio-
nes ad feretrum Antonii M. 142. & M.S. refert
143. Syllabum operum a Bono prætermisforum
adjicit 24. 150. in vetustioribus monumentis evol-
vendis diligentissimus 156. impiger scriptor 164.
Impugnatus 3. 25. 28. 55. 59. & seq. 77. 96. &
seq. 116. 120. 129. 156. & seq. 164. 165. ad 177.
178. & seq. 189. 194. 196.

Bayle Petrus fallitur 120. cit. 121.

Bellini Vincentius citatus 27. laudatus 55. 74.

Bertini Jos. Maria Xaverius primum Mercurii usum
perperam statuit 86. Brasavolum cum Sennerto
male conjungit 87

Bibliotheca Antonii M. omnium librorum refertissi-
ma 93.

Bonacossus Jacob. Archiater Pontif. ultimum diem
absolvit 176.

Bonus Jac. Antonius miratur Brasavolum tot volu-
mina scripsisse, & edidisse 93. & seq. 143. scripta
ejusdem refert 148 & seq. citatus 22. 36. 41. 57.
65. 100. 108. 115. 128. 131. 163.

Borsettus Ferrantes Poeta lepidissimus, & diligen-
tissimus Historiæ Almi Ferr. Gymnasii Scriptor
162. obiit xxii. citatus 2. 36. 122. 165. 181. hal-
lucinatur 119. & seq. 189.

Boscus Hippol. Renatum Brasav. commendat 117.

Bo-

Bovius Franc. in Grammatica Antonii M. Præceptor
4. carminibus discipulum laudat 63.

Burserius Jo: Baptista in assignanda Mercurii interni
usus epocha aberrat 86.

Brasavorum familia nobilis 1. habitatio 2.

Brasavolus Antonius M. oritur 3. cur ita apelletur
ib. quale ingenium 4. tempus distribuit 5. Cleri-
cus efficitur ib. Juris civilis & canonici studium
inchoat ib. ad Medicinam se vertit 6. Dialecticæ
Lector designatur 7. Philosophiæ & Med. laurea
donatur ib. Practicam exercere cœpit 8. centenas
conclusiones publice defendit ib. exponuntur 9.
opera exarat 21. 22. 23. 24. 25. 27. 39. 40. 52. 53.
58. 62. 63. 64. 65. 69. 71. 145. ad 151. 148. & seq.
Herculis Estensis Archiater, Philosophiæ Lector
25. & Reformator Archigymnasii Ferr. creatur
27. Galliam petit 28. Parisina in Academia per
triduum conclusiones propugnat ib. honoribus &
muneribus a Francisco Rege donatur ib. S. Mi-
chaelis Eques creatur 29. inter Sorbonicos Docto-
res recensetur a multis ib. e Gallia redit & nubit
Cassandræ Roberti 30. quot filios procreet 31. Al-
phonso I Archiater ib. cum eo familiariter agit, &
Venetias proficiscitur 32. & seq. **Herculis Archiater**
peculiari confirmatur diplomate 35. hinc perpetuus
Reformator constituitur ib. Universitatis Lectores
convocat 36. amatus ab Hercule & donatus 37. Nea-
polim pergit 41. 54. Botanicam coluit 51. & seq. a
Carolo Imper. laudibus & honoribus cumulatus
56. aphorismos Hipp. publice interpretatur ib. sum-
me literas græcas calluit 58. Lucam adit 59. ibi a.
Paulo III P. Archiatri titulo decoratur 61. epide-
micos Hipp. libros publice explanat 64. Romam
petit, in infortunia occurrit 66. & seq. primus go-
norrhæam descripsit 71. Calcagnini opera evulgat
74. adversus Leonicum & Manardum Præceptores
dis-

disputat 78. nulli Scriptorum auctoritati subservit
 inconsultus ib. omnia experitur ib. & 83. & seq.
 in Mercurio vim anthelminticam primus detexit,
 & primus eum exhibuit 86. alia invenit re-
 media 87. & seq. Chirurgiam exercuit 90. otii
 inimicus 91. & seq. mira facilitate scribit 93. Di-
 scipulos amat 95. & seq. e tota Europa eos tra-
 hit 100. & seq. Judex eligitur in quæstionibus
 medicis 103. & seq. dissidia litteraria succidit
 104. magnam in Medicina obtinet auctoritatem
 105. felicissime vaticinabatur & curabat 108. a
 Principibus consultus 109. & a Provinciis 111.
 Pietatem coluit 113. & seq. in liberos educandos
 sollicitus 115. naturam biliosam immutat 123. &
 seq. modestus & humanus 128. famæ suæ studiosus
 129. Caritatis tantum desiderio Artem exercet
 131. quamnam habuit structuram 133. vivendi nor-
 mam 135. & seq. obiit 138. Parentalia 141. opera
 148. & seq.

Brasavolus Franciscus Comes Juris utriusque, Phil.
 & Med. Doctor, Lector, Pater Antonii M. 1. cur
 Antonium Musam voluit filium appellari 3.

..... Hercules V. Rodolphus P.

..... Hieronymus quando natus 196. non præ-
 cessit ortum Antonii M. fratris 195. Phil. & Med.
 Doctor, Lector obiit 2.

..... Hieronymus fil. Antonii M. 31. Medicus
 Ducalis 118. lucubrationes edit 119. scribit 122.
 & seq. a Pio Ænea Caprilli inter summos Aucto-
 res locatus 118. publicus Medicinæ, & linguæ
 græcæ Lector ib. obiit ib.

..... Hippolitus fil. Antonii M. 31. Phil. &
 Med. ac in utroque Jure Doctor, & P. Lector 122.

..... Joan. Baptista frater Antonii M. puer de-
 cessit 2.

..... Joan. Franciscus fil. Antonii M. 31. Rhe-
 tor præstantissimus 122. N 5 ... Re.

Renatus fil. Antonii M. 31. Phil. & Med.
 Doctor, Lector P. evadit. Henrici II, Herculis
 II, Alphonsi II Archiater constituitur & Mode-
 rator Universitatis 116. Comes Palatinus creatur
 117. 2 Professoribus consultus ib. pro Ferdinando
 Archid. Austriae consilium exarat 118. decessit ib.

C

Calcagninus Caelius Antonii M. Praeceptor 4.
 Discipulo devovit opuscula 74. obiit ib. Ejus
 opera ib.

Cananus Jo: Baptista laudatus, Brasavoli discipulus
 101.

Caprilli Caesar, & Pius Aeneas, Brasavoli discipuli
 101. Alter inter summos Auctores Hieronym.
 Brasavolum locat 108.

Cardanus Hieron. omnibus aliis praeferebat Anto-
 nium M. 105, causam ejus mortis assignat 137.
 quid de eo senserit 147. citatus 104.

Carolus V Imperator honoribus & laudibus Brasavo-
 lum cumulavit 56 eum consulit 109.

Castellani Hyacinthus Anselmus amantissimus Au-
 ctoris Parens xx.

Petrus citatus 48.

Castro a Petrus indicem Brasavoli in Galenum lau-
 dibus extollit 72.

Catarozus Marcus Renati Brasav. Praeceptor 116,
 laurea insignitur ib.

Cæcus Adriensis V. Grotus Aloysius.

Cæsalpinus Andreas inter Botanicæ Restauratores
 Brasavolum recenset 50.

Chirurgiam exercuit Antonius M. 90.

Cibaria imbecilla brevem efficiunt vitam 137.

Cicero citatus xi. xiv. xv. 50. 105. 127. 133.

Clementis VII P. an Physicus a Consiliis Brasavolus
 fuerit, amb igitur 183. & seq. Col.

- Collegiorum cætus Antonii M. funus comitantur 146.
 Conclusiones, quas Ferrariæ, Patavii, Bononiæ propugnavit Brasavolus, exponuntur 9. & seq.
 Cornelii Celsi elogium Hippocrati 78.
 Coronelli F. Vincentius fallitur 120. impugnatur 167.
 Cronenburgus Bernardus Dessenius Virum magnæ auctoritatis dixit Brasavolum 105.
 Curtius Matthæus cum Andrea Turino dimicat 184.

D

- D**E quolibet scibili Brasavolum disputasse falsum ostenditur 188. & seq.
 Dialecticæ Lector designatur Antonius M. adhuc adolescens 7. octo annis eam legit 23.
 Diæta tenuis sanis obest 137. & seq.
 Diplomate honorifico Fridericus II Mantuæ Dux Brasavolum affecit 110.
 Disceptatio inter Matthæum Curtium, & Andreæ Turinum 183.
 Discipuli celebriores Antonii M. recensentur 101. & seq. cogunt Præceptorem incendii causa lectionem rescare 99.
 Dissidia inter Montium, & Euchsum a Brasavolo succisa 104.
 Doctorem in utroque Jure Antonium M. fuisse negatur 156. ad 162.
 . . . . . in Theologia vocatur in dubium 163. & seq.
 Dona a Paulo III & Julio III Pontif. reportat Brasavolus 109.
 Dubitatur an Antonius M. Leonis X & Clementis VII Physicus a Consiliis fuerit 177. & seq.
 Dulcia amabat Antonius Musa 135. & seq.
 Dyssenteria Vitro Antimonio cerato curatur 80. & seq.

E

- E** Dimburgensis Academia Vitrum Antimonium
ceratum in Dyffentheria commendat 80.
Editio operum Cælii Calcagnini debetur Brasavolo 74.
Elenchus Auditorum Brasavoli 101.
..... Operum Antonii M. 148. & seq.
Elogium Brasavolo a Guarino inscriptum 142.
..... In Universitate Ferrar. marmore incul-
ptum 153.
Epidemicos Hippocratis libros publice explanat An-
tonius M. 64.
Epistola Leonis X P. ad Nicolaum Leonicensem 181.
Eques S. Michaelis in Galliis creatur Antonius M. 29.
Erroris confessio convenit magno ingenio 78.
Exequialia Antonii M. 141.

F

- F** Abra a Aloysius laudatus 144.
..... Angelus laudatus ib.
..... Ægidius laudatus 122.
Fabritius J. A. citatus 59.
Facilitas in scribendo mira Brasavoli 93. & seq.
Falloppius Gabriel discipulus Antonii M. 88. 101.
indicem in Galenum a Præceptore imprimendum
obtinet 72.
Feretrum Antonii M. inscriptionibus decoratur 142.
Ferraria eximios Viros magni semper habuit 141.
..... plurimos semper aluit doctiss. Medicos 116.
..... unicos in omni exercitationum genere
procreat viros 1.
Ferrarienses Medici cœlesti influxu favente doctissi-
mi & diligentissimi xx. 107.
Ferrariensis Academia V. Academia.

Ficinus Marsilius 124.

Filii Antonii M. recensentur 31.

Florio Marcus Ant. Brasavoli discipulus 101.

Fontana Alexander quæsitæ proponit Brasavolo 71.

Franciscus I Galliarum Rex coluit Antonium M. & laudibus & honoribus cumulavit 28. 29. eum consulit 109.

Fridericus II Mantuæ Dux immunem vectigalibus voluit Antonium M. 38. honorifico diplomate affecit 110.

Frisius citatus 53. 57.

Fuchsi Leonardi conquestio 41. dissidia cum Sebastiano Montuo a Brasavolo succisa 104. indignatio in Brasavolum, quem male confutavit ib.

G

Gabriellis de Gaspar laudatus, Brasavoli discipulus 101.

Gallus Paschalis de morbo gallico tractatum Antonii M. celebrat 70.

Geoffroy Stephanus Franc. Brasavolum & Musitanum male conjungit 87.

Gesnerus citatus 57.

Giussani Aloysius dyssentheria correptus Vitro Antimonio cerato sanitati restitutus 82.

Gloriæ insolentia literatos non raro titillat 127.

Gonorrhæa virulenta a Brasavolo primum descripta 71.

Græcam linguam optime callebat Brasavolus 58.

Grotus Aloysius Ferrariam laudat 1. & Ferrarienses xxii.

Guarinonus Christophorus Renatum Brasavolum consulit, laudat 117.

Guarinus Alexander Brasavolo elogium inscribit 142.

Haller

Haller Albertus citatus 53. non adeo de botanica
 co Antonii M. opere utiliter sentit 50. & seq.
 sed defenditur Brasavolus 51. de morbo gallico
 tractatum Antonii M. laudat 76. Hunc contra Fu-
 chsium defendit 104.

Henricus VIII Britanniae Rex Antonium M. consu-
 lit 109.

. . . . . II Franciae Rex Renatum Brasav. suum
 constituit Archiatrum 116.

Hercules II Ferrariae Dux Antonium M. in suum
 delegit Archiatrum 25. confirmat 35. immunem
 vectigalibus facit 31. amat, donat 37. ejus funus
 cum Collegiorum cœtu comitatur 141. Renatum
 Brasav. suum constituit Archiatrum 116.

Hippocrates Magistrum Parentum loco habuit xiiii.
 non cupit aurum ex morbis 131. quid de Demo-
 crito scripserit 141. citatus 108. 138.

Historici munus est veritatem inquirere 163.

Horatius xvii.

Horto ab D. Garzia ingenuitatem Brasavoli in scien-
 tiis prædicat 79.

Humanitas Medicum commendat 129.

Hydrargyrus inter venena ab Antiquis recensebatur
 85. a Brasavolo ut anthelminticus in primis dete-
 ctus 86.

Imperialis Jo: laudibus extollit Antonium M. 145.

Incendium tegetis Antonii M. 52. 97 & seq. 134.

Infortunia & insomnia terribilia Brasavoli 66. & seq.

Ingenium ad quælibet conscribenda in Brasavolo mi-
 rum 93. & seq.

Ingenuitas Brasavoli in scriptis 76. & seq.

Inju-

Injuria nemini inferenda 126.

Inscriptio in Universitate Ferr. marmore insculpta
153.

Inscriptionibus decoratur feretrum Antonii M. 142.

Insolentia gloriæ literatos non raro titillat 127.

Inventa a Brasavolo 83. ad 90.

Iter facit Antonius M. cum Duce & Areosto 32.

Itinera ab Antonio M. instituta 28. & seq. 32. & seq.
41. 54. 59. 66. & seq. 91. & seq.

J

J Ames Robertus citatus 87.

J Jejuna Brasavolo noxia 138.

J Joubertus Laurentius Ferrariensem Academiam
inter Italiæ præcipuas collocat 106.

Judex eligitur Antonius M. in abstrusioribus quæ-
stionibus 103.

Julius III P. Brasavolum vocat Romam, & consulit
109. obiit 180.

Jureconsultum fuisse Brasavolum negatur 156. & seq.

Juvenalis xiv. 100. 126.

L

L Advocat Sorbonicus Professor Brasavoli opera
commendat 62.

Laertius Diogenes 131.

Langius Jo: Ferrariam petit, ut Antonii M. & Ma-
nardi doctrina proficeret 106.

Laryngotomia a Brasavolo feliciter instituta 90.

Leonicens Nicolaus Antonii M. Magister 6. melio-
ris medicinæ in Italia parens 89. ab Leone X.
epistolam accipit 181.

Leonis X & Clementis VII an Physicus a Consiliis
fuerit Brasavolus ambigitur 177 & seq. epistola ad
Ni-

Nicolaum Leonicensem 181. mors 178. 181. inopinata 182.

Libanori error 120.

Liberalitas Antonii Musæ 131.

Lipsiensis Academia vitrum Antimonium ceratum in dyssenteria commendat 80.

Luisinus Aloysius 70.

Lusitanus Amatus ægrotorum copiam a Brasavolo curandorum aperit 38. 131. contra Mundellam eum defendit 47. a Matthioli maledictis vindicatur 48. indicem in Galenum Brasavoli laudibus cumulat 73. hujus judicium multis antefert 105. per nuncios illud expetit 107. Virum & morum sanctitate & eruditione non vulgari insignem illum appellat 114. illius humanitate delectabatur 128. Ferrariæ per septennium habitavit 173. ibi publice docuit 48. 174. Ferrarienses Medicos doctissimos dicit 107. citatus xx. 51. 101. 102. 139.

Lusitanus Zacutus Antonium M. laudat 65.

M

M Achiavellius P. Lucas 103. 109. 176.

Madius Vincentius laudatus Brasavolum commendat 103.

Maggi Margarita Mater Antonii M. 2. hunc objurgat studiorum causa 4.

Magister hominis Parens x.

Manardus Joan. Antonii M. Præceptor 6.

Mandolius Prosper 176.

Mangettus Jo. Jacobus hallucinatur 119.

Massaria Alexander Brasavolum inter paucos Hippocraticæ periclitantis doctrinæ Patronos recenset 62.

Matthioli Andreas Amatam Lusitanum mordet 48. Brasavolum laudat 49.

Maz

- Mazzuchellius Jo: Maria Comes citatus 21. 70. 118.
 121. fallitur 21. expenditur 43. 57. errat 120. & seq.
 Maximilianus II Imperator Renatum Bras. magni
 fecit 116. & seq.
 Medica Ars capit in dies incrementa 80.
 Medici Ferrarienses cœlesti influxu favente doctissi-
 mi 107.
 Medicum alterum Lucæ reprehendit Antonius M.
 60.
 Medicum humanitas commendat 129.
 Mensius Sebastianus ad Antonium M. Orator 111.
 Mercklini Abr. error 119.
 Mercurialis Hieron. laudibus extollit Brasavolum 57.
 & seq.
 Mercurium ut anthelminticum Brasavolus primus
 detexit, ac interne primus exhibuit 86.
 Modestia Antonii Musæ 128.
 Montui Sebastiani dissidia cum Leonardo Fuchio
 succidit Brasavolus 104.
 Morerius plures forsan in Aphorismos Hipp. editio-
 nes falso notat 56. errat 120. cit. 119.
 Muratori Ludovicus citatus 27. 170. 181. 182. 187.
 188.
 Musicis institutionibus vacavit Antonius M. 5.
 Musitanus Carolus cum Brasavolo male a Geoffroy
 & James conjungitur 87.

N

- N**atura quid efficere potest in Brasavolo videtur
 experta 95.
 Nigrifolius Franciscus laudatus 57.
 Nomen Musæ a Francisco Rege minime Brasavolo
 datum 192. sed a Francisco Patre in Baptismo
 3. 193.
 Novem annis Philosophiam naturalem ex Cathedra
 exposuit Antonius M. 25.

Obitus Antonii Musæ 138.

Obtrectatoribus beneficia rependebat Brasavolus 125.

Octo annis Dialecticam legit Brasavolus 23.

Odia in Antonium Musam 124. & seq.

Oleum de Momordica omnibus hæmorrhoidali affectu laborantibus commune fecit Bras. 131. & seq.

Opera Antonii M. recensentur 148. & seq.

Otium fugit Antonius M. 91. & seq.

P

Panizza Ludovicus Friderici II Mantuæ Ducis
Physicus doctissimus 169. & seq. ad Brasavolum
tamquam judicem in celebri controversia confugit
103.

Parentalia Antonii M. 141.

Parifina Academia Vitrum Antimonium ceratum in
dyssenteria laudat 80. in ea propugnat conclusio-
nes Antonius M. 28.

Paulus III P. Brasavolo titulum sui Medici dat 61.
eum Romam vocat, & consulit 109.

Pietas Antonii M. in Deum 113. & seq.

Pigna Jo: Baptista 75. 109. 114. 132. 134. 139.

Plato 80. 124.

Plutarcus xxv.

Possevinus Antonius 26.

Practicam Medicam quo anno cæperit Brasavolus
exercere 8.

Privilegium a Friderico II & Vincentio Mantuæ Du-
cibus Antonio M. concessum 38. & honorificum
diploma a primo 110.

Ptisanæ usus ad vitæ longitudinem malus est 137.

Pusillorum est ultio 126.

Ram-

R

- R** Ammazzinus Bernardinus 134.
 Rhacusina Respublica Medicum conducendum
 a Brasavolo petit 111.
 Riccius Bartholomæus 36.
 Roberti Cassandra Uxor Antonii M. 30. rebus dome-
 sticis preerat 112. biliosissima erat 127.
 Robustis diæta tenuis obest 137. & seq.
 Rodolphus P. a S. Hieronymo Scholarum Piarum
 laudatus 164.
 Romæ Antonium M. apud Paulum III degisse Ar-
 chiatrî nomine falsum ostenditur 165. ad 177.
 Rondeletius Ferrariam petit, ut Antonium M. vi-
 feret, ejusque commercio frueretur 106.
 Ruellius colit & amat Antonium M. 29.

S

- S** Anis diæta tenuis obest 137. & seq.
 Sapiens nec injuriam accipere nec contumeliam
 potest 125. casibus adversis invictum se præbet 100.
 Seneca XIV. XXIV. XXV. 77. 79. 125. 139. & seq.
 Sennertus & Brasavolus male a Bertino conjungun-
 tur 87.
 Servi omnes improbi sunt 133.
 Sinapius Joan. laudatus, Brasavoli discipulus 102.
 Stipendium nullum ex ægrotantibus expectat Anto-
 nius M. 131.
 Strozza Philippus anulo Antonium M. donat 68.
 Structura Antonii M. 133.
 Studia immodica sthomacum enervant 134.
 Sufius Jo. Baptista Antonii M. discipulus, Mirandu-
 lanus, non Mantuanus 102.
 Svercius Franciscus XXII.

†

T Erentius xxv.
 Theologiæ Doctorem fuisse Brasavolum in du-
 bium vocatur 163. & seq.
 Theses, quas Ferrariæ, Patavii, Bononiæ disputa-
 vit Antonius M., referuntur 9. & seq.
 Turinus Andreas Clementis vii. Archiater Curtium
 impugnât 183. & seq.

V

V Alleriola Franciscus in Artis Medicæ inven-
 torum numero Brasavolum reponit 89. 181.
 Vander Linden errat 102. 119.
 Van-svvieten Gerardus L. B. Cæsareus Archiater
 epistolam Auctori humanissime dedit 81.
 Vincentius Mantuæ Dux privilegium Brasavolo
 confirmat 38.
 Viridarium Antonii Musæ 52.
 Vitrum Antimonium ceratum commendatur in dys-
 sentheria 80. & seq.
 Ultio minuti & infirmi animi est 126.
 Usus Mercurii internus Brasavolo debetur 86.

Z

Z Accaria P. Franciscus S. J. laudatus 50. 53. 70.
 Zecchius Joan: Brasavolum prædicat 57.

E M E N D A N D A.

P Ag. 21. lin. 10. l. 21. p. 43. l. 4. p. 57. l. 5.
 Mazzuchelius *lege* Mazzuchellius p. 49. l. 3.
in hac re l. *in hac re* p. 52. l. 10 combussisset l.
 combussisset p. 74. l. 14. inixi l. innixi p. 82.
 l. 6. Ipecacuanam l. Ipecacuanham p. 92. l. 4.
 Apenini l. Apennini p. 98. l. 13. *pulcritudo* l.
pulchritudo p. 112. l. 16. exquisisset l. exquisi-
 sisset p. 113. l. pen. jure jurando l. jureju-
 rando p. 118. l. 13. Ferrariensi (5) colloca-
 tus l. Ferrariensi (2) collocatus p. 119. l.
 2. *offitiis* l. *officiis* p. 132. l. 7. ægregia l. egre-
 gia p. 138. l. 4. liquitur l. linquitur p. 139 l.
 6. prestitit l. præstitit p. 161. l. 4. *santissimo* l.
sanctissimo l. 12. questione l. quæstione l. 21.
 questionibus l. quæstionibus p. 164. l. 7. di-
 lucidatione l. illustratione p. 169. l. ult. que-
 stione l. quæstione p. 171. l. 4. discessisse l. di-
 scessisse p. 172. l. 11. quolibet l. quo liber p.
 177. l. 15. quommodo l. quomodo p. 185. l.
 20. questiones l. quæstiones l. 24. Cur Senex
 l. Cui Senex p. 186. l. 5. interrogat l. interrogat
 p. 190. l. 15. questio l. quæstio p. 191. l. 5. cœ-
 pit l. cepit l. 17. questionibus l. quæstionibus.

Die 29 Martii 1767.

D. Felix Asti Medicinæ Doctor ac Mantuæ in ejusque ditione Protomedicus videat & in scriptis faveat referre .
Ita est F. Dominicus Maria Bicetti Vicarius Generalis S. Officij Mantuæ .

Admodum Reverendo Patre Vicario Generali suprascripto annuente , Commentarium de Vita Brasavoli a D. Aloysio Castellani Medicinæ Doctore ac Professore conflatum perlegi ; & nil in eo reperi Nostræ SS. Fidei Dogmatibus aut Disciplinæ repugnans . Atque ob id ; tum etiam Latini sermonis ob copiam ornatumque , obque sanum ubique & prudens in censurando criterium , & ob rariorum , tam ad summum de quo agitur Virum , quam ad Artem nostram , hinc illinc dispersarum , ac in unum collectarum , tum & novarum , cognitionum utilem curiosamque expositionem ; per dignum esse censeo , ut prælo committatur ad oblectamentum Eruditorum , Medicorum præsertim emolumentum .

In horum fidem .

Mantuæ die 2 Aprilis 1767.

Felix Asti M. D. C. & P.

Die 2 Aprilis 1767.

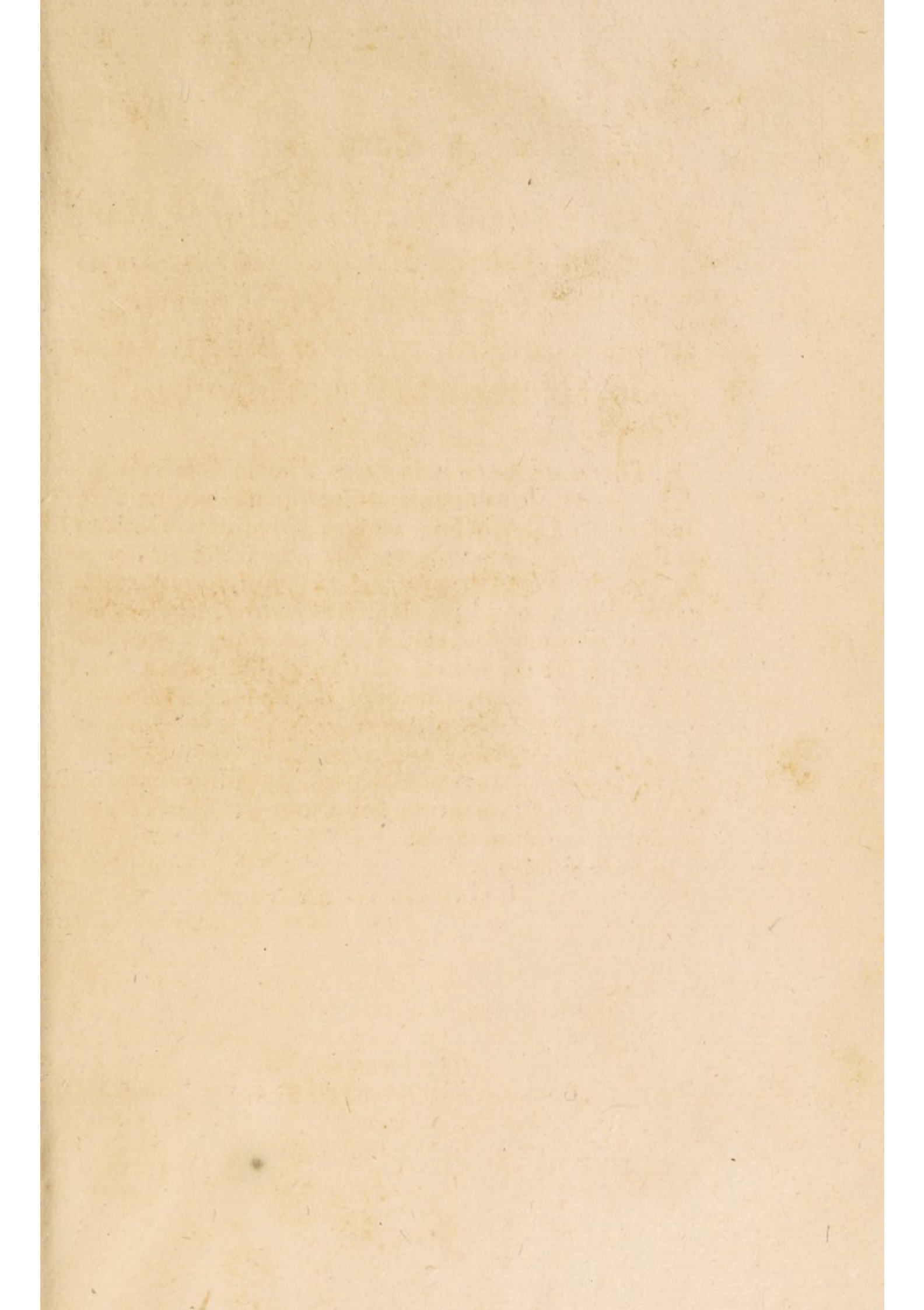
Attenta supraposita attestazione

Imprimatur .

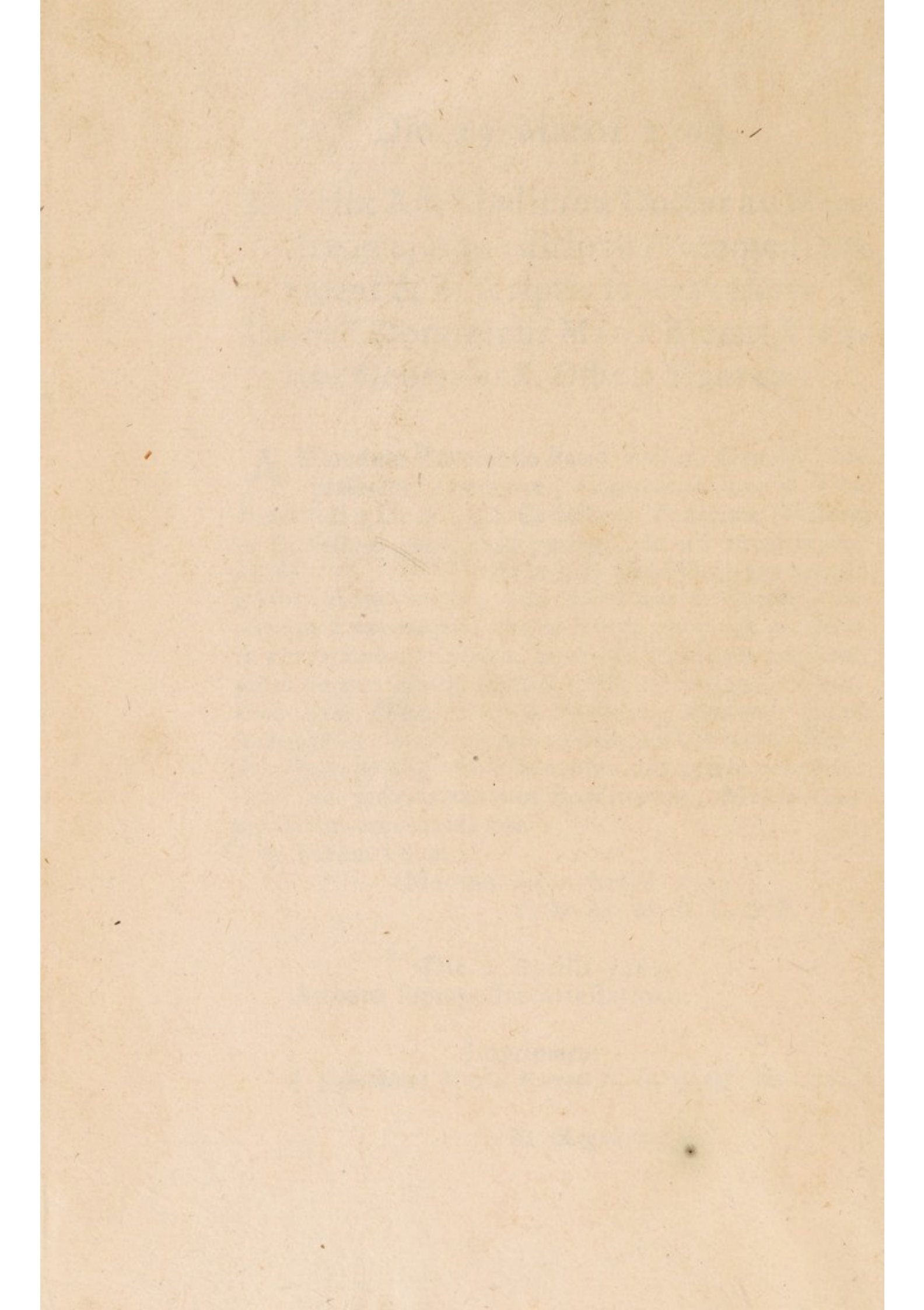
F. Dominicus Maria Bicetti V. G. S. Off. Mantuæ .

V. Magnaguti .

✓- 80

compt. av. 1 port
CS.

✓ 20

72/

